

ת"פ 2634/02/16 - מדינת ישראל ואח'... נגד יעקב חנוך סבאן, סבן יעקב - ציוד לבנין בע"מ, סבן יעקב - קבוצה להשקעות בע"מ, המספק ה ואח'...

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 2634-02-16 ישראל נ' סבאן ואח'
לפני כבוד השופט איתי הרמלין

בעניין: מדינת ישראל
על ידי עו"ד שי שנהר, עו"ד שחר בוקוולד
ועו"ד אסף תומר

המאשימה

נגד

1. יעקב חנוך סבאן
2. סבן יעקב - ציוד לבנין בע"מ
3. סבן יעקב - קבוצה להשקעות בע"מ
4. המספק הראשי לתעשייה ולבנין בע"מ
5. אורי - יאיר בע"מ
6. תבואות סחר ג'י.טי.אל בע"מ
- 1-6 על ידי עו"ד דן צפרי
7. נאפז אבו זאיד
8. משה יוסף
- 7 ו-8 ע"י עו"ד שלומי סהר

הנאשמים

הכרעת דין

מן הנימוקים שאפרט להלן החלטתי לזכות מחלק מן האישומים את נאשמים 1 ו-2; לזכות מכל האישומים את נאשמים 3, 4, 5, 6, 7; ולבטל את כתב האישום נגד נאשם 8 אחרי זיכוי מאחד האישומים.

כתב האישום

1. על פי כתב האישום נאשם 1, יעקב סבן, הוא בעליו של בית עסק למכירת חומרי בנין ("סבן יעקב - ציוד לבנין בע"מ", נאשמת מס' 2), הפועל באזור התעשייה בכפר אז"ר (בחלקה 121). בכתב האישום נטען כי במהלך השנים 2010-2014 ביצעו נאשם 1 ונאשמים 2-8 מגוון פעולות אסורות באזור התעשייה של כפר אז"ר, שעיקרן הפעלת תחנת מעבר לטיפול בפסולת בנין ללא רישיון וללא התשתיות הנדרשות; הפעלת אתר לסילוק והטמנה של פסולת בנין ללא רישיון; הפעלת נפה ללא רישיון; השלכת פסולת בנין על הקרקע ברשות הרבים;

עמוד 1

כמו כן מיוחסת לחלק מהנאשמים השלכת פסולת בחלקה סמוכה לאזור התעשייה, ואי קיום צו ניקוי באותה חלקה.

2. פעולות אלה בוצעו לפי הנטען בגוש 6178 בחלקות **92-94** שהן מגודרות ובחזקתו של נאשם 1 ולפיכך, לטענת התביעה, נחשבות כרשות היחיד; בחלקות **68-69** שהן בחזקתו של נאשם 1 והפכו לפי כתב האישום לשטח ברשות היחיד באוקטובר 2012; בחלקות **108** ו-**110** שהיו בחזקתו של נאשם 1 במועדים הרלוונטיים אך לא היו מגודרות ולפיכך, לעמדת התביעה, נחשבו שטח פתוח ברשות הרבים; וכן **בדרך הצמודה לחלקה 172** ובחלקה **181**, שאינן בבעלותו של נאשם 1 (האחרונה בשטחה של קריית אונו).

3. בכתב האישום נטען כי העבירות הבאות בוצעו בחלקות **68-69, 92-94, 108, 110** ודרך **172**:

א.

לכלוך רשות הרבים והשלכת פסולת בניין

ברשות הרבים (נאשמים 1-7)

ב.

פינוי פסולת לאתר שאינו מורשה (נאשמים

1-7)

ג.

הפעלת אתר להטמנת פסולת ללא רישיון

עסק כדין (נאשמים 1 ו-2)

ד.

הפעלת תחנת מעבר לפסולת ללא רישיון עסק

כדין (נאשמים 1 ו-2)

ה.

הפעלת עסק לטיפול בפסולת באמצעות נפה,

לצורך עיבודה, ניצולה, מחזורה ומיונה, ללא רישיון עסק כדין (נאשמים 1 ו-2)

ו.

הפעלת אתר לסילוק פסולת ללא התשתיות

והדרישות הקבועות בחוק (נאשמים 1 ו-2)

ז.

הפעלת תחנת מעבר לפסולת ללא התשתיות

והדרישות הקבועות בדין (נאשמים 1 ו-2)

ח.

הפעלת עסק להובלת פסולת ללא רישיון עסק

כדין (נאשמים 1 ו-5)

בחלקה 181 נטען כי בוצעו העבירות הבאות:

ט.

לכלוך רשות הרבים והשלכת פסולת בניין

ברשות הרבים (נאשמים 1, 2 ו-8)

י.

פינוי פסולת לאתר שאינו מורשה (נאשמים 1,

2 ו-8)

יא.

אי ביצוע צו ניקוי (נאשמים 1 ו-2)

לנאשם 1 מיוחסת בנוסף העבירה הבאה בהקשר לכל העבירות האמורות:

יב. הפרת אחריות נושא משרה בתאגיד.

סקירת ראיות התביעה

4. בתצלומי האוויר שסומנו כמוצגים **1/ת** ו-**2/ת** צוין מיקומן של החלקות האמורות, כמו גם מיקומו של בית העסק של נאשמת מס' 2, חברת "סבן יעקב - ציוד לבניין". בשל מבנה כתב האישום והיקף התיעוד שהציגה התביעה, סקירת המוצגים והראיות הקשורות אליהם מאורגנת לפי החלקות שאליהן קשורות הראיות. אלא אם צוין אחרת, הראיות המתוארות להלן תועדו על ידי גבריאל סנקר, פקח המשטרה הירוקה שהוביל את החקירה בעניינם של הנאשמים, ומספרי החלקות שבהן תועדה הפעילות צוינו על גבי המוצגים שהוגשו לבית המשפט.

חלקות 68-69 ו-92-94:

5. במזכר **48/ת** הסביר גבריאל סנקר כי חלקות **68-69** מהוות יחידת עבודה אחת ובמהלך חודש אוקטובר 2012 הוצבו בה גדר היקפית ושער כניסה; וכי חלקות **92-94** מהוות גם הן יחידת עבודה אחת, מגודרת. רק **חלקה 92** הייתה בבעלותו של נאשם 1 במועדים הרלוונטיים (**43/ת**), אך נאשם 1 הסביר בחקירתו כי הוא שוכר את חלקות **94, 68 ו-69 (49/ת)**, עמ' 4, שורות 105-108). בכתב האישום נטען כי בחלקות אלה בוצעה, בין היתר, הטמנה של פסולת, בעוד שבסיכומי התביעה נטען כי פעולות ההטמנה בוצעו דווקא **בחלקה 181**.

6. ביום **26.7.2011 (ת/6)** צולמו בחלקה **92-94** מכולות מלאות בפסולת בטון, פלסטיק, עץ ומתכת, שעל חלקן כתוב שמה של **נאשמת מס' 2** ועל אחרות שמו של **נאשם 1**, וכן שבירי בטון גדולים וכלי פלסטיק על הקרקע. ביום **28.7.11 (ת/7)** צולמו מספר מכולות עם פסולת בחלקות **92-94**. מספר החלקה בשני מוצגים אלה לא צוין על גבי התמונות המודפסות שהוגשו בבית המשפט, והם שויכו לחלקה **92-94** במזכר **ת/42**, שנכתב למעלה מ-4 שנים לאחר צילום התמונות לכאורה. בתצלומים מיום **10.8.11 (ת/8)** תועדו בחלקה **68** ערימות אדמה מעורבת בפסולת, ומכולות מלאות בפסולת שעליהן כתוב שמה של **נאשמת מס' 2**. ביום **18.4.2012** צולמו בחלקה **68-69 (ת/72, ת/47)** מכולה, שעליה כתוב שמה של **נאשמת מס' 2**, עמוסה בשבירי בטון, וערימת אדמה מעורבת בשבירי בטון על הקרקע.

7. בדו"ח פעולה מיום **23.7.12 (ת/14)** ציין גבריאל סנקר כי קיבל באותו בוקר מסרון טלפוני ממספר שלא היה מוכר לו באותה עת, שבו נכתב: "בוקר טוב התחלנו בניקיון יסודי סבאן יעקב תודה" (מחקירותיו של נאשם 1 על ידי המשטרה הירוקה **(ת/49, ת/50)** עולה כי זהו מספר הטלפון של נאשם 1, יעקב סבן). לדו"ח לא צורף העתק המסרון. לפי הדו"ח, סנקר שוחח לאחר מכן עם ניר עופר, מזכיר ועד כפר אז"ר, שמסר לו כי נפגש עם נאשם 1 ועם המנכ"ל שלו, וכי הם נענו לדרישותיו לנקות את פסולת הבניין ב"פרדסים הסמוכים למגרשים של יעקב סבן" ו"בסמוך לחממות ולתחנת החשמל" **(ת/14)**. בדו"ח פעולה מיום **26.7.2012 (ת/56)** דיווח סנקר כי במהלך סיור שערך באותו יום, ניגש יחד עם נאשם 1 לחלקה **68-69** כדי לבחון את התקדמות הניקוי, והבחין כי שביל הגישה לחממות נחסם כתוצאה מהעבודות. נאשם 1 ציין בפניו כי מדובר באדמה נקייה שתפונה והדבר מתואם עם החקלאי אורן.

8. בתצלומים מיום **6.8.2012 (ת/17)** תועדו נפה ובאגר בפעולה כשסביבו ערימות פסולת בניין, שתוארו בגיליון התמונות במלים: "כלים וניקוי חלקות 68-69 על ידי יעקב סבן". ביום **9.10.2012 (ת/72)** תועדה נפה בפעילות בחלקה **68-69** וערימות של אדמה ופסולת (שבירי בטון) נפרדות, המתוארות על גבי גיליון התמונות כ"תוצרי הנפה", אך החלקה שבה צולמו התמונות זוהתה רק למעלה משלוש שנים מאוחר יותר, במזכר **ת/47**. ביום **12.11.2012 (ת/18)** צולמו בחלקות **68-69** ו-**92-94** פסולת, וערימות אבנים ואדמה נפרדות לצד מכולות שעליהן כתוב שמה של **נאשמת מס' 2**. ביום **20.11.2012** תועדו בחלקה **68-69** ערימות אדמה עם כמויות שונות של פסולת, ומכולה שעליה כתוב שמה של **נאשמת מס' 2 (ת/19)**. ביום **31.12.2012 (ת/20)** צולמו בחלקה **68-69** מכולה עם אדמה שנראית נקייה, וערימות אדמה מעורבת עם מידות שונות של פסולת. ביום **12.4.2013 (ת/21)** תועדו בחלקה **92-94** מכולות, שעל חלקן כתוב שמה של **נאשמת מס' 2** ועל אחרות כתוב "סבן", ובתוכן פסולת מעורבת באדמה.

9. בתצפית שערך ביום **3.6.2013 (ת/22)** תועדו בחלקה **68-69** מכולות מלאות פסולת וכן משאיות פורקות מטען שנראה כאדמה נקייה וטרקטור שעורם אותה על גבי ערימת אדמה מעורבת בפסולת. מספר החלקה לא צוין בגיליון התמונות המודפס, אלא רק במזכר המאוחר **ת/42**, שנכתב למעלה מ-4 שנים לאחר צילום התמונות לכאורה. בסרטונים שהוקלטו באותו יום **(ת/72, סרטונים 96-105)** תועדו בחלקה **68-69** משאית עם מכולה אדומה שעליה שמה של **נאשמת מס' 2** פורקת אדמה וטרקטור שעורם את האדמה על גבי ערימת אדמה שמעורבת במידה לא ברורה של אבנים או חלקי פסולת קטנים; טרקטור שנראה כמערבב פסולת עם אדמה, משאית המעמיסה מכולה ויוצאת מהחלקה; ומשאית שנכנסת לחלקה עם מכולה שנראית מלאה אדמה - אותה

תיאר סנקר בהקלטה כנושאת כיתוב של "גרין מחזור" (בסרטון לא ניתן לראות עליה סימני זיהוי). **בחלקה 92-94** תועדו ערימות פסולת ומשאיות פורקות אדמה, וטרקטור עורם את האדמה על גבי ערימת אדמה בחלקה.

10. ביום **4.6.2013 (ת/72 - סרטונים 106-111)** תועדה ערימה גדולה של אדמה מעורבת בפסולת **בחלקה 92-94**. לפי דברי ההסבר של סנקר הנלווים לסרטון, בחלקה זו מותקנים שער חשמלי ומצלמות היקפיות, שלא ניתן להבחין בהן בבירור בסרטון. הסרטון העוקב מתחיל לדברי ההסבר ב-10:01 עם הגעתה של משאית מכיוון בית העסק של **נאשמת מס' 2**, שער החלקה נפתח לקראתה והיא נכנסה ורוקנה מה שנראה כאדמה נקייה על גבי ערימה מעורבת בפסולת. דקות ספורות לאחר מכן נכנס לאותה חלקה טרקטור עם נגרר מכוסה בברזנט והתמקם ליד הערימה. הסרטון העוקב מתחיל ב-10:27, ובו נראות על הקרקע ערימות אדמה ופסולת מעורבות. לדברי סנקר בהקלטה, פער הזמנים בין הסרטונים נבע מתקלה במצלמה, ובמהלכו הושלכה במקום על ידי הטרקטור פסולת הבניין שנוספה בשולי הערימה. סנקר הוסיף כי פעולת ההשלכה מתועדת בתצלומי סטילס מאותו מועד (**ת/23**), שבו צולם טרקטור מרוקן נגרר מלא בפסולת, אך חותמת הזמן בתצלומים מוקדמת בכשעה מהזמנים המצוינים בסרטונים. במזכר **ת/92** מיום **27.3.2013** ציינה מפקחת המשטרה הירוקה ענת רז כי שעון המצלמה שבה השתמשה היה מכוון לשעון חורף, ולכן הציג על גבי התצלומים חותמת זמן מוקדמת בשעה מהזמן בפועל, אך לא ברור אם מזכר זה מתייחס לאותה מצלמה שבה תועדה הפעילות ב-**ת/23**. בדיסק **ת/72** כלולים תצלומים נוספים ממועד זה המתעדים משאית מרוקנת מה שנראה כאדמה נקייה, המיוחסים **לחלקה 68-69** במזכר **ת/42**, שנכתב למעלה משנתיים לאחר מועד הצילום לכאורה.

11. ביום **6.6.2013** ביצע גבריאל סנקר פעילות תצפית ומעקב יחד עם רס"מ אור רקיע, שוטרת במדור להגנת הסביבה במשטרת ישראל. בסרטונים ממועד זה (**ת/72**, סרטונים 112-114) תועדו משאית עם מכולה אדומה, שזוהתה לאחר מכן כשייכת ל**נאשמת מס' 3**, שנכנסה **לחלקה 92-94** ושפכה אדמה מעורבת בפסולת לקרקע; וטרקטור - שזוהה לאחר מכן כשייך ל**נאשמת מס' 6** - עם נגרר שזוהה כשייך ל**נאשמת מס' 2**, נכנס לאותה חלקה בשער חשמלי שנפתח לקראתו, ושפך נגרר מלא בפסולת בלבד. **בחלקה 68-69** תועדה משאית עם קבינה צהובה ומכולה אדומה, שזוהתה אחר כך כשייכת ל**נאשמת מס' 5**, שנכנסה ושפכה אדמה נקייה שזוהתה כאדמת חמרה בהסבר המוקלט. סנקר דיווח על פעילות זו ביום **1.12.2015 (ת/24)**, ולדבריו עדכן עם יציאתו של כל רכב מהמתחם את רס"מ רקיע, שהמתניה ביציאה מרמת אפעל כדי לעקוב אחר הרכב ולתעד את מספר הרישוי שלו. רס"מ רקיע דיווחה ביום זה (**ת/77**) כי זיהתה ותייעדה לפי הנחיותיו של סנקר, בזמנים התואמים, משאית עם מכולה אדומה מ"ר **72-627-31** (בבעלות **נאשמת מס' 3 - סבן יעקב-קבוצה להשקעות בע"מ** לפי רישיון הרכב (**ת/37**), ובעלת רישיון שינוע פסולת (**ת/98**)); טרקטור מ"ר **73-936-94** (בבעלות **נאשמת מס' 6 - חברת תבואות סחר ג'י.טי.אל בע"מ** לפי רישיון הרכב שתועד ביום **26.6.2013 (ת/37)**), ותעודת עובד ציבור מיום **9.12.2013 (ת/75)**, ולפי **ת/98** רכב זה **לא טעון רישוי** לשינוע פסולת) עם נגרר מ"ר **24-085-62** (בבעלות **נאשמת מס' 2 (ת/75)** וללא רישיון לשינוע פסולת (**ת/98**)); ומשאית צהובה עם מכולה אדומה מ"ר **13-439-10** (בבעלות **נאשמת מס' 5 - חברת אורי-יאיר בע"מ (ת/75)**), ובתהליך רישוי לשינוע פסולת מתאריך **19.11.2015 (ת/98)**.

12. ביום **12.6.2013 (ת/25)** תועדו מספר משאיות - שאחת מהן זוהתה אחר כך כשייכת ל**נאשמת מס' 2** -

שהובילו אדמה נקייה לתוך מתחם שבו היתה פסולת מונחת על הקרקע, וטרקטור ערם אדמה על פסולת או ערבב אותן. מספרי החלקות שבהן תועדה פעילות זו לא צוינו בגיליון התמונות שהוגש, והיא יוחסה לחלקות **68-69** ו-**92-94** במזכר **ת/42**, שנכתב למעלה משנתיים לאחר מועד התיעוד לכאורה. בדו"ח מיום הפעולה **(ת/78)** העידה רס"מ רקיע כי המתניה בעמדת תצפית מחוץ לאזור התעשייה, וכשסנקר דיווח לה על משאית מאן עם קבינה לבנה וארגז אדום שיצאה לכיוונה, עקבה אחריה ותיעדה את מספרה - מ"ר **68-127-64**, שהיתה נכון למועד תיעודה בבעלות **נאשמת מס' 2 (ת/37, ת/75)**, ובעלת **רישיון שינוע פסולת (ת/98)**. לפי הדו"ח, לוחית הרישוי הייתה מוגנת ברשת כפולה ולכן לא ניתן לקרוא אותו בתצלום. כמו כן לדברי רקיע במזכר **ת/79** ובחקירתה הנגדית בבית המשפט (7.11.2017), הקושי לזהות את מספר לוחית הרישוי בתמונות שונות שצילמה נבע גם מאיכות הצילום או הדפסתו.

13. ביום **13.6.2013** תועדה משאית שמספרה לא זוהה, עם קבינה צהובה, שהובילה אדמה נקיה ושפכה אותה **בחלקה 68-69 (ת/72)** (תמונות 862-865). ביום **18.6.2013** צולמו משאית, שלא ניתן לראות את מספרה או את הכיתוב על המכולה שעליה, אך זוהתה בדברי ההסבר בסרטון כמשאית "של סבן", שפרקה פסולת **בחלקה 92-94** תוך יצירת ענן אבק; וטרקטור שפרק פסולת **בחלקה 68-69 (ת/72)** (סרטונים 119-122). בתצלומים מיום זה מתועדת בנוסף משאית שפרקה מה שנראה כאדמה נקייה, שאינה מתועדת בסרטון **(ת/26)**. בתצפית מיום **19.6.2013 (ת/72)** (סרטונים 124-123) תועדה **בחלקה 68-69** משאית צהובה עם מכולה אדומה, שזוהתה אחר כך כשייכת ל**נאשמת מס' 5**, שהשליכה אדמה מעורבת בפסולת בניין (קרשים, לבנים וכדומה). בדו"ח הפעולה על תצפית זו **(ת/28)** ציין גבריאל סנקר כי בתום ההשלכה על ידי המשאית שתועדה בסרטון, דיווח לרס"מ רקיע שהמתניה בנקודת המעקב. בדו"ח הפעולה של רקיע מיום זה **(ת/80)**, דיווחה כי ביצעה תצפית על היוצאים מאזור התעשייה של כפר אז"ר וכשסנקר דיווח לה על משאית עם קבינה צהובה וארגז אדום היוצאת לכיוונה, נסעה בעקבותיה וצילמה את לוחית הרישוי שלה (מ"ר **10-439-13** - בבעלות **נאשמת מס' 5**). בגיליון התצלומים מיום זה **(ת/27)** נכתב שהם מתעדים פעילות **בחלקה 92-94** ובמועד מאוחר יותר - במזכר **ת/42**, למעלה משנתיים מיום צילומם לכאורה - יוחסו תצלומים אלה **לחלקה 68-69**.

14. בתצלומים מיום **20.6.2013 (ת/29)** תועדה **בחלקה 68-69** ערימת פסולת בניין שבמרכזה, לפי הנטען בכיתוב על גבי הגיליון התמונות, לוחות אסבסט. עם זאת לא הוצגו ראיות לתמוך בזיהוי חומר זה בדו"ח הפעולה או בעדויות בבית המשפט. ניסיון תיעוד של מספר הרישוי של הרכב שהשליך לכאורה פסולת ביום זה לא צלח לפי דו"ח הפעולה של רס"מ רקיע **(ת/81)**. ביום **21.6.2013** תועדו **בחלקה 92-94 (ת/72)** (סרטונים 125-128) טרקטור שערם אדמה נקייה; טרקטור עם נגרר מלא בפסולת בניין (חתיכות גדולות של אבן או קיר, ללא אדמה) שנכנס לחלקה ושפך את תכולתו על הקרקע; וטרקטור נוסף שהשליך תכולת נגרר מלא בפסולת על הקרקע ויצר ענן אבק. בתמונות סטילס מאותו יום **(ת/30)** נראה טרקטור שגרף אדמה מעל פסולת בניין. ביום **23.6.2013 (ת/72)** (סרטון 129) תועדו טרקטור שערם פסולת ואדמה נקייה **בחלקה 92-94** ומכולה מלאה בפסולת **בחלקה 68-69**. בתצלומים מתצפית זו **(ת/31)** נראות ערימות אדמה עם פסולת בניין ומכולות מלאות וריקות. ביום **25.6.2013** (תועדו **(ת/32)**) משאיות שיצאו מהחלקה המגודרת עם ארגזי מטען ריקים ולסירוגין מלאים בעפר ומידות משתנות של פסולת, ומשאיות ששפכו את מטען על הקרקע. לגיליון מצורפת תמונה מיום **26.6.2013** שלידה נכתב: "יום למחרת תיעוד של הפסולת נראה לעין אבני אקרשטיין, קרשים,

חול". מספרי החלקות שבהן תועדו הפעולות במוצג זה (ת/32) לא נכתבו על הגיליון המודפס וצוינו במזכר ת/42, שנכתב למעלה משנתיים לאחר מועד צילומן לכאורה.

15. ביום **26.6.2013** ערך צוות תל אביב של המשטרה הירוקה מבצע אכיפה בהובלת סנקר ובהשתתפות רון אלקלעי, מנהל תחום פיקוח ואכיפה במערכת הביטחון במשטרה הירוקה באותה עת, ומפקחי המשטרה הירוקה ענת רז וברק אלפי. התביעה הגישה ארבעה סרטונים שצילם אלקלעי (ת/72, **סרטונים 130-134**) והם מלווים בדברי הסבר בקולו. **בסרטון 130** מתועדת משאית לבנה "של יעקב סבן", לדברי אלקלעי, שרוקנה אדמה שנדמית נקייה **בחלקה 68-69**. אלקלעי ציין בהקלטה שהמשאית נכנסה למתחם המגודר, אך בפתיחת הסרטון המשאית נראית עומדת בתוך המתחם. גם **בסרטון 131** מתאר אלקלעי משאית הנכנסת לחלקה **92-94**, בעוד הסרטון מתחיל כשהמשאית עומדת בפתח החלקה. תכולת המכולה האדומה שעל המשאית נראית כאדמה נקייה, ואלקלעי מתאר אותה כ"אדמה ואולי פסולת מעורבת". **בסרטון 132**, שנראה כהמשכו של הסרטון הקודם אך לא הוקלטו בו שעת התייעוד או כל דברי הסבר, צולמה אותה משאית בתוך החלקה פורקת את תוכן המכולה על הקרקע. לאחר תפיסתה זוהה מספר הרישוי של המשאית משלושת סרטונים אלה - **64-127-68**, שהייתה בבעלות **נאשמת מס' 2**. **בסרטון 133** מתועד טרקטור **בחלקה 92-94** גורף אדמה על גבי פסולת. מספר הרישוי של הטרקטור זוהה לאחר תפיסתו - **31-669-72**, ונמצא כי הוא בבעלות **נאשמת מס' 4**. בהמשך סרטון זה נראית משאית עומדת ליד פתח **חלקה 68-69**, הנהג הסיר את כיסוי הברזנט וחשף תכולה שאלקלעי זיהה בהקלטה כפסולת בניין. **בסרטון 134**, שנראה כהמשכו של הקודם אך לא צוין פער הזמנים ביניהם, צולמה אותה משאית בתוך החלקה, פורקת את מטענה על הקרקע. בדוח פעולה מיום **27.6.2013 (ת/85)**, שהוגש יחד עם הסרטונים שצוינו לעיל, דיווח אלקלעי כי מיקום המשאית ששפכה פסולת בניין **בסרטון 134** היה **בחלקה 68**, בהסתמך על תצ"א של האזור. לפי הדו"ח, אלקלעי דיווח לסנקר על פעולת המשאית באופן מיד. סנקר הגיע לחלקה, עצר את העבודה, ותפס מספר משאיות שאותן הוביל אלקלעי למגרש ייעודי.

16. בעדותו בבית המשפט (ב-7.11.2017) ציין אלקלעי כי היה מעורב בחקירה זו באופן חד פעמי בלבד, כשהתבקש לסייע למפקחים האחראים על החקירה והצטרף אליהם כתצפית במבצע. בחקירתו הנגדית אישר אלקלעי כי ציין בתחילת **סרטון 130** שהמשאית המצולמת שייכת לסבן, אך לא זכר כיצד זיהה זאת והפנה לחומרים הנמצאים בתיק החקירה ובידי מנהל החקירה, גבריאל סנקר. לשאלת הסניגור השיב אלקלעי כי המשתתפים במבצע תודרכו לפני הפעולה בנוגע לניהול התצפית, מה לתעד וכיצד, אך הדגיש שסנקר לא אמר להם שכל מה שהם רואים שייך ליעקב סבן. אלקלעי עמד על אבחנתו כי המטען שתיעד מושלך מהמשאית היה אדמה מעורבת בפסולת בניין, כפי שניתן לראות לדבריו בבירור **בסרטון "וקשה להתבלבל בזה. להבנתי אם מנסים להעמיס ולהיפטר מזה זה פסולת. בעיניי אם העמיסו אדמה למשאית ולא מכרו אותה לגינון ולא התקינו אותה במקום שמיועד לדשא אלא זרקו את זה למקום שמיועד לפינוי פסולת, זו פסולת."** (**פרוטוקול מיום 7.11.2017**, עמ' 52, שורות 5-7).

17. במהלך פעילות האכיפה ביום **26.6.2013** הוצב המפקח **אלפי** בעמדת תצפית ותיעד בדו"ח ובתצלומים (ת/90) את משאית **מ"ר 64-127-68** (בבעלות **נאשמת מס' 2**) שנכנסה **לחלקות 68-69 ו-92-94** והשליכה אדמה על הקרקע; את משאית **מ"ר 31-669-72** (בבעלות **נאשמת מס' 4** - חברת **המספק**

הראשי לתעשייה ולבנין בע"מ לפי רישיון הרכב **ת/37** ותעודת עובד ציבור **ת/75**, ובעלת **רישיון שינוע פסולת** לפי **(ת/98)** שנכנסה **לחלקה 68-69** ושפכה מכולה מלאה פסולת (קרשים, אבנים, שברי בטון וכדומה); וטרקטור TEREX (לא מצוין מספרו) שנכנס **לחלקה 92-94**, בשער החשמלי, וכיסה פסולת באמצעות האדמה שפרקו קודם המשאיות. התמונות שצורפו לדו"ח זה תואמות לתיאור של אלפי ולסרטונים שהקליט אלקלעי.

18. בדו"ח פעולה מיום **26.6.2013 (ת/91)** דיווחה מפקחת המשטרה הירוקה, **ענת רז**, כי עם קבלת דיווח מהתצפיתנים על כניסת משאית עם פסולת בניין נסעה בעקבות סנקר אל האתר, ובמהלך הנסיעה הקצרה התקבל דיווח נוסף על השלכת פסולת בניין ממשאית במקום. עם הגיעם הבחינה בשופל **מ"ר 94-936-73** (בבעלות **נאשמת מס' 6**) בסמוך לכניסה למתחם, שהיה לדבריה מגודר ובעל שער חשמלי וידני. רז העידה כי ביקשה ממפעיל הרכב להציג רישיון ותעודת זהות, אך הוא סגר את דלת השופל וברח מהמקום. באתר עמדה משאית **מ"ר 31-669-72** (בבעלות **נאשמת מס' 4**) בסמוך לערימת פסולת בניין, שלפי הדו"ח הושלכה מאותה משאית אם כי רז לא הבהירה אם הייתה עדה לפעולת ההשלכה. בתמונות שצורפו לדו"ח של רז תועדה המשאית לצד ערימת פסולת, וגוש בטון שנותר במכולה שעל המשאית. באתר היו לפי דיווחה של רז עשרות ערימות גבוהות של עפר מעורב בפסולת בניין - לבנים, ברזלים, צמיגים, פלסטיק ועוד. בנוסף ניצבה בחלקה מכולה עמוסה בפסולת בניין ולוחות אסבסט שבורים, שצולמו והוגשו כמוצג "תמונות מתפיסת דגימת האסבסט" **(ת/34)**. לפי הנטען בדו"ח **ת/91**, תוך דקות ספורות מהגעתם של רז וסנקר למתחם הגיעו למקום **נאשם 1** ו"יוסי הסמנכ"ל" כפי שהציג אותו יעקב סבן. נאשם 1 פתח לבקשתם של סנקר ורז את השער של המתחם המזרחי, שגם בו נמצאו ערימות גבוהות של פסולת בניין ועפר מעורב בפסולת (תצלומים ב-**ת/72**), לא צורפו לדו"ח). לפי הדו"ח של רז, נאשם 1 שיתף פעולה בתהליך תפיסת כלי הרכב שתועדו, אך שב ואמר פעמים רבות ש"מותר לו הכל" מכיוון שגידר את המתחם, ש"מחפשים אותו" מכיוון שביקש רישיון לתחנת מעבר, וכי בחלקות שראה צוות המבצע יש רק אדמה נקיה מכיוון ש"יש לו נפה והוא מנפה" (מתוך דו"ח הפעולה **ת/91**, עמוד 2). בתשובה לשאלתה של רז אישר נאשם 1, לדבריה, שאין לו רישיון עסק לתחנת מעבר, אך טען כי היא "מחפשת אותו" כפי שעשתה בעבר - אמירה שאותה ייחסה רז למעורבותה בהרשעתו בתיק קודם. רז ציינה בדו"ח כי לאורך ההליך שוחח נאשם 1 טלפונית עם עורך דינו וסירב להיחקר ללא נוכחותו, וכי לאחר התייעצות הוחלט לזמן אותו לחקירה במועד אחר במקום לחקור אותו במקום. לפי הדו"ח, נאשם 1 עזב את רז וסנקר בנימוק שברצונו להתייעץ שוב עם עורך דינו, וכשביקשו למסור לו הזמנה לחקירה נודע להם כי עזב את המקום וניגש לבית המשפט להגיש בקשה לשחרור כלי הרכב התפוסים. לנהג המשאית ששפכה לכאורה פסולת נמסר זימון לחקירה, וכלי הרכב שנתפסו הובלו על ידי אלקלעי למגרש ייעודי. בדו"ח התפיסה של כלי הרכב ביום המבצע **(ת/36)** נמנו כלי הרכב הבאים: טרקטור **מ"ר 94-936-73** (בבעלות **נאשמת מס' 6**) משאית **מ"ר 64-127-68** (בבעלות **נאשמת מס' 2**) משאית **מ"ר 31-669-72** (בבעלות **נאשמת מס' 4**), משאית **מ"ר 31-627-72** (בבעלות **נאשמת מס' 3**), משאית **מ"ר 10-434-13**. נאשם 1 חתם על כל דוחות התפיסה.

19. בעדותה בבית המשפט (7.11.2017) לא זכרה רז את פרטי הפעולה ולא הוסיפה על תוכן הדו"ח שכתבה במועד המבצע ביום **26.6.2013**, ולדבריה מעורבותה בתיק החקירה הנדון הסתכמה בהשתתפות במבצע זה. **בחקירתה הנגדית** הבהירה כי כפר אז"ר נכלל באזור הפיקוח שלה בעבר ולכן הכירה אותו לפני מבצע זה וכי במסגרת פעולות אכיפה קודמות במתחם, סביב השנים 2005-2002 להערכתה, הייתה מעורבת בגיבוש תיקים

נגד שלוש תחנות מעבר שפעלו באזור - של סבן, של שעשוע ושל אלסייד. כן אישרה כי מספר שבועות לפני מועד עדותה השתתפה שוב בתפיסת משאיות של יעקב סבן ובזימונו לחקירה, לדבריה בקשר לתיק שנמצא עדיין בחקירה ואינו קשור לאישומים בתיק שבפניי.

20. לדו"ח פעולה של גבריאלי סנקר מיום **1.7.2013 (ת/33)** על פעולת התצפית מיום **26.6.2013**, צורפו תצלומים של משאית מ"ר **31-669-72** (בבעלות **נאשמת מס' 4**) פורקת פסולת בחלקה **68-69**, טרקטור מ"ר **94-936-73** (בבעלות **נאשמת מס' 6**) ושברים של חומר שנטען כי הוא אסבסט על ערימת פסולת. בדומה לדו"ח של רז ממועד המבצע, דיווח סנקר כי לאחר תפיסת כלי הרכב, עזב נאשם 1 את המקום מבלי להודיע שהוא עוזב ומבלי להיחקר, ופנה לבית המשפט בבקשה להחזרת התפוסים. בעדותו בבית המשפט (24.10.2017) העיד סנקר כי בדיקה שנערכה לאחר המבצע העלתה כי לארבעה מתוך חמשת כלי הרכב שנתפסו היה רישיון לשינוע פסולת. תעודת עובדת הציבור **(ת/98)** שהונפקה ביום **26.1.2016** מאשרת זאת.

21. דגימה מהחומר שנמצא בחלקה **68-69** ונחשד כאסבסט הועברה לבדיקת מעבדה (טופס נטילה ושרשרת משמורת דגימת צובר של חומר החשוד כמכיל אסבסט - **ת/35**) בתאריך **15.7.2013**. דוח תוצאות הבדיקה **(ת/106, ת/107)** מצביע על כך שהחומר שנבדק נמצא כמכיל חמישה אחוזים של סיבי אסבסט. שילה האוזנר, מנהלת המעבדה לזיהוי אסבסט באוניברסיטת בן גוריון, העידה בבית המשפט ביום 21.1.2018. בחקירתה הנגדית הסבירה האוזנר כי אף על פי שהמעבדה שבניהולה היא בעלת רישיון מהמשרד להגנת הסביבה ועובדת על פי התקנים שאומצו על ידי המשרד להגנת הסביבה, כל לקוחות המעבדה נדרשים לשלם עבור שירותיה ובכללם המשרד להגנת הסביבה. לשאלתו של הסניגור השיבה האוזנר שאינה יודעת מדוע הדגימה שנלקחה מהשטח ביום **26.6.2013**, הועברה למעבדה רק ביום **15.7.2013** ובאילו תנאים נשמרה עד למסירתה, אך הסבירה כי הדגימה הגיעה לידיה בשקית אטומה שעליה פרטים התואמים לאלו שבטופס נטילה ושרשרת משמורת שנמסר יחד עם הדגימה **(ת/35)**. כמו כן ציינה כי גם אם הדגימה נשברה במהלך העברתה, לא היה בכך כדי להקשות על בדיקתה אלא להיפך, מכיוון שבשבר קל יותר לזהות את סיבי האסבסט. לדבריה, לזמן שחלף ממועד לקיחת הדגימה ועד מסירתה למעבדה אין כל משמעות או השלכה על תוצאות הבדיקה מכיוון שאסבסט לא מתפרק מהר, ומושפע מחום רק מעל 400 מעלות צלזיוס. האוזנר הבהירה כי הערכת אחוז סיבי האסבסט בדגימה נעשית באופן ויזואלי - באמצעות מכשור אופטי - וכי אם נמצא בחומר יותר מאחוז אחד של אסבסט, מתייחסים לחומר כמכיל אסבסט. זאת, בהתאם לפרקטיקה המקובלת במעבדות בחו"ל, בכלל באנגליה שבה פותחו הנהלים והתקנים שאומצו בישראל. לדבריה, קביעה מדויקת של אחוז סיבי האסבסט אפשרית רק באמצעות מיקרוסקופ אלקטרוני, המשמש לרוב לבדיקת חומרים פריכים, ולא לבדיקת חומרים קשיחים כמו הדגימה שהובאה לבדיקתה במקרה זה.

22. ביום **30.6.2013** ביצעה רס"ב רקיע תצפית על שטחי העבודה הסמוכים לבית העסק של נאשמת מס' 2 והבחינה בנפה פעילה בחלקה **68-69**, ובסמוך לה עבדו טרקטור ושופל, שאותם תיעדה בדו"ח ובתצלומים **(ת/76)**.

23. ביום **7.7.2013** התקיים דיון בבקשה להחזרת הכלים שנתפסו במבצע האכיפה. מפרוטוקול הדיון **(ת/38)**

עולה כי באי כוח הצדדים הסכימו שעבירות הפסולת והלכלוך המיוחסות לכלים שנתפסו בוצעו לכאורה בתוך המתחם שבחזקת נאשם 1, אך היו חלוקים בשאלה אם החומר שתועד מוסע ומושלך הוא פסולת כעמדת התביעה, או אדמת מילוי כגרסת בא כוחו של נאשם 1. בדיון זה אישר גבריאל סנקר כי הצווים לתפיסת הכלים הוצאו בגין עבירות על חוק רישוי עסקים ולא בגין לכלוך רשות הרבים.

24. בדו"ח פעולה מיום **3.7.2013 (ת/39)** דיווח גבריאל סנקר על סיור שערך יחד עם רס"מ רקיע, שבמסגרתו נכנסו **לחלקה 182** (בבעלות הקרן הקיימת לישראל **(ת/43)**) כדי לבחון את המתרחש **בחלקה 68-69** הסמוכה ששעריה היו נעולים. לפי הדו"ח, הבחין סנקר **בחלקה 68-69** בנפה שלא היתה באותה עת בפעולה וכי הפסולת במקום נוקתה, והסיק שהאדמה הנקייה שנופתה מהפסולת הושלכה **לחלקה 182** ושוטחה על קרקעיתה. בתצלומים שצורפו לדו"ח מתועדת נפה וסביבה הקרקע משוטחת ונקיה. בעדותו בבית המשפט **(24.10.2017)** הסביר סנקר, כי הסיק שהאדמה המנופה הושלכה **לחלקה 182** מכיוון שהאדמה בה שוטחה והוגבהה, ולא הייתה עדות להוצאת האדמה מהחלקה. מבירור שערך סנקר עם מרכז רישוי עסקים בתל אביב, שי אשכנזי, ועם מנהל אגף תברואה, רישוי עסקים ופיקוח של עיריית רמת גן, ראובן שמר, עלה שהנפה הופעלה ללא רישיון עסק מתאים וכי כלל לא הוגשה בקשה לרישיון זה **(ת/44)**, וכך עולה גם מתעודת עובד ציבור **ת/98**. בתצלומים מיום **5.7.2013 (ת/40)** תועדה נפה וקרקע נקיה **בחלקה 92-94**; קרקע "לאחר ניקוי" לפי התיאור בגיליון התמונות **בחלקה 68-69**; ומכילה מלאה פסולת וערימת פסולת גדולה על הקרקע מול **חלקה 92-94** מצפון לפי הדו"ח.

25. ביום **16.7.2013** ערך **דן בית דין**, מרכז בכיר לפסולת מוצקה במחוז תל אביב במשרד להגנת הסביבה, סיור תצפית יחד עם המפקח **אלפי** בחלקות שבחזקתו של נאשם 1 באזור התעשייה. בסיכום הסיור **(ת/94)** דווח שחלקה **92-94** הייתה מגודרת באופן שמנע אפשרות לראות מה יש בה; חלקות **108** ו-**109** היו מגודרות באופן חלקי ונצפו בתוכן ערימות אדמה וחול נקיים וכן ערימת פסולת בניין הכוללת שבירי בטון וחומי חשמל; ובחלקה **68-69** הקרקע הייתה מכוסה באדמת חמרה טרייה ונקיה, וחמישה שלטים צהובים של מנהל מקרקעי ישראל האוסרים על הכניסה לשטח היו מוצבים בה (הכוונה כנראה לקו הגבול בין חלקה זו **לחלקה 182** שצוינה לעיל). על בסיס סיור זה ו"דוח הביקורת" של גבריאל סנקר (ככל הנראה מכתב הבקשה לחוות דעת ששלח לו סנקר - **ת/95**), הכין דן בית דין חוות דעת ביום **18.7.2013 (ת/93)**, שלפיה פעלה בחלקות של נאשם 1 (**68-69, 92-94, 108, 110**) תחנת מעבר לפסולת בניין ללא רישיון עסק, וללא מילוי התנאים הנדרשים כגון איטום הקרקע, תעלת ניקוז וכדומה. לפי חוות הדעת התחנה עלולה לפיכך לגרום למפגעים סביבתיים, בהם זיהום אוויר, זיהום מקורות מים וקרקע, ותחרות כלכלית לא הוגנת על שוק פינוי הפסולת.

חלקות 108, 110

26. **חלקות 108 ו-110** היו בחזקתו של נאשם 1 נכון ליום 27/6/2012 (העתק מפנקס רישום זכויות במקרקעין - **ת/43**). לטענת נאשם 1 הוא החליף את **חלקה 110** בשנת 2012 עם חליל אלסייד תמורת חלקה 88 **(ת/49)**. במזכר **ת/48** (מיום 1.12.2015) נטען כי חלקות **אלה** לא היו מגודרות במהלך תקופת איסוף הראיות, למעט קיר הפרדה בצד הצפוני של **חלקה 108** (המכונה גם "שטח הנגרייה"), המפריד בין אזור

התעשייה לחלקה 181 הנמצאת בשטחה המוניציפלי של קריית אונו.

27. בתצלומים מיום **26.7.2011 (ת/6)** תועדה פסולת על הקרקע. ביום **28.7.11 (ת/7)** תועדה קרקע משוטחת ופסולת בשוליה, ומכולה מלאה באדמה. ביום **29.7.2011 (ת/72, ת/47)** תועדו מכולות עם הכיתוב "סבן יעקב" עומדות על הקרקע בחלקה זו, מלאות באדמה מעורבת בפסולת. ביום **27.3.12 (ת/10)** תועדו ערימות אדמה מעורבת בשברי בטון ולידן שלוש מכולות, ופסולת מגוונת (בקבוקי שתיה, צינורות וכדומה) פזורה על פני חלק מהשטח. מספר החלקה לא צוין בגיליונות אלה (ת/6, ת/7, ת/10) והם יוחסו לחלקה **110** במועד מאוחר יותר במזכר מיום **1.12.15 (ת/42)**, כלומר למעלה משלוש שנים לאחר מועד צילומם. ביום **3.4.2012 (ת/72, ת/47)** תועדו מכולה מלאה במה שנראה כאדמה בחלקה העליון וערימות נפרדות של אדמה ושברי בטון. ביום **16.4.2012 (ת/72, ת/47)** תועדו ערימות אדמה שנדמית נקיה. ביום **2.5.12 (ת/12)** צולמה חלקה שבשוליה מספר ערימות של אדמה מעורבת עם פסולת, ערימות של פסולת נפרדת (בלוקים או שברי בטון, ברזלים, קרשים וכדומה) ומכולה עם כיתוב שמה של נאשמת מס' 2 מלאה באדמה. על גיליון התמונות המודפסות שהוגש מצוין כי מדובר בחלקה **110**. בתצלומים מיום **9.5.12 (ת/13)** מתועד שטח ובו אדמה כבושה עם סימני גלגלים, מכולה עם כיתוב שמה של נאשמת מס' 2 ובה אדמה מעורבת עם מה שנראה כפיסות בטון קטנות, שברי בטון בולטים מתוך האדמה בשולי החלקה, וערימות אדמה מעורבת עם שברי בטון גדולים. בצילומים משולי החלקה ניתן להבחין שגובה פני הקרקע בה גבוה מזה של החלקה הצמודה לה. בשני מוצגים אלה צוין מספר החלקה **110** על גבי גיליון התמונות.

28. בדו"ח מיום **18.12.11** על ממצאי סיור שנערך ביום **16.12.11 (ת/9)**, צוין גבריאל סנקר כי הבחין בכ-15 מכולות אדומות עמוסות באדמה מעורבת בפסולת בניין, שהושארו בחלקה **110** ("השטח של גולדפינגר בעבר שנקנה על ידי יעקב סבן"). כשנאשם 1 הגיע למקום לאחר דקות ספורות הבהיר לו סנקר לפי הדו"ח שמדובר בפסולת בניין, והזכיר לו שכבר קיבל הודעות ברירת משפט על השלכת פסולת במקום ולכן עליו לדאוג לרישיון להפעלת תחנת מעבר או לחדול מפעולותיו. בדו"ח נטען כי נאשם 1 הכחיש שהוא מנהל תחנת מעבר וטען כי הפסולת במקום הושלכה על ידי אחר על אדמת חמרה שלו המשמשת באתר בנייה. כמו כן, צוין נאשם 1 לפי הדו"ח, כי רכש את שטח הנגרריה מצפון לשטח זה (ככל הנראה מדובר בחלקה **108**). בתצלומים שצורפו לדו"ח מתועדות מכולות, על חלקן כתוב שמה של נאשמת מס' 2, חלקן עם פסולת בניין וחלקן עם אדמה הנראית נקיה. ביום **6.4.2012 (ת/72, ת/47)** צולמו מכולות על קרקע החלקה, אחת מהן עם חלקי בטון גדולים.

29. בדו"ח פעולה מיום **22.4.12 (ת/11)** דיווח סנקר כי במהלך סיור הבחין כי פתח בקיר הצפוני בין "שטח הנגרריה" (המצוינת בדו"ח זה גם כ"נקודה 5") והפרדס הסמוך (חלקה **181**) נסגר בעזרת איסכורית. בנוסף תיעד ב"נקודה 4" ערימות פסולת המורכבת מאבנים, שברי בטון ועוד, ערימות אדמה ובלוקים נפרדות, ערימה מעורבת ופסולת. בחקירתו הנגדית בבית המשפט (24.10.2017) ביקש סנקר לתקן "טעות סופר" שנפלה לדבריו בדברי ההסבר על גבי גיליון התמונות, וצוין כי תמונות 3-4 תועדו בחלקה **108** ולא **110** כפי שכתב. לדבריו, "בשפה הפנימית" של מחלקתו, ציינה "נקודה 4" את חלקה **110**, בעוד "נקודה 5" ציינה את חלקה **108** (עמ' 27, שורות 23-24).

30. במהלך סיור ביום **24.7.2012 (ת/15)** הבחין סנקר לפי עדותו בפעולות של ניקוי פסולת באמצעות נפה, טרקטור ובאגר **בחלקה 110**, ומסקנתו הייתה כי האדמה המנופה אוחסנה **בחלקה 181**. סנקר הודיע לנאשם 1, שהגיע למקום לבקשתו, כי הוא משליך אדמה בניגוד לחוק ובכוונתו לערוך נגדו חקירה בגין השלכת פסולת וניהול תחנת מעבר. סנקר ציין בדו"ח שאמר לנאשם 1 כי "כל פעולה שמבצע [סבן] כדוגמת ניקוי השטח היא לטובתו" **(ת/15)**. בתצלומים ממועד זה מתועדת נפה כחולה, טרקטור שלא ניתן לזהות את מספרו שופך פסולת למכולה, באגר מרים אדמה, ונפה ולצידה ערימת שברי לבנים או אבני שפה. בדו"ח פעולה מיום **29.7.2012 (ת/16)** דיווח סנקר כי סייר במתחם כדי לבחון את הליך הניקוי האמור, והבחין כי ציוד העבודה הוצא מהמקום. לפי הדו"ח, במהלך הסיור פגש סנקר את ניר עופר ועדכן אותו כי ביקש מנאשם 1 לתת עדיפות לניקוי **חלקות 68-69** לאחר סיום ניקוי **חלקה 110**. לפי הנטען בדו"ח, מאוחר יותר באותו יום קיבל סנקר מסרון מאותו מספר טלפון ממנו קיבל הודעה ב-**23.7.2012**, שתוכנו: "גבי שלום הגעתי להסכמות עם ניר עופר מכפר אזור מחר ממשיכים בניקיון סבן יעקב".

31. בתצלומים מיום **27.11.13 (ת/41)** תועדה **בחלקה 108** פסולת בניין מעורבת באדמה.

32. סיכום המידע אודות פעולת נפה בחלקות של נאשם 1 מעלה כי הופעלה שם במועדים הבאים:

א. **24.7.2012 (ת/15)** - חלקה **110**

ב. **6.8.2012 (ת/17)** - חלקה **68-69**

ג. **30.6.2013 (ת/76)** - חלקה **68-69**

ד. **3.7.2013 (ת/39)** - חלקה **68-69**

ה. **5.7.2013 (ת/40)** - חלקה **92-94**

דבר 172

33. הדרך השייכת לחלקה 172 (להלן "**דבר 172**") לא הייתה בבעלותו של נאשם 1 **(ת/43)** - העתקי רישום מפנקס הזכויות במקרקעין מיום **27.6.2012**). גבריאל סנקר דיווח ביום **6.6.2010 (ת/3)** על סיור שערך ביום **3.6.2010**. לפי הדו"ח, בסמוך לבית העסק של נאשמת מס' 2 - אזור שזוהה בכיתוב על גבי התצלום הנלווה לדו"ח **כדרך 172** - הבחין סנקר בטרקטור מעמיס פסולת בניין מהקרקע. בדו"ח לא נכלל תיעוד מספר רישוי הרכב או בעליו, וכן לא ניתן לזהותם בתצלום. כמו כן, לפי הדו"ח ב"שטח פתוח" סמוך, שלא צוין שמו או מספרו, עמדו נגרר של טרקטור - שעליו הכיתוב "סבן יעקב כלי עבודה" עמוס בפסולת ומכולה אדומה עם הכיתוב "סבן יעקב" ובתוכה אדמה מעורבת בחלקי בטון. בנוסף צולמו מספר מכולות, שעל חלקן כתוב שמה של נאשמת מס' 2 וכן "פינוי פסולת". סנקר דיווח כי מסר לנאשם 1 דוח במועד זה. זאת, לדבריו, לאחר שתי התראות קודמות בגין השארת מכולות עם פסולת בניין בשטח. לדו"ח הפעולה לא צורפו העתקי דוח ממועד האירוע או ההתראות הקודמות שנטען כי הוגשו, אך צורפו תצלומים מיום **5.5.2010** המתעדים נגררים מלאים

בפסולת, שבהם נגרר מ"ר 62-085-24 (בבעלות נאשמת מס' 2 (ת/75), וללא רישיון שינוע פסולת (ת/98)); ומיום 7.5.2010 המתעדים מכולות עמוסות בפסולת בניין שעל חלקן כתוב שמה של נאשמת מס' 2. בגיליון התמונות ממועדים אלה בחודש מאי 2010 לא מצוין מספר החלקה שבה צולמו, והן שויכו לדרך 172 במזכר מיום 1.12.2015 (ת/65), כלומר למעלה מחמש שנים מיום צילומן.

34. בתצלומים מיום 4.3.2011 (ת/4) מתועד טרקטור שופך חומר לא מזוהה לתוך מכולה שלא ניתן לזהות את הכיתוב שעליה, ותלולית אדמה עם פסולת, המתוארים על גבי גיליון התמונות: "צילום המקום לאחר איסוף פסולת הבניין". ביום 10.7.2011 (ת/5) תועדה פסולת על הקרקע, טרקטור מול תלולית אדמה ולצדו מכולה מלאה פסולת; ומכולות מלאות פסולת, שעל כמה מהן כתוב שמה של נאשמת מס' 2 (התיאור על הגיליון: "צילום הקרקע לאחר הפינוי"). בתצלומים מיום 26.7.2011 (ת/6) מתועדים תלולית פסולת הכוללת שבירי בטון וחלקי ברזל, טרקטור מ"ר 61-140-35 (לא הוגש תיעוד בנוגע לרכב זה - בעלות או רישיונות), ולצדו משאית ועליה מכולה מורמת המלאה בשבירי בטון. לא ברור מהתמונה אם המכולה במהלך הורדה לקרקע או שתכולתה נשפכת לקרקע; משאית מ"ר 18-449-13 (לא הוגש לגביה תיעוד בעלות או רישיונות) ולצידה אדם המתואר בגיליון כנהג שלה; מכולות שעל חלקן הכיתוב "סבן יעקב", ערימות חול מעורב בפסולת על הקרקע ועוד. בגיליונות התצלומים ת/4-ת/6 לא צוין מספר החלקה, והם יוחסו לדרך 172 במזכר ת/42 מיום 1.12.2015, כלומר למעלה מ-4 שנים לאחר צילום התמונות לכאורה.

35. ביום 28.7.2011 (ת/7) צולמו, בין היתר, מספר מכולות שעליהן כתוב שמה של נאשמת מס' 2 ובתוכן פסולת בניין בלבד (ללא אדמה כלל), מכולה מלאה באדמה, נגרר עם פסולת ועוד. בתיאור תחת התמונות מצוין כי צולמו "בסמוך לבאר", ובמזכר ת/42, שנכתב למעלה מ-4 שנים לאחר מועד הצילום, מובהר כי מדובר בדרך 172. ביום 10.8.11 (ת/8) צולמו ערימת פסולת ושתי מכולות שעליהן כתוב שמה של נאשמת מס' 2, מלאות בפסולת בניין. בגיליון התמונות מצוין כי שתיים מהתמונות צולמו בדרך 172, ובנוגע לתצלום השלישי (תמונה מס' 136 בדיסק ת/72) ישנה אי התאמה בין המתואר בגיליון - שלפיו צולם בחלקה 68-69 - לבין מזכר ת/42 שבו הוא משויך לדרך 172. ביום 27.3.12 (ת/10) צולמו ב"חלקה 172, סמוך לבאר המים" כמתואר בגיליון התמונות, מכולה עמוסה בפסולת - שבירי לוחות וכלי פלסטיק - לצד משאית; ומכולה מחוברת למשאית, שעליה כתוב שמה של נאשמת מס' 2, עמוסה בפסולת קלקר, מתכת ועץ. ביום 16.4.2012 (ת/72, ת/47) צולם נגרר שעליו כתוב שמה של נאשמת מס' 2 עומד מלא בפסולת. ביום 18.4.2012 (ת/72, ת/47) צולמו מכולה ונגרר מלאים בפסולת בניין מגוונת.

חלקה 181

36. חלקה 181 (המכונה גם "פרדס גוט") נמצאת מצפון לאזור התעשייה של כפר אז"ר, בשטח השיפוט של קריית אונו. חלקה זו לא הייתה בבעלותו של נאשם 1 או של אחת החברות שבניהולו (ת/43) ולא הייתה מגודרת (ת/67) מלבד הקיר המפריד בינה לבין אזור התעשייה של כפר אז"ר.

37. במזכר מיום **16.3.2012 (ת/86)** דיווח המפקח ברק אלפי כי במהלך נסיעה בכביש 4 לכיוון דרום הבחין בטרקטור לבן-שחור דוחף ערימות פסולת מגוונת (אבנים, קרשים, פלסטיק) מעורבת באדמה "בחלק הצפוני של המתחם בשטח הפתוח" (כנראה **חלקה 181**). בתצלומים מיום **27.3.12 (ת/54)** תועדו ערימות אדמה ופסולת, ובמזכר **ת/65**, למעלה משלוש שנים לאחר צילומם לכאורה, הבהיר גבריאל סנקר כי צולמו **בחלקה 181**. גיליון התצלומים **ת/58** מציג, לפי ההבהרה שנוספה לו במזכר שנכתב למעלה משלוש שנים לאחר מועד הצילום לכאורה **(ת/65)**, את תוצאות השלכת הפסולת **בחלקה 181** והשינויים שגרמה בפני הקרקע. בתמונה הראשונה בגיליון, מיום **19.3.2012**, נראים עצי פרי הדר בחלקה, ובתמונה השנייה מיום **30.11.2013** השטח נראה שטוח וריק ולא נראים בו עצים. עם זאת ייתכן שניתן לייחס את ההבדלים גם לשוני בפרופורציות בין התמונות.

38. בדו"ח פעולה מיום **30.3.12 (ת/87)** דיווח אלפי על סיור שערך באותו יום, שבמהלכו תיעד מכולות עם שמה של נאשמת מס' 2 וסביבן פסולת "מצפון וממזרח" לאזור התעשייה בכפר אז"ר. המיקום המדויק של השטח שבו תועדו מכולות אלה לא צוין בדו"ח פעולה זה או במזכרי ההסבר המאוחרים של גבריאל סנקר. ביום **20.4.12 (ת/88)** תיעד אלפי ב"אזור הצפוני מצפון למתחם" קרקע משוטחת שלדבריו מצביעה על "שיטוח האזור הצפוני... תוך הגבהה בפסולת מעורבת עם אדמה", וכן "השלכת" ערימות פסולת בניין כמתואר בדו"ח. עם זאת, בתצלומים הנלווים לדו"ח מצולמות ערימות פסולת בניין (שברי בטון גדולים) מעורבת באדמה, אך לא מתועדת פעולת השלכה, ואלפי אף ציין במזכר כי "לא נראתה כל פעילות במקום בזמן הביקור". במזכר נוסף מיום **10.6.2012** דיווח אלפי על סיור שערך ביום **8.6.2012 (ת/89)** "בשטח הפתוח בו משליכים פסולת", שם ראה כמויות גדולות של אדמת חמרה מעורבת בפסולת בניין וחלקי בטון מפוזרים בשטח, אך לא נראתה פעילות במקום. במזכר זה לא ציין אלפי את מספר החלקה בה ראה את שדיווח, וכן לא צורפו תמונות לדיווח זה.

39. בדו"ח פעולה מיום **4.5.2012 (ת/53)** דיווח סנקר כי במהלך סיור שגרתי ביום **3.5.2012** יחד עם רס"מ רקיע, הבחין בשופל עובד בחלקה **181** ותיעד את פעילותו. הוא ראה לדבריו שהשופל הגיע **מחלקה 108** בשטח כפר אז"ר, דרך מעבר בקיר ההפרדה בין אזור התעשייה לשטח מצפון לו ("פרדס גוט"), כשבכף השופל אדמה מעורבת בפסולת בניין, וראה שתכולת הכף הושלכה **בחלקה 181**. אחרי שתיעד פעולות אלה, הורה לרס"מ רקיע לעצור את פעילות נהג השופל. הנהג, נאשם 8 משה יוסף, הזדהה בפניהם ומסר, לפי הנטען בדו"ח, כי הוא מועסק בחברת "חורי סלי" ועובד במקום בהנחיית נאשם 1. בעדותו בבית המשפט (24.10.2017) סיפר סנקר שהורה לנהג להתקשר לנאשם 1 ולבקשו להגיע למקום, וכשהגיע יעקב סבן למקום הודיע לו סנקר שבכוונתו לחקור את הנהג באזהרה בגין השלכת פסולת בניין בשטח פתוח ברשות הרבים. נאשם 1 ביקש להציג קבלות המעידות שהוא מפנה פסולת לאתרים מורשים, אך סנקר סירב לקבלן אלא במסגרת חקירתו של נאשם 1 על הפעלת תחנת מעבר לפסולת בניין ללא היתר. סנקר ורקיע חקרו את יוסף במקום, וסנקר הודיע לו בתום החקירה כי פעולותיו מהוות עבירה. בתמונות שצורפו לדו"ח הפעולה של סנקר מתועד השופל עובד **בחלקה 181** ולפי התיאור הכתוב נוסע לכאורה דרומה **לחלקה 108**; ערימות אדמה מעורבת בפסולת **בחלקה 181**; יוסף בתא הנהג של השופל בעת עצירת עבודתו על ידי רס"מ רקיע (על דופן השופל כתוב "חורי סלי, קבלן לעבודות עפר"); ואדמה מעורבת בפסולת בתוך כף השופל, אשר "הובאה **מחלקה 108**" לפי התיאור שכתב סנקר מתחת להדפס התמונה. **בחקירתו הנגדית** מיום **24.10.2017**,

הבהיר סנקר בתשובה לטענת הסניגור כי אף על פי שב-53/ת לא מתועדת פעולת ההשלכה, בהתבסס על תצפיות קודמות ברור שאם לא היה עוצר את עבודת השופל, הוא היה ממשיך ומשליך את הפסולת שהעביר בכף השופל (פרוטוקול מיום 24.10.2017, עמ' 28, שורות 28-30).

40. **סלי חורי** נחקר באזהרה על ידי סנקר ביום 22.12.2015 (ת/114) בחשד לקשר להשלכת פסולת בניין, בשל מעורבות שופל בבעלותו (מ"ר 29-555-6) בהשלכת פסולת במקומות אסורים במסגרת עבודתו עבור נאשם 1 בשנים 2012-2013. חורי אישר שהוא מעסיק את משה יוסף ובאמצעותו מספק שירותי שופל, בין היתר לנאשם 1, ולעתים ללקוחותיו. חורי זיהה את יוסף בתצלום מיום 3.5.2012 (ת/53) ואישר כי בתצלום אחר מונחת פסולת בניין ואדמה בכף השופל, אך הכחיש קשר לעבירות ואמר שככל הידוע לו יוסף העמיס פסולת בניין מהנפה למכולות שנלקחו לחירייה (אקולוגי). חורי טען שבמסגרת עבודה עבור נאשם 1, יוסף מקבל הוראות מסבן או ממנהל העבודה במקום, אך הדגיש שהנחה את יוסף לא לבצע עבירות הקשורות בהשלכת פסולת ובכלל, וכי הוא ויוסף מקפידים לשמור על החוק. לדברי חורי, הוא אינו עובד עם נאשם 1 מזה 7-8 חודשים (במועד החקירה), בשל שיקולים כלכליים. **בחקירתו הנגדית** בבית המשפט ביום 18.6.2019, העיד חורי כי לא ידע על פעולות הניקוי של נאשם 1.

41. בדו"ח על תצפית שערך ביום 20.7.2012 על בית העסק של נאשמת מס' 2 (ת/55) כתב סנקר כי הבחין בשופל שהגיע **מחלקה 108** עם כף מלאה, נסע **לחלקה 181** שם השליך את תכולת הכף ויישר את הקרקע. בתצלומים הנלווים לדו"ח נראית תכולת הכף כאדמה נקיה, ובתצלומים הבאים הקרקע משוטחת ובה חלקי פסולת. כשיגש סנקר למקום, נוכח שנהג השופל הוא נאשם 8, משה יוסף, אותו נהג שעוכב ונחקר על ידו בתאריך 3.5.2012, ועצר את עבודתו. סנקר הבחין שגדר האיסכורית שעמדה בין **חלקה 108** **לחלקה 181** הוזזה, לדבריו במטרה לאפשר לשופל לעבור בין החלקות. נאשם 1, שהגיע למקום תוך מספר דקות לבקשתו של יוסף, טען כי קיבל אישור מיזם בשם אסף טוכמאייר, שרכש את השטח לשם בנייה. סנקר הבהיר לו לפי הדו"ח כי גם במקרה כזה עדיין מדובר בעבירה של השלכת פסולת, וכי בכוונתו לחקור את נאשם 1 ואת טוכמאייר בחשד להפעלת תחנת מעבר ללא היתר. כמו כן העיד סנקר שאמר לנאשם 1 כי "כל דבר שיעשה הקשור בניקוי המקום כפי שצוין, יהיה רק לטובתו" (ת/55, עמ' 2). בתעודת עובד ציבור מיום 27.2.2013 (ת/99) מוצהר כי למשרדי הוועדה המקומית לתכנון ובניה לא הוגשה בקשה להשלכה או למילוי **בחלקה 181**.

42. בתצלום מיום 24.7.2012 (ת/59) מתועדת חלקה **181** שבה ניתן לראות אדמה משוטחת ובשוליה ערימות אדמה שנדמית נקייה. בדו"ח פעולה מיום 27.6.2012 (ת/56) דיווח סנקר כי בעת סיור שערך באותו יום הבחין **בחלקה 181** בטרקטור דוחף את ערימות החול שנופו במהלך עבודות הניקוי שביצע נאשם 1 במקום. סנקר הודיע לנאשם 1, שהגיע למקום, כי הוא ממשיך לבצע עבירת השלכה לחלקה **181**, גם אם מדובר באדמה לאחר ניקוי. נאשם 1 טען כי הטרקטור עורם את האדמה לערימות, לא דוחף (כלומר מיישר אותה לקרקע), וכי בכוונתו למכור את האדמה לפארק אריאל שרון תוך מספר ימים. כשהמשיך סנקר בתצפית ראה כי הטרקטור ממשיך לעבוד **בחלקה 181**, ובניגוד לדבריו של נאשם 1 לא עורם את האדמה אלא דוחף אותה לצדדים. בתצלומים מיום 6.8.2012 (ת/17) תועדו נפה ובאגר בפעולה וסביבו ערימות פסולת בניין, שתוארו בגיליון התמונות במלים: "כלים וניקוי חלקות 68-69 על ידי יעקב סבן"; וחלקה עם קרקע נקיה שלגביה נכתב: "החול הנקי לאחר ניפוי מ-68-69 שהושלך **בחלקה 181**".

43. ביום **9.10.2012** ערכו סנקר ורס"מ רקיע סיור פיקוח (**ת/57, ת/83**), ובמהלכו הבחינו בשופל מ"ר **59-828** עובד **בחלקה 181** (אין כל תיעוד נוסף בראיות התביעה בנוגע לכלי רכב זה מלבד צילום לוחית הרישוי על ידי רס"מ רקיע במועד זה). הנהג, שהזדהה בפניהם כ**שי שנפלד**, מסר כי הוא עובד כעצמאי וכי נאשם 1 "הזמין אותו לעבוד במקום". לפי הדו"ח, שנפלד התבקש "להעביר אדמה מכפר אז"ר אל השטח הפתוח" (כנראה **חלקה 181**) וטען בפניהם כי לא ידע שפעולותיו הן עבירה. בדו"ח מצוין כי שנפלד "עבד במקום על פי הנחיית יעקב סבן עצמו", אך יובהר כי אמרה זו, והאמרות לעיל שסומנו במירכאות, לא הובאו בדו"ח כציטוט ולא ברור אם הן מתעדות את דבריו של שנפלד עצמו. מהתצלומים שנלוו לדו"ח נראה חלק משטח הקרקע נקי חלקית, ובשיפוע בשולי המשטח המוגבה ניתן לראות פסולת מעורבת באדמה.

44. ביום **8.12.2015** נחקר שי שנפלד בידי המשטרה הירוקה בחשד להשלכת פסולת בניגוד לחוק **בחלקה 181** ביום **9.10.2012 (נ/18)**. בהודעתו בחקירה זו מסר כי הוזמן על ידי נאשם 1, אישית, לבצע עבודה במתחם ועבד שם במשך כ-3 ימים. לדבריו, בשטח העבודה היתה נפה ובימים הראשונים העמיס פסולת שיצאה מהנפה לתוך מכולות. ביום **9.10.2012** שבו הפסיקו מפקחי המשטרה הירוקה את עבודתו, עסק לדבריו בהעברת אדמה ממשאיות ופיזור באמצעות השופל ב"שטח הפתוח" (כנראה **חלקה 181**). לדבריו, "כל העבודה נעשתה לפי בקש[ת] ובהתאם להנחיותיו של יעקב סבן" (**נ/18**, עמ' 1, שורות 7-8), אשר נכח בשטח בנוסף למנהלי עבודה מטעמו. שנפלד זיהה עצמו ואת השופל שלו בתמונות, וציין כי עבד בדחיפת אדמה שהמשאיות הביאו.

45. בבית המשפט העיד **שנפלד** (**18.2.2018**) כי הוא בעל חברה המספקת ציוד וכלים לעבודות תשתיות ופיתוח, ובחודש **אוקטובר 2012** סיפק לנאשם 1 שירותי טרקטור בהזמנתו של נאשם 1, למיטב זכרוננו בפעם הראשונה. במסגרת עבודה זו שארכה מספר ימים (**ת/109** - תעודות משלוח של י.ש. שנפלד תשתיות ופיתוח בע"מ ליעקב סבן על עבודות שופל) עסק בהעמסת אדמה מעורבת לנפה ולאחר מכן בהעמסת הפסולת והאדמה הנקייה בנפרד למשאיות. הנפה הייתה ממוקמת לדבריו באחד המתחמים בקרבת בית העסק של נאשמת מס' 2, אך שנפלד לא זכר את מיקומה המדויק. ביום **9.10.2012** העמיס שנפלד לדבריו את הנפה החל משעות הבוקר ובשעה **12:00** התבקש על ידי אדם, ששנפלד הניח שהוא עובד של נאשם 1, לעבור למקום אחר קרוב לפזר בו אדמה. כ-20 דקות לאחר מכן, שבמהלכן המתין למשאיות שאמורות היו להביא את האדמה שהתבקש לפזר ולפני שהספיק לבצע את המשימה, הגיע למקום פקח שעצר את העבודה והורה לו לעזוב. בשלב זה חזר שנפלד לעבודה הקודמת שביצע עם הנפה. לשאלות התובע השיב שנפלד כי מנהלי עבודה שהיו בשטח נתנו לו הוראות, וכי ראה את נאשם 1 מספר מצומצם של פעמים, אך לא אישר שקיבל ממנו הוראות עבודה כלשהן. לטענתו, לא ידוע לו מה היה בחלקה לפני שהתבקש לעבוד בה, וכל מה שראה על פני השטח שלה היה אדמה. כמו כן לא ידע מהיכן נלקחה האדמה שהתבקש לפזר, ואינו יודע מי בעליהן של המשאיות שהובילו את האדמה למקום. בתגובה לתמונות שהציג לו התובע, המתעדות את חלקה 181 בתאריכים **30.11.2012 (ת/106, ת/58)**, **8.5.2012 (ת/107)** ומיום **11.4.2013 (ת/108)**, השיב שנפלד שאינו מזהה את המקום שתועד, וכי השטח שבו עבד לא נראה כך בתקופת עבודתו שם. הוא אישר שהכלי המתועד ב-**ת/83** הוא השופל שלו (**מ"ר 59-828**), וכי הוא המצולם בתמונות 6 ו-9 ב**ת/58**. **בחקירה הנגדית** אישר שנפלד לשאלת הסניגור שהפסולת שהופרדה מאדמה באמצעות הנפה נלקחה מהמקום במשאיות, אך אמר שלא ידוע לו לאן הוסעה.

46. ביום **3.12.2012** שלח סנקר **בקשה להוצאת צו ניקוי** למנהל מחוז תל אביב של המשרד להגנת הסביבה, ברוך ובר (**ת/66**). בבקשה דיווח כי הוא חוקר חשדות לניהול תחנת מעבר לפסולת בניין ללא היתר על ידי בית העסק "סבן יעקב - ציוד לבניין בע"מ", בחמש חלקות בשטח אזור התעשייה בכפר אז"ר. במהלך איסוף הראיות התגלה לדבריו כי בית עסק זה משליך פסולת בניין **בחלקה 181**, שנאשם 1 אינו בעליה. בבקשה ציין סנקר כי כמות רבה של חומר הושלכה בחלקה אך "לא ניתן לומר מה אחוז פסולת הבניין לעומת האדמה מאחר שלעין נראית רק אדמה" (**ת/66**, עמ' 1). לבקשה צורף דו"ח הפעולה מיום **20.7.2012** (**ת/55**) ומספר תצלומים ממועדים שונים: ארבעה תצלומים מהתאריכים 4.6.2012 ו-9.10.2012 שבהם נראים שוליו של שטח מוגבה מהקרקע לידו, שבו משולבת פסולת באדמה. מיקום התצלומים לא צוין על גבי הגיליון או באחד ממזכרי ההסבר המאוחרים; תצלומים מהתאריכים 7.6.2012 ו-21.8.2012 שבהם נראות ערימות אדמה נקיה וערימות פסולת נפרדות, שלפי הכתוב בגיליון צולמו ב"מגרש 108 (סמוך ליציאה לאזור ההשלכה מגרש 181) - מקום ערוב פסולת בניין אדמה" (**ת/66**, עמוד 3 בגיליון התמונות); ושתי תמונות של חלקה 181 דרך פתח בגדר מתאריך 19.3.2012 שבו נראית החלקה עם צמחיה ועצי הדר בודדים ותיאורה בגיליון: "צילום אזור ההשלכה בתחילת האכיפה", ומתאריך 30.11.2012 שבה נראית קרקע החלקה שטוחה וכמעט ללא צמחיה, ותיאורה: "צילום אזור ההשלכה היום". בגיליון התמונות לא מצוין מספר החלקה, שמובהר במזכר **ת/65**, למעלה משלוש שנים אחרי צילומם.

47. ביום **30.12.2012** הוציא ובר **התראה לפני הוצאת צו לשמירת הניקיון לגבי חלקה 181 (ת/100)** לנאשמים 1 ו-2, בגין אחריותם להימצאות ערימות פסולת בניין בשטח פתוח ברשות הרבים. בצו נדרשו נאשמים 1 ו-2 לפנות את הפסולת מהמתחם עד יום **15.2.2013** לאתר סילוק פסולת מאושר ומוסדר על פי סוג הפסולת, להציג קבלות על פינוי הפסולת בתוך 10 ימים מיום הפינוי, ולהחזיר את המתחם למצבו טרם השלכת ערמות הפסולת.

48. ביום **15.2.2013** (**ת/61**) תיעד סנקר **בחלקה 181** פסולת רבה פזורה על הקרקע ומשולבת באדמה, שיצרה משטח גבוה מפני הקרקע שסביבה. במזכר מיום **1.12.2015** (**ת/65**), שנכתב למעלה משנתיים מיום התייעוד, העריך סנקר כי סימני הגלגלים שנראים על פני הקרקע, מעידים כי תערובת האדמה והפסולת "נדחפה" על ידי כלי הנדסי.

49. ביום **3.3.2013** שלח גבריאל סנקר לברוך ובר מכתב המודיע על "אי ביצוע התראה על ניקוי שטח" (**ת/68**), שבו נטען כי **חלקה 181** לא נוקתה וערימות נוספות של פסולת בניין ואדמה הושלכו בה. זאת על סמך סיורי ביקורת שערך סנקר בתאריכים **15.2.2013** ו-**28.2.13** שתצלומיהם צורפו (**ת/72**, תיקיית "תמונות לתיק צו ניקוי").

50. **באותו יום, 3.3.2013**, הוציא ובר "צו לשמירת הניקיון לפי סעיף 13 לחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984" בחלקה 181 (**ת/101**), שבו הורה לנאשמים 1 ו-2 לפנות את ערימות הפסולת **בחלקה 181** עד יום **10.4.2013**, ולהחזיר את המתחם למצבו הקודם, בשל אי קיום הוראות ההתראה לפנות את הפסולת עד יום 15.12.2012 (התאריך הנכון היה 15.2.2013). העילות להוצאת הצו תוארו כך:

"2. על פי מידע המצוי ברשות משרדנו, במהלך שנת 2012 הושלכו ערמות הפסולת במתחם על ידכם או מטעמכם.

3. הימצאותן של ערמות הפסולת במתחם מהווה עבירה לכאורה על פי סעיף 13(ב) לחוק שמירת הניקיון".

51. ביום **11.3.2013** שלח עו"ד צפריר, בשם נאשם 1 (אז כחלק ממשרד פישר בכר חן), מכתב לברוך ובר (ת/102) שבו טען שנפלה טעות בצו הניקיון וכי מבירור שערך מרשו, נאשם 1, במיקום שצוין בצו "היו בנמצא ערימות של אדמת חמרה חקלאית, בהתאם לייעודי הקרקע באזור, שכל מטרתם הוא לשימוש כחומר מילוי, ובוודאי שאין בהנחתם במקום משום לכלוך בהתאם לתכליות הקבועות בחוק שמירת הניקיון" (ת/102, עמ' 2, סעיף 3). כמו כן טען בהסתמך על פסק הדין בת"פ (כ"ס) **16570-06-12** כי אדמת חמרה שנועדה למילוי אינה בגדר פסולת. עם זאת, במכתבו הודיע עו"ד צפריר כי נאשם 1 החליט "לפנות את כל ערימות אדמת החמרה וזאת במסגרת מדיניותו לשמירה על כל הוראות המשרד להגנת הסביבה, אף מעבר לנדרש ממנו על פי הוראות הדין" (ת/102, עמ' 2, פסקה 6). למכתבו צירף עו"ד צפריר "תמונות השטח לאחר הפינוי" (ת/102, עמ' 2, פסקה 6) שצולמו ביום **7.3.2013** (ת/103), שבהם נראה שטח שחלקו הגלוי לעין נראה בעיקרו כאדמה נקיה ומשוטחת (עם סימני גלגלים של כלי רכב).

52. ביום **8.4.2013** (ת/104) השיב עו"ד אביב שהרבני, היועץ המשפטי למחוז תל אביב במשרד להגנת הסביבה, למכתבו של עוד צפריר כי התצלומים שצורפו לצו הניקיון מעידים שבמקום הייתה אדמה עם חלקי פסולת בנייה, וכן כי נציג המשרד ערך ביקורת נוספת במקום ודיווח כי נאשם 1 פיזר את ערמות הפסולת בשטח ולא פינה אותן. דו"ח על ביקורת כזו במועד מתאים לא הוגש במשפט.

53. בתאריכים **9.4.2013** (ת/62) ו-**11-12.4.2013** (ת/63) תיעד סנקר במהלך סיורי ביקורת בחלקה **181** אזורים שבהם פסולת משולבת עם אדמה ואזורים אחרים שבהם הקרקע משוטחת ועל פניו נקיה ובשוליה ערימות אדמה נקיה. כמו כן צולמו במועד זה חפירות עמוקות, שאחת מהן חשפה מה שנראה כפתח מכוסה רשת של צינור או תעלה, ולצדן משטח מוגבה מכוסה אדמה שתחתיה עפר מעורב בפסולת הכוללת פלסטיק, בטון וברזל (ת/72).

54. בבית המשפט העיד ברוך ובר (7.1.2018) כי ההתראה שעליה חתם (ת/100) נשלחה לנאשם 1 באופן אישי וכן לעסק הרשום על שמו, וכן כי לאחר קבלת הבקשה להוצאת צו ניקוי (ת/66) ולפני הפקתו, יצא לשטח הנדון כדי לבחון ישירות את הנעשה בו. כמו כן ציין ובר כי לא זכור לו שקיבל בקשה לביטול הצו, למעט מכתבו של עו"ד צפריר שבו נטען שנפלה טעות בצו הניקוי (ת/102).

55. **בחקירתו הנגדית** העיד ברוך ובר כי הסתמך לשם הוצאת צו הניקוי ביום 3.3.2013 (ת/101) על מכתב הבקשה של גבריאל סנקר להוצאת צו ניקוי מיום 3.12.2012 (ת/66). בהקשר זה יש לציין שבצו הניקוי (ת/101) לא מצוין מפורשות שהוא מסתמך על הבקשה לצו כפי שטען ובר, אלא על סיורי ביקורת שערך גבריאל סנקר בתאריכים 15.2.2013 ו-28.2.2013, אשר נכללו במכתב "אי ביצוע התראה על ניקוי שטח"

מיום 3.3.2013 (ת/68). עם זאת, התראה זו, שהדיווחים על כך שלא הביאה לניקוי השטח הם שהביאו להוצאת הצו, הוצאה על בסיס הבקשה להוצאת צו ניקוי. כלומר, הצו הוצא על בסיס הבקשה להוצאתו אף על פי שלא נכתב בו כך מפורשות. ובר אישר בתושבה לשאלת הסניגור שלא ראה בתמונות שצורפו לדו"ח שעליו התבסס ראייה הקושרת באופן חד משמעי את נאשם 1 לערימות הפסולת. עם זאת פירט את רשמיו מהסניגור שביצע לפני הוצאת צו הניקוי, שאליו התלווה דן בית דין וייתכן שאנשים נוספים שאת זהותם לא זכר. לדבריו, מצא **בחלקה 181** מכולות שהכילו אדמת חמרה אך כשהזיז את האדמה עם ידו מצא שרוב המכולה הכילה פסולת בניין, דבר שהעיד לדעתו על ניסיון הסתרה. ובר הוסיף כי עצם נוכחותן של המכולות אינה מהווה לדעתו עבירה, אך "מתוך מכלול הדברים שראיתי שם חיזק לי את התחושה משהו לא תקין מתנהל בעסק הזה" (פרוטוקול מיום 7.1.2018, עמ' 100, שורות 29-30). לדבריו, לא כתב דו"ח על סיור זה ולא צילם תמונות במהלכו, ובראיות התביעה לא נמצאו ראיות אחרות המתעדות ביקור זה על ידי עובדים אחרים של המשרד להגנת הסביבה שהשתתפו בו לדברי ובר. לשאלתו של הסניגור אם העסק של סבן היה היחיד שפעל במתחם זה, השיב ובר כי **בחלקה 181**, שבבעלות עיריית קריית אונו, פעלו עוד שני עסקים למיטב זכרונו, אחד מהם של חליל אלסייד, שנגדו בוצעו פעולות אכיפה בעבר. כן אישר בתגובה לשאלתו של הסניגור כי איש מהבעלים של חלקה **181** לא פנה אליו בבקשה לסיוע ואף הוא לא פנה אליהם. לשאלת הסניגור, השיב ובר כי ההליך המנהלי אינו מחייב שימוע במסגרת צו ניקוי ואף לא מחייב הוצאת התראה לגופים פרטיים אלא לרשויות מקומיות בלבד. למרות זאת, ההליך שנוהל נגד נאשם 1 כלל התראה ולאחר מכן צו, וניתן לו פרק זמן של כארבעה חודשים להשלים את הניקוי. עם זאת, ובר לא זכר אם נערך לנאשם 1 שימוע, וכן לא ידע אילו הליכים הופעלו כלפי נאשם 1 על ידי קודמיו בתפקיד.

56. **בחקירה החוזרת** ציין ובר כי התרשם בביקורו במקום שהמכולה שאותה בדק ומכולות נוספות לצידה נמצאו בשטח לפרק זמן קצר ונועדו לתחלופה, אך ללא ראייה לגבי יעדן לא יכול היה לפעול לגביהן. עם זאת, הימצאותה של מכולה עם פסולת בניין ואדמת חמרה ליד שטח חקלאי גדול שבו פני הקרקע עלו לגובה מטר וחצי, העלה בו חשד לא מדובר בקרקע המיועדת למילוי אלא להשלכה. עם זאת התנגד ובר לטענת התובע שלפיה כל מכולה המושארת בשטח, אף לפרק זמן קצר, תיחשב כעבירה ואמר כי במקרים שבהם ברור כי הימצאות המכולות בשטח היא זמנית לא מתחייבת בהכרח אכיפה נגד בעליהן.

57. **בחקירתו הנגדית** בבית המשפט (15.1.2019) השיב עו"ד שהרבני לסניגור, שאינו זוכר אילו ראיות עמדו בפניו כאשר ניסח את צו הניקוי אבל הניח שהן כללו את שתי הביקורות שנערכו על ידי המפקח בשטח (ת/66, ת/68) וייתכן שמידע נוסף. לשאלת הסניגור אילו ראיות הצביעו על כך שנאשם 1 הוא משליך הפסולת שתועדה, השיב שהצו הופנה לנאשם 1 גם כמחזיק שיש לו שליטה בשטח, כפי שהחוק מתיר, ואישר כי לרשות המקומית ולבעלים של החלקה לא הוצאו צווים, וככל הנראה לא פנו אליהם בדרישה לגדר אותה בכדי להפסיק את הפעילות העבריינית בה. עו"ד שהרבני לא ידע להשיב מדוע חלף כחודש מקבלת המכתב של עו"ד צפרייר (ת/102, ת/103) עד לבדיקת השטח, איזו ביקורת נוספת נערכה לכאורה בשטח במהלך אותו חודש כפי שטען במכתב התשובה שלו (ת/104, סעיף 3) והיכן תיעודה, והאם הנחה את גבריאל סנקר לערוך בדיקה בשטח בעקבות מכתבו של עו"ד צפרייר. עו"ד שהרבני אישר שהוא מודע לפעילותם של אחרים באזור התעשייה, ביניהם שעשוע ואלסייד שנגדו הוגש כתב אישום בעבר. שהרבני הכחיש את הטענות לרדיפתו של נאשם 1 על ידי המשרד להגנת הסביבה או על ידו, ואת הטענה שזו הניעה אותם לערער נגד אישור העסק של נאשמת מס' 2 על ידי ועדת התכנון המקומית. בנוגע לתחנת המעבר לפסולת בהרצליה המכונה "בני וצביקה", אישר עו"ד

שהרבני שהיא פועלת ללא רישיון מזה כשנה (במועד עדותו), אך טען שכלל עמדה תחנה זו בתנאי רישיון העסק, היא עדיין מקיימת את מרבית התנאים הסביבתיים גם בתקופה שרישיון העסק שלה לא תקף, וכי רישיון העסק שלה מעוכב בשל הצורך לחדש את ההיתר לשימוש חורג בשטח התחנה. כמו כן טען כי כשתחנה זו הפרה את התנאים האמורים, התנהלו נגדה הליכי אכיפה, לרבות בחשד ליצירת מפגעים.

58. ביום **14.4.2013** שלח סנקר לברוך ובר הודעה על "**אי ביצוע צו ניקוי שטח**" (ת/69), בהסתמך על ביקוריו בתאריכים **11.4.2013**, **12.4.2013** שתצלומיהם צורפו. ביום **23.4.2013** שלח סנקר לאביב שהרבני, היועץ המשפטי למחוז תל אביב במשרד להגנת הסביבה, מכתב שכותרתו "**אי ביצוע צו ניקוי שטח - יעקב סבן - הבהרה**" (ת/70) שבו ציין כי נאשם 1 או נציג מטעמו לא נכחו במקום בזמן הביקורים. כן העיד שהפסולת לא פונתה כלל וניתן לראות כי האדמה במקום מעורבת בפסולת בניין, ולפיכך, לדבריו, טענת נאשם 1 באמצעות עו"ד צפירי שהשטח נקי לא מעידה על ניקוי השטח, אלא על פיזור אדמה נקייה במקום והחלקתה באמצעות שופל. לפי בדיקת תצלום אוויר באינטרנט (שלא צורף), העריך סנקר ששטח ההשלכה של פסולת הבניין הוא כ-150 מטר X 150 מטר.

59. ביום **17.4.2013** ניתנה **חוות דעת מומחה** על ידי **דן בית דין** בנוגע להשלכת פסולת בניין **בחלקה 181 (ת/96)**. חוות דעתו נסמכה על דו"ח "אי ביצוע התראה על ניקוי שטח" מיום **3.3.2013** (ת/68), על הצו לשמירת הניקיון מיום **3.3.2013** (ת/101), ועל דוחות "אי ביצוע צו ניקוי שטח" מיום **14.4.2014** ו-**23.4.2013** (ת/69 ו-ת/70 בהתאמה). על בסיס דוחות אלה הסיק בית דין כי במתחם הושלכה פסולת בניין כהגדרתה בס' 1 לחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984, שהכילה אדמה וחלקי חומרי בנייה כגון אבנים, בטון ועוד. כמו כן הסיק כי על אף צו הניקוי שהוצא, פסולת הבניין לא פונתה מהמתחם, ובמקום זאת פוזרה על פני הקרקע וכוסתה באדמה נקייה. בנוסף מפרטת חוות הדעת את ההשלכות הסביבתיות של השלכת פסולת בניין בשטחים פתוחים, שבהן פגיעה אסתטית, זיהום קרקע ומי תהום, משיכת מזיקים והפצת מחלות, ופגיעה כלכלית בערך הקרקע.

60. **בחקירתו הנגדית** (28.11.17) אישר דן בית דין כי לא בדק מי פועל בחלקות הסמוכות **לחלקה 181** שאין בשימוש או בחזקתו של נאשם 1, וכי הכיר בעבר מספר קבלנים אחרים הפועלים בכפר אז"ר כמו חליל ועלי אלסייד, שגם נגדם ננקטו הליכי אכיפה. בתגובה לשאלת בית המשפט, טען מר בית דין כי הסתמך בחוות דעתו מיום **17.4.2013** על דיווח על אי ביצוע צו הניקוי, אך התקשה להסביר כיצד ייחס דיווח זה ל"דוח הביקורת" של גבריאל סנקר שנכתב מאוחר יותר - ביום **23.4.2017** (ת/70, ת/105). להערכתו נובעת הסתירה בין תאריכי המסמכים מבעיה או שוני טכני בין המדפסות במשרד, אך לא הבהיר בכך כיצד צוין בחוות דעתו התאריך המדויק של הדו"ח שבא בעקבותיה. בתשובה לשאלות הסניגור, טען דן בית דין כי למשרד להגנת הסביבה אין התנגדות עקרונית להקמת תחנות מעבר לפסולת ובלבד שיעמדו בחוקי התכנון והבנייה וכי ייעודי הקרקע יתאמו למהות העסק, ומכאן שהתנגדות המשרד לבקשתו של נאשם 1 נבעה "מחוסר בהירות לגבי המצב התכנוני" (**פרוטוקול מיום 28.11.2017**, עמ' 86, עמ' 4-5). כמו כן הבהיר כי לעמדתו הגדרת פסולת בניין לפי חוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984, כוללת גם אדמה נקיה ולפיכך כל השלכה של אדמה - ברשות הרבים או ברשות היחיד - היא עבירה על החוק. עם זאת, לדבריו, אכיפה תתבצע בעיקר במקרים של השלכה ברשות הרבים וכשמעורבות באדמה שאריות של פסולת בניין "קשה" (חלקי בטון, ברזל וכדומה). לשאלת הסניגור

בנוגע למניע הכלכלי של אדם לשפוך פסולת בשטח שלו, השיב כי לעתים עשוי לצמוח לו רווח מהשארית הפסולת בקרקע שלו, או מהעברתה לאתר לא חוקי ובכך לחסוך דמי טיפול בפסולת.

61. ביום **21.6.2013** צולמה **חלקה 181** מזווית מרוחקת וגבוהה וניתן לראות כי חלק מקרקעיתה משוטח ועליו סימני גלגלים, ובקצה ניצבות שתי ערימות אדמה (**ת/64**). בדו"ח פעולה מיום **13.8.2013** (**ת/84**) דיווחה רס"מ רקיע כי נסעה לאזור התעשייה בהנחיית סנקר במטרה לתעד עבודות החשודות כהשלכת פסולת. בהגיעה למקום לא הבחינה בפעילות של משאיות, אך הבחינה בטנדר שנכנס מכיוון שטח השיפוט של קריית אונו הצפוני למתחם (כלומר **מחלקה 181**) אל אזור התעשייה של כפר אז"ר. היא נכנסה לחלקה 181 וצילמה ערימות עפר, אז התקרב אליה הטנדר והנהג הציע את עזרתו. הוא הזדהה **ככפיר אליהו**, ולשאלת של רס"מ רקיע, אמר שהם רק מכניסים עפר נקי. נאשם 1, שהתקשר לאליהו זמן קצר אחר כך, אמר לרקיע שהם מכניסים לשם רק חומר נקי שעבר ניפוי בנפה, כי בכוונתו להביא נפה נוספת כדי לנפות את שאר החומר שיש לו. כן אמר לה נאשם 1 לפי הדו"ח כי את החומר "הטוב" הוא שם **בחלקה 181** ואת החומר המלוכלך הוא שולח לאתר פסולת מוסדר. לפי הנטען בדו"ח, הזכירה רס"מ רקיע לנאשם 1 שבחקירתו נאמר לו שנדרש אישור להכנסת נפה, והוא הבטיח לדאוג לכך. תגובתו של נאשם 1 כפי שתועדה בדו"ח של רקיע הייתה: "אה, טוב, לא ידעתי, ממי אני צריך לבקש אישור" (**ת/84**) והיא הפנתה אותו לברוך ובר.

62. הודעתו של **כפיר אליהו** בחקירתו במשטרה מיום **5.12.2013** (**ת/115**) הוגשה כתחליף לעדותו הראשית. אליהו, שנחקר בחשד לניהול תחנת מעבר לפסולת בניין ללא היתר, העיד כי ב-2006 הקים את חברת "גרין מחזור בע"מ", המספקת שירותי פינוי פסולת. בשל קשיי תפעול שאליהם נקלע, מכר 90 מכולות ושתי משאיות לנאשם 1, והחל לפעול כעצמאי בתוך העסק של יעקב סבן בכפר אז"ר. לדבריו, בשנת 2013 רשם נאשם 1 חברה חדשה בשם דומה - "גרין מיחזור א.א." - אך עם מספר חברה שונה. כשגילה אליהו ששמו רשום בדירקטוריון החברה החדשה ללא הסכמתו ובניגוד לסיכום עמו שלפיו אמור היה להיות מנכ"ל החברה בלבד, אליהו דרש ששמו יוסר מרשימת חברי הדירקטוריון, והדבר הוביל לדבריו לקרע בינו לבין נאשם 1 ולהפסקת עבודתו. במסגרת עבודתו אצל נאשם 1 היה אליהו אחראי לדבריו על פינוי הפסולת והעבודה של השופלים וכלי העבודה האחרים, ובנוסף עבד בחנות חומרי הבניין. לטענתו, נהגי שתי המשאיות שמכר לנאשם 1 היו כפופים לו, אף על פי שקיבלו את משכורותיהם מנאשם 1, והוא הנחה אותם לשפוך רק במקומות מוסדרים. הנהגים האחרים לא היו לדבריו תחת מרותו וקיבלו הנחיות מאנשיו של נאשם 1 ומיעקב סבן עצמו. יודגש כי דבריו של העד אליהו בנוגע למתן הוראות לנהגים שאותם לא "ניהל" לא הובהרו בחקירה או בעדותו בבית המשפט - האם שמע את מתן ההוראות ישירות או היה עד לכך באופן אחר, ולכן נותרו בגדר עדות שמיעה. לדברי אליהו בחקירה, בחלקה **68** מתבצע ערבוב של אדמה עם פסולת לפני השלכתה, ובחלקה **94-92** שופכים את הפסולת. לדברי אליהו היה עד ישיר להשלכות במתחמים של נאשם 1 בלבד, ובנוסף טען כי שמע את נאשם 1 ועובדים מטעמו נותנים לנהגים הוראות להשליך פסולת, אם כי לא ברור אם אליהו התכוון בכך להשלכה בחלקות של נאשם 1 או מחוץ להן. כמו כן טען כי שמע מנהגיו של נאשם 1 על הובלת פסולת "מהמתחם הסגור" (כנראה החלקות של נאשם 1 שצוינו לעיל) והשלכתה "במתחם הצפוני לאזור התעשייה" (כנראה **חלקה 181; ת/115**, עמ' 3, שורות 67-73), שמתבצעות לכאורה בשעות הלילה. גם חלק זה בעדותו של אליהו, בנוגע לדברים ששמע מנהגיו של נאשם 1 והשלכות הפסולת שמתבצעות לכאורה במתחם שאינו בחזקתו של נאשם 1, מהווה עדות שמיעה שאינה קבילה בהליך הפלילי.

63. **בחקירתו הנגדית** בבית המשפט (24.6.2019) העיד אליהו שהחוקר (גבריאלי סנקר) הלחץ אותו בזמן חקירתו ונאמר לו לדבריו "שאלם אני לא אגיד שזה פסולת בניין, כל האדמה שהייתה שם, אז אני [אליהו] אחטוף את התיק" (**פרוטוקול מיום 24.6.2019**, עמ' 168, שורות 7-8). בתשובה לשאלת הסניגור אם ראה או שמע בעצמו את נאשם 1 מורה לנהג לשפוף פסולת בשטח הצפוני מחוץ לחלקות שלו, השיב: "רק אדמה" (**פרוטוקול מיום 24.6.2019**, עמ' 168, שורה 24). לשאלות בית המשפט השיב כי אינו בקשר עם נאשם 1 מזה מספר שנים, שלא הגיע למסור עדות במועדים הקודמים שאליהם זומן כיוון שהוא עובד בשטחים ולא תמיד יש לו קליטה טלפונית או זמינות, וכי איש מלבד התובע והמשטרה לא דיבר אתו על המשפט לפני עדותו.

64. ביום **27.4.2014** נתן רומן יוניטר - הממונה על חקירה כלכלית במשטרה הירוקה - חוות דעת מומחה (**ת/110**) שבה העריך את הרווחים של מי שהיה צריך לבצע את צו הניקוי **בחלקה 181** מכך שלא ביצע אותו. הערכתו התבססה על "סיור מדידה" שערך במקום ביום **18.3.2014**, יחד עם גבריאלי סנקר. במסגרת הסיור ביצע יוניטר מספר מדידות באזורים נפרדים של החלקה (צפון, מערב ודרום), וגובה ערימות הפסולת נמדד ביחס לעצי התפוז שנותרו מהפרדס במקום. לפי הנטען בחוות הדעת, גודל החלקה הוא כ-11.6 דונם (רוחב - 105 מטר, אורך הצד המזרחי - 85 מטר, אורך הצד המערבי - 135 מטר), וגובהן הממוצע של ערימות הפסולת הוא כשני מטרים. את נפח הפסולת שנמדדה העריך לכן בכ-23.1 אלף מ"ק ובמשקל של כ-23.1 טונות. את עלות השינוע שחסך לכאורה מפר הצו חישב על בסיס נתוני עלות השינוע טון-לק"מ שהתקבלו מאגף הכלכלה במשרד להגנת הסביבה, והמרחק בין העסק של נאשמת מס' 2 לתחנת המעבר אקולוגי שהיא האתר המורשה הקרוב ביותר. לפי התחשיב בחוות הדעת, סך החיסכון בעלויות הפינוי למפר לכאורה של צו הניקוי מסתכם בכ-**1.16 מיליון ₪**. בחוות הדעת מצוין כי זהו חישוב "מקל" מכיוון שהוא מבוסס על נפח הפסולת בשטח שנבדק בלבד, ולא כולל עלויות של הקמת תחנת מעבר או אתר לסילוק פסולת והתשתיות הנדרשות עבורם, ועלויות נזק סביבתי אפשרי נוסף (**ת/110**, עמ' 7, פסקה 3).

65. **בחקירתו הנגדית** בבית המשפט (15.1.2019), אישר יוניטר לשאלת הסניגור כי ביצע מספר מדידות של פסולת בשטח במועד סיורו לשם חישוב ממוצע היקף הפסולת, אך לא שמר את נתוני המדידות הנפרדות. לשאלת הסניגור בנוגע לעיתוי הביקור והמדידה - כשנה לאחר הוצאת צו הניקוי - השיב כי המדידות שערך וחוות הדעת הכלכלית שהכין מסתמכות על הראיות שנאספו במסגרת תיק החקירה שהוביל גבריאלי סנקר ומידע שהוא מסר לו. כן השיב שידוע לו באופן כללי מאוד שהתנהל תיק חקירה נוסף לגבי אותו שטח, ואישר שלא פנו אליו להכין חוות דעת כלכלית בנוגע לחשדות נגד חליל אלסייד.

עדויות הנאשמים

66. **נאשם 1, יעקב סבן**, נחקר באזהרה ביום **11.7.2013** (**ת/49**) על ידי גבריאלי סנקר ורס"מ רקיע, בחשד לניהול תחנת מעבר לפסולת בניין ללא היתר והשלכת פסולת בניין ברשות הרבים. **נאשם 1** אישר בחקירה כי

בנוסף לחברת "סבן יעקב ציוד לבניין בע"מ", נאשמת מס' 2, הוא הבעלים או המנהל היחיד של נאשמות 6-3 לפי פרטיות שהוצגו לו (ת/73 - תדפיסי רשם החברות), וכי לחברות אלה אין דירקטוריון. הוא הוסיף כי בבעלותו חברה חדשה נוספת - "גרין מחזור א.א. ומכולות בע"מ". נאשם 1 הבהיר כי יוסי ג'רבי, שנלווה אליו במהלך מבצע האכיפה ביום 26.6.2013, מועסק על ידו כאחראי על כוח האדם וגביית הכספים, והוא העובד היחיד בתפקיד ניהולי בחברות שלו. נאשם 1 אישר את פרטי כלי הרכב שנתפסו ביום 26.6.2013 ואת שיוכם לחברות כפי שתועדו במסמכים ובתצלומים שהוצגו לו (ת/75, ת/12, ת/13, ת/21, ת/66). נאשם 1 הסביר כי המשאיות רשומות על שם חברות שונות כיוון שרישום של למעלה מארבע משאיות בחברה דורש מינוי קצין רכב, תפקיד שהוא פועל לדבריו כעת לאיש עם התרחבות החברות (נכון למועד החקירה). כמו כן ציין כי על חלק מהמכולות שבשימוש הכתובת "גרין מחזור" וצבען לבן, בעוד המכולות שעליהן כתוב "סבן יעקב חומרי בניין" הן אדומות. נאשם 1 פירט את החלקות שבבעלותו או בחזקתו באזור התעשייה בכפר אז"ר, בהן אלו הנוגעות לכתב אישום זה: לדבריו חלקה 98 בבעלותו ומשמשת לאחסון ציוד וחומרי בניין; חלקות 68-69, 92-94 בבעלותו; חלקה 108 היא לטענתו שטח סגור ומגודר בבעלותו; וחלקה 110 הייתה בבעלותו עד 2012 בערך, אז החליף אותה עם חליל אלסייד תמורת חלקה 88. בתגובה לתיעוד הבעלות על הקרקע במתחם שהוצג לו (ת/43), שממנו עולה כי חלקות 68-69 ו-92-94 אינן רשומות על שמו, השיב כי הוא שוכר אותן מבנו של שלום סביר, שהוא אחד הבעלים הרשומים. לגבי חלקה 92 טען כי קנה את השטח משלושת הבעלים הרשומים.

67. נאשם 1 הכחיש את הטענה שהוא מנהל תחנת מעבר ועמד על כך שהוא שופך פסולת במקומות מורשים בלבד, כפי שמוכחות לטענתו חשבוניות שהציג עבור פינוי פסולת לחמישה אתרים מורשים, בהיקף של כ-500,000 ש"ח בחודש להערכתו. לדבריו, המשאיות בבעלותו הכניסו לאזור התעשייה אדמת מילוי שנחפרה באתרים של בניינים ברמת גן במסגרת הליך תמ"א 38, והיא מוחזרת אחר כך ללקוח תמורת תשלום עבור האחסון והאדמה. בנוסף הוא מספק לדבריו אדמת מילוי לצרכים אחרים ללקוחות שונים. לטענתו, כיוון שביכולתו לפנות אדמת מילוי לאתר חירייה ללא עלות, אין לו כל סיבה להשליך אדמה במקום לא מורשה לשם חיסכון. נאשם 1 ציין כי ידוע לו שהוא נמצא במעקב מזה כחודש והוא אינו חושש מכך כיוון שהוא פועל כחוק. בתגובה לתצלומים שהוצגו לו, המתעדים לכאורה השלכת פסולת בניין ואדמה בחלקות 68-69 ו-92-94 בתאריכים 4.6.2013 (ת/23), 19.6.2013 (ת/27), 25.6.2013 (ת/32) ו-26.6.2013 (ת/33), טען נאשם 1 כי רוב תכולת המכולות הוא חול או אדמה, עם מעט שאריות בטון שמהוות בממוצע כ-3% מהמטען להערכתו. לדבריו: "איפה שיש לכלוך אנחנו ניפינו בנפה... 95 אחוז זה חול... אני את החול הזה מוכר בחזרה ומוכן להראות חשבוניות" (ת/49, עמ' 5, שורות 131-136). בתגובה לתצלום של טרקטור עורם אדמה על פסולת, לכאורה כדי להסתירה, טען נאשם 1 שהטרקטור דוחף את האדמה לצד החלקה כדי שניתן יהיה להכניס עוד מטען למקום במטרה לנפוח ולמכור אותו. נאשם 1 אישר שתכולת המכולה ששפכה משאית שתועדה בסרטון מיום 18.6.2013 (ת/72, סרטון 122) כוללת פסולת בניין בלבד ללא אדמה, אך טען כי הדבר נעשה ללא ידיעתו, וכי נתן לנהגיו הוראה להיכנס למתחם רק עם חול. נאשם 1 הכחיש את הטענות שהועלו בחקירה שלפיהן הניפוי עצמו מעיד שמדובר באדמה מעורבת בפסולת בניין, וכי הפעולות המתועדות מצביעות על הפעלת תחנת מעבר. כשנשאל אם לנפה שהוא מפעיל יש רישיון מעיריית רמת גן ומדוע כלל לא הגיש בקשה כזו, אמר נאשם 1 שיבדוק את הנושא. יצוין כי בחקירה זו לא נשאל נאשם 1 בנוגע לצו הניקוי ואי ביצועו לכאורה.

68. ביום **5.2.2014** נחקר נאשם 1 בשנית (ת/50) בחשד לניהול תחנת מעבר, השלכת פסולת בניין ברשות הרבים, פינוי אסבסט שלא כנדרש ואי ביצוע צו ניקוי. לשאלות החוקר בנוגע להימצאותן של התשתיות הנדרשות להפעלת תחנת מעבר בחלקות שלו השיב נאשם 1 כי הוא אינו מפעיל תחנת מעבר ולכן אינו נדרש לעמוד בדרישות אלה. בנוגע ל**דורך 172**, הכחיש נאשם 1 כי השליך בה פסולת, ביצע מיון של פסולת בניין, או השאיר בה מכולות עמוסות פסולת בניין במקום לפנותן לאתר מוסדר. נאשם 1 אישר כי בתמונות מיום **5.5.2010** תועדו נגררים השייכים לו, נייחים (לא מחוברים לטרקטור) ומלאים בפסולת ב**דורך 172 (ת/72)**, אך חלק על הטענה שיש בכך משום עבירה על החוק. הוא הסביר כי מקורה של הפסולת שתועדה במכולות ביום **7.5.2010 בדרך 172 (ת/72)** ובמועדים אחרים בעסק שלו, וכי הוא מפנה אותה בעצמו כיוון שעיריית רמת גן לא מציבה באזור התעשייה מכולות לפינוי פסולת. בנוגע לתצלומים של טרקטורים מעמיסים מכולות בפסולת בניין (ת/4, ת/5) טען נאשם 1 שמדובר באדמה לפני ניפוי ולא בפסולת.

69. בנוגע ל**חלקה 110**, טען נאשם 1 כי מסר אותה לחליל אלסייד כשנתיים לפני מועד החקירה (כלומר בשנת 2012), וכי לא פעל בחלקה מאז. בתגובה לטענות שהשליך בחלקה זו פסולת בשנים 2011-2012 ולאחר מכן דחף אותה "מזרחה לשטח הפרדס הגובל בה", השיב: "יכול להיות שאחסנתי שם חומר גלם ואדמה, זה הכל" (ת/50, עמ' 4, שורה 87). נאשם 1 הסביר כי הסכים לנקות את הפסולת בחלקה 110, למרות שלטענתו לא היה אחראי להשלכתה, כיוון שנדרש לעשות זאת על ידי עיריית רמת גן והוועד של כפר אז"ר כתנאי לקבלת היתר לעסק שלו. לתצלומים נוספים מ**חלקה 110** שהוצגו לו הגיב נאשם 1 באופן דומה - לדבריו, במכולות לא הייתה פסולת בניין אלא חומרי גלם, ותכולתן היא אדמה וכ-2% שאריות בטון לכל היותר. בנוסף טען נאשם 1 כי הפסולת המתועדת בתצלומים נוספים (ת/12, ת/13) אינה שלו, והדגיש כי אין הגיון בכך שישפוך פסולת במקום אחרי שניקה אותו.

70. נאשם 1 לא זכר מתי רכש את **חלקה 108** ומתי החל לפעול בה, אך הסכים עם הנחתו של סנקר שהיה זה סביב דצמבר 2011. נאשם 1 הכחיש שהוא משליך פסולת בחלקה זו ומערבב אותה בפסולת בניין כדי להשליכה ב**חלקה 181**, ולטענתו הפסולת שתועדה בתצלומים מיום **3.12.2012 (ת/66)** מקורה בקיר שהתמוטט בחלקה והוא פינה את שייריו. נאשם 1 הכחיש גם את הטענות שהוא מביא פסולת ל**חלקה 92-94**, מערבב אותה באדמה ומשליך אותה ל**חלקה 181**. לדבריו, בתצלומים מיום 12.4.2013 שהוצגו לו (ת/21) לא מתועדת פסולת בניין אלא אדמה לפני ניפוי, ולעתים יש בתחתית המכולה "טיפונת פסולת" שהנהג לא רואה ולכן נדרש לנפות אותה (עמ' 5, שורה 148-149). נאשם 1 אישר כי בסרטונים שהוצגו לו (ת/72, סרטונים 113, 127, 128) תועדה השלכת פסולת בניין ב**חלקה 92-94**, אך טען כי פעולות אלה בוצעו ללא ידיעתו או אישורו וטען כי אלו היו מקרים חד פעמיים. כמו כן טען כי לאחר חקירתו הקודמת, החתים את כל הנהגים על מסמך המצהיר שנהג שיימצא משליך פסולת יפוטל לאתר ויהיה חשוף לתביעה אישית מצדו של נאשם 1. בתגובה לשאלת החוקרים בנוגע לאסבסט שנמצא בפסולת ב**חלקה 68-69 (ת/33)**, השיב נאשם 1 כי אינו מטפל באסבסט ואם נמצאות שאריות אסבסט באדמה שהוא מטפל בה הוא שולח אותן להטמנה באתר "ברקת" כנדרש, וכי אינו אחראי לאסבסט שנמצא במקום. לשאלות החוקר אם יש תשתיות נדרשות להפעלת תחנת מעבר בחלקות שלו, השיב נאשם 1 כי הוא לא מפעיל תחנת מעבר ולכן אינו נדרש לעמוד בדרישות אלה.

71. נאשם 1 אישר כי **חלקה 181** אינה בבעלותו אך טען כי קיבל אישור בעל פה מבעליה - שהוא לדבריו אסף

טוכמאייר - לאחסן בה אדמה. בתגובה להעתק רישום הזכויות במקרקעין (ת/43) שהוצג לו, המצביע על כך שטוכמאייר אינו רשום בין בעלי הקרקע, טען נאשם 1 כי טוכמאייר קנה את השטח מהבעלים הרשומים, אך לא ידע לומר מתי התבצעה רכישה זו. הוא הכחיש כי השליך פסולת בחלקה 181 אך טען כי אחסן בה אדמה נקייה באופן זמני כשלא היה לו מקום אחר לאחסון, וכי היא נלקחה בהמשך לפארק אריאל שרון. נאשם 1 אישר כי נהג השופל משה יוסף ביצע עבורו עבודות, במסגרתן ניפה חול, העביר אדמה נקיה **לחלקה 181** והעמיס על משאיות פסולת שנשלחה לאתר "אקולוגי" (חירייה). בתגובה לתצלומים מיום **3.5.2012** שבהם תועד יוסף בפעולה (ת/72, תיקיית "מעצר שופל"), טען נאשם 1 כי ייתכן שבכף השופל היתה פסולת שנשארה מהניפוי, אך הכחיש כי יוסף השליך פסולת לחלקה 181 וטען כי העביר לשם אדמה נקיה בלבד. בתגובה לתצלומים מיום **3.5.2012** של שנפלד בעת עבודתו (ת/53) ולטענה שהועלתה בפניו לפיה שנפלד הודה שהוביל פסולת מחלקה 108 לשם השלכתה בחלקה 181 כפי שהורו לו לעשות, טען נאשם 1 ש"הוא יכול להגיד מה שהוא רוצה. זה לא נכון. גם לפי התמונה אתה לא יכול לדעת שום דבר וגם הוא העביר רק אדמה" (ת/50, עמ' 7, שורות 215-216). בתגובה לתצלומים של פסולת בשטח מיום **9.10.2012** (ת/57) טען: "מה שנקי זה שלי ומה שלא נקי לא שלי", כיוון שהוא לא העביר פסולת לחלקה 181 (מן ההקשר ברור שבטעות נכתב "הבערתי" במקום "העברתי"). נאשם 1 אישר שקיבל את צו הניקוי (ת/101) וכשנשאל מה עשה לאחר קבלת המסמך, השיב: "העברתי אותו לעורך הדין שלי דן צפריר. הוא אמר שאם זו אדמה אין צורך לפנות את זה. זה לא פסולת. הוא גם שלח לכם מכתב בעניין הזה" (ת/50, עמ' 8, שורה 247-248). בתגובה לטענה שהועלתה בפניו לפיה עו"ד צפריר אכן שלח מכתב וקיבל מכתב תגובה בו נדחתה טענתו והובהר שהצו עומד בעינו, השיב נאשם 1: "לא ידוע לי על מה שאתה אומר" (ת/50, עמ' 8, שורה 251), ותשובתו לשאלה מה עשה בנוגע לצו מאז משלוח התגובה של עו"ד צפריר ומדוע לא פעל לביצוע הצו או לבירור תגובת המשרד לאיכות הסביבה למכתב הערעור של עו"ד צפריר הייתה: "נאמר לי מפיו [של עו"ד צפריר] שהעניין סגור" (ת/50, עמ' 8, שורה 255). כשנשאל אם ידוע לו על אחרים שפעלו בחלקה ואם ביצע פעולות כלשהן להביא להפסקת מעשיהם השיב: "מי יכול להתעסק עם הבדואים" (ת/50, עמ' 6, שורה 181). בסיום חקירתו הוסיף נאשם 1: "אם איכות הסביבה מוכנה לקיים אתי משא ומתן להגיע להסכמות ללא תביעה אני מוכן להיפגש" (ת/50, עמ' 10, שורה 341).

72. בתשובה לשאלות החוקר בנוגע לחברת "גרין מחזור א.א. ומכולות" השיב נאשם 1 כי רשם אותה (בתאריך **6.12.2012** לפי פלט מרשם החברות ת/73) במטרה "...שתהיה עוד חברה חדשה בלי השם שלי וכך שתהיה תחרות" (ת/50, עמ' 9, שורה 287) וכן שבחר בשם דומה מאוד לשמה של החברה של כפיר אליהו כדי "שתהיה תחרות בין הלקוחות" (ת/50, עמ' 9, שורה 287).

73. בעדותו בבית המשפט (15.2.2021) הסביר נאשם 1 שהעסק שלו מספק שירותים בתחום הבנייה - אספקת חומרי בניין, קידוחים, השכרת מכולות לפינוי אשפה מאתרי בנייה, חפירות ואחסון זמני של אדמה בחלקות שלו בכפר אז"ר ועוד. בנוסף, לדבריו, הוא מאחסן זמנית חומרי בנייה פגומים בחלקות שלו לפני החזרתם ליצרן. בשנת **2012** ביקש להאריך את רישיון העסק שלו ונדרש לשם כך על ידי עיריית רמת גן לנקות "את כל אזור התעשייה וגם את כל השטחים שגובלים ליישוב כפר אז"ר" (פרוטוקול מיום **15.2.2021**, עמ' 201, שורות 9-6). לשם ביצוע הניקוי, הביא נפה **לחלקה 92**, ובאמצעותה הפריד את הפסולת שאסף מהמתחם. לדבריו, מבצע הניקוי ארך כשנתיים, וגבריאלי סנקר הגיע למקום "כל יום או פעמיים שלוש בשבוע... אומר לנו כל הכבוד

על מה שאתם עושים... משום מה כשהכל היה נקי ומצוחצח החליטו להגיש נגדי כתב אישום" (**פרוטוקול מיום 15.2.2021**, עמ' 201, שורות 12-19). לדבריו, בביקורו ביום 24.7.2012 (**ת/15**) שאל אותו גבריאל סנקר אם יש לו רישיון להפעלת הנפה, אך לטענת נאשם 1 מבדיקה שערך עלה שלא נדרש רישיון להפעלת נפה (**פרוטוקול מיום 15.2.2021**, עמ' 202, שורות 16-17. לא הוצג תיעוד נוסף לתמיכה בטענה זו).

74. לדבריו של נאשם 1 בעדותו הראשית, **חלקה 181** היא "חלק מהשטח שעיריית רמת-גן ביקשה שאנקה. ניפיתי את כל הפסולת שהייתה שם. את הפסולת שפכתי במטמנה. את החול השארתי במקום... למרות שלא אני שפכתי שם פסולת" (**פרוטוקול מיום 15.2.2021**, עמ' 202, שורות 10-7). עם זאת בחקירה הנגדית על ידי התובע הכחיש נאשם 1 את האמור בדו"ח הפעולה מיום 24.7.2021 (**ת/15**) שלפיו אמר לגבריאל סנקר כי הוא מאחסן אדמה בחלקה 181 בגלל שאין לו מקום אחסון אחר, ו"ממילא ניקיתי את כל השטח. אז מה זה משנה אם העברתי ואחסנתי. בסוף הכל היה נקי" (**פרוטוקול מיום 23.2.2021**, עמ' 216, שורות 10-9). נאשם 1 חזר על טענותיו בחקירותיו שלפיהן הוא משליך פסולת רק באתרים מורשים וכי בידיו חשבוניות על סך מיליון שקל לחודש על עלויות הפינוי לאתרים אלה, ולכן לטענתו הרווח מהשלכה לא חוקית של פסולת הוא זניח ולא סביר לכן שינהג כך.

75. לטענתו של נאשם 1, לעומת האכיפה הבלתי מוצדקת נגדו, לא נעשה דבר כלפי עלי וחליל אלסייד, שלדבריו "עד היום ברגע זה הם עוד שופכים. הם עובדים בלילות... לא עושים להם כלום. הם לא מעניינים. הכל תפירה במחט וחוט... לפני חודש וחצי היתה פשיטה על העסק שלי. הגיעו מעל מאה שוטרים מיחידת הימ"ר תל אביב וכל איכות הסביבה לעצור אותי. תודה לאל, לא היה להם כלום כי אין שום דבר... עד היום לשמחתי הרבה אין להם כלום כי לא היה כלום". (**פרוטוקול מיום 23.2.2021**, עמ' 202 שורה 26 - עמ' 203 שורה 1). נאשם 1 הוסיף ואמר: "למה שלא יתנו לי רישיון? מה קרה? בשמונה מיליון ניקיתי את אזור התעשייה. למה שלא יתנו לי רישיון? למה שהמשרד יתנגד? זה לא תחנת מעבר. אז תגידי לי שהם לא מאפיה, מאפיה של סיציליה" (**פרוטוקול מיום 15.2.2021**, עמ' 212, שורות 34-31). כמו כן טען שאנשי המשטרה הירוקה הדיחו את העדים סלי חורי וכפיר אליהו. נאשם 1 הוסיף כי "יושבים פה [באולם בית המשפט] אנשים... שקיבלו הוראות מהמשרד שלא להגיע אתי לשום פשרה ולשום משא ומתן ולרדוף אותי בכל הכוח" (**פרוטוקול מיום 15.2.2021**, עמ' 203, שורות 3-4) וכן כי "המשרד להגנת הסביבה זה מאפיה עם צווארון לבן" (עמ' 210, שורה 21). גם בנוגע לדחיית בקשת "גרין מיחזור" לקבלת רישיון להפעלת תחנת מעבר, טען נאשם 1 כי הוא מופלה לרעה לעומת "תחנת בני וצביקה" הפועלת ללא רישיון עסק וללא התשתיות הנדרשות, וכי "יש פה רדיפה, במשרד לאיכות הסביבה שמכוונת אלי" (**פרוטוקול מיום 15.2.2021**, עמ' 202, שורות 31-34). לבסוף אמר: "אנחנו ביבי. מה שעושים ליבי עושים גם לי" (**15.2.2021**, עמ' 214, שורות 10-13).

76. **בחקירתו הנגדית על ידי בא כוחם של נאשמים 7 ו-8** הסביר נאשם 1 כי העסיק את משה יוסף באמצעות הקבלן סלי חורי במשך כחמש שנים לסירוגין, ובמסגרת העבודה הנחה אותו להעמיס חומר על הנפה באמצעות השופל ולהעביר את הפסולת שהופרדה למשאית. את נאפז אבו זאיד העסיק נאשם 1 לדבריו במשך העסיק כ-4-5 שנים, ובמסגרת עבודתו הוא התבקש לפנות את הפסולת במשאיתו לאתרי הטמנה מורשים. לדבריו של נאשם 1, מעולם לא הנחה אותם להטמין פסולת בניין במקום אסור, ולהערכתו היו מסרבים לו ביקש זאת. **בחקירתו הנגדית על ידי התובעת**, אישר נאשם 1 כי הוא מרוויח פעמיים - על פינוי אדמה מאתרי בניין ועל

מכירת האדמה לפרויקטים אחרים "ומשתדל גם שלוש פעמים, פעם נוספת על האחסנה" של האדמה (פרוטוקול מיום 15.2.2021, עמ' 206, שורה 30). כמו כן, לדבריו, לעתים הוא מאחסן את האדמה עד מכירתה בערימות על הקרקע. נאשם 1 אישר בתשובה לשאלתה של התובעת שבשנת 2013 הגיש בקשה לרישיון עסק לעיריית רמת-גן, ממנה נמסר לו שהמשרד לאיכות הסביבה מתנגד לאישור הבקשה, זאת אף על פי שניקה את השטח - כ-70 דונם לדבריו - כפי שנדרש ממנו על ידי העירייה. לדבריו, הנפה הובאה למקום רק במהלך "מבצע הניקוי" ואינה משמשת אותו בעבודתו השוטפת. בשימוש בה מוצאים לעתים 2-5% של פסולת אבנים ובטון. נאשם 1 טען כי סירוב המשרד להגנת הסביבה לאשר לו להפעיל תחנת מעבר נובע ממניעים זרים ומשחיתות, ולדוגמה יגדל אך, בעליה של תחנת הטמנה בשוהם, פנה אליו זמן קצר לאחר שבקשתו של נאשם 1 סורבה, והציע לו להצטרף אליו כשותף מכיוון שהוא לכאורה קיבל אישור (ככל הנראה הכוונה ל-11/נ שיפורט בהמשך).

77. **בחקירתו הנגדית בידי התביעה** שב נאשם 1 וטען כי ניקה את **חלקה 181** כחלק מהניקוי שהתבקש לבצע על ידי עיריית רמת-גן לשם חידוש רישיון העסק שלו (פרוטוקול מיום 23.2.2021, עמ' 213, שורה 32), והוסיף כי "עוד לפני שהם הוציאו את הצו ניקיתי" (פרוטוקול מיום 23.2.2012, עמ' 221, שורה 5). לדבריו: "אני ניקיתי את חלקה 181, הייתה שם הרבה מאוד עבודה, היו שם הרים וגבעות של אדמה וחמרה.... והיום הוא [השטח] משוטח" (פרוטוקול מיום 23.2.2021, עמ' 222, שורות 7-8). לשאלת התובעת, השיב נאשם 1 כי המשיך ב"מבצע הניקוי" בשנת 2013 אף על פי שבקשתו להארכת ההיתר לשימוש חורג בשטח בית העסק (נאשמת מס' 2) נדחתה במהלך המחצית השנייה של שנת 2012, כיוון שעדיין האמין באותו שלב שיקבל היתר, ובמקרה הגרוע ביותר יתבע את עיריית רמת-גן לתשלום עבור עבודת הניקוי אם לא יוענק לו ההיתר. עם זאת, אישר שטרם הגיש תביעה כזו אף שחלף זמן רב מאז והמשיך בביצוע הניקוי עוד חודשים רבים לאחר שנמסר לו שבקשתו סורבה, והסביר זאת בכך שהוא מקדם תכנית בנייה רחבה מול העירייה (יצוין כי לנאשמים 1 ו-2 הוענקו רישיונות עסק "בכפוף לתנאים" - למכירה ואחסון של חומרי בניין, ולשימוש במגרש למכירת חומרי בניין - במהלך חודש פברואר 2013 (נ/25, נ/26 שיפורטו להלן), זאת לפני מועד הוצאת צו הניקוי במרץ 2013). כמו כן טען נאשם 1 כי לא עשה בחלקה 181 שימוש או אחסון בה דבר, אלא "השאיר" שם אדמה במהלך "מבצע הניקוי", ואחר כך מכר אותה (פרוטוקול מיום 23.2.2021, עמ' 214, שורות 4-30). הוא הכחיש כי אמר לגבריאל סנקר (כמתועד ב-15/ת) שהוא מאחסן אדמה בחלקה 181 למספר ימים עד מכירתה בלית ברירה מכיוון שאין לו מקום אחר לשם כך. לדבריו, "ממילא ניקיתי את כל השטח. אז מה זה משנה אם העברתי ואחסנתי. בסוף הכל נקי" (פרוטוקול מיום 23.2.2021, עמ' 216, שורות 9-10). כמו כן הבהיר נאשם 1 כי הביא את הנפה למתחם במסגרת "מבצע הניקוי" וכי אינו עושה בה שימוש באופן רגיל בעבודתו השוטפת ולא הביא נפה למקום מאז סיום הניקוי.

78. בתגובה לתמונות שהוצגו לו, טען נאשם 1 כי מכולות שלו, שתועדו עמוסות פסולת בשנת 2011, קשורות למבצע הניקוי, אף על פי שלפי עדותו וחקירותיו החל במבצע בשנת 2012 לאחר שביקש לחדש את רישיון העסק. לחילופין, טען שייתכן שאלו מכולות של פסולת שהופרדה מאדמה שהובאה מלקוחותיו מחוץ לאזור התעשייה, והוא הותיר אותן בשטח במהלך היום בכוונה לפנותן בערב. בנוגע לעבודתו השוטפת, הסביר נאשם 1 כי לעתים מתגלה פסולת בניין במכולות שמובאות למתחם, כגון מאתרי בנייה וחפירה, מדובר לרוב ב"טיפונת פסולת. בקטנה... זה דבר נדיר. זה בא פעם ב" (פרוטוקול מיום 23.2.2021, עמ' 204, שורות 5-7), היא

מופרדת ללא עזרת נפה ומועמסת למכולות. בנוגע לסרטון שבו תועדה משאית פורקת אדמה נקיה **בחלקה 92-94 (ת/72, סרטון 132)** לצד ערימות פסולת או עליהן, בניגוד לכאורה לטענתו שהוא מנפה ומפריד בין אדמה לפסולת, השיב נאשם 1 כי מדובר כנראה בטעות של הנהג ששפך אדמה נקיה ב"פרויקט הניקוי" אך "גם לא נורא. אחרי ניפוי החומר הזה אני משתמש בו. אז לא קרה שום דבר" (**פרוטוקול מיום 23.2.2021, עמ' 211, שורות 13-14**) וכי ערימות החול הנוספות שנראות במתחם קשורות ל"פרויקט הניקוי". בתגובה לסרטון נוסף (**ת/72, סרטון 133**) שבו מצולם שופל דוחף אדמה נקיה על גבי פסולת, טען נאשם 1 כי הכלי "דוחס כדי למלא כמה שיותר חומר. שתגיע הנפה יהיה לה כמה שיותר עבודה" (**פרוטוקול מיום 23.2.2021, עמ' 212, שורה 12**). כמו כן טען שהמכולות המופיעות בתצלומים שונים ועליהן שם יצרן המכולות "רמת דוד" (**ת/9**) לא היו בהכרח בשימוש, מכיוון שגם חליל אלסייד משתמש במכולות כאלה, וכלל התצלומים מתעדים שטח של אלסייד (התמונות ב-**ת/9** צולמו לטענת התביעה **בחלקה 110**, ולטענת נאשם 1 כאמור לעיל (**ת/49**) החליף חלקה זו עם אלסייד תמורת חלקה אחרת בערך בשנת 2012). בנוגע לניהול עבודתו של נאשם 8, טען נאשם 1 כי כפיר אליהו, שפעל כמנהל עבודה, הוא שנתן הוראות למשה יוסף, אך גם כי היה מודע להוראות אלה: "הכל עובד דרכי, אני ריכוזי, הכל אני יודע" (**פרוטוקול מיום 23.2.2021, עמ' 223, שורה 11**).

79. **נאשם 7, נאפז אבו זאיד**, נהג באחת המשאיות שנתפסו ביום 26.6.2013 (מ"ר **72-669-31**), ונחקר באזהרה ביום **30.6.2013 (ת/51)** בחשד להשלכת פסולת בניין וגרימת אבק מזיק. לדברי אבו זאיד בחקירתו, הוא עבד כנהג משאית לפינוי פסולת אצל נאשם 1 כשנתיים עד למועד החקירה, ומשכורתו שולמה על ידי חברת "המספק", **נאשמת מס' 4**. לדבריו, הנוהל בעבודה הוא שפסולת בניין שמעורבת בעפר מפונה לאתר פסולת מאושר בחירייה, ברקת או הרצליה; ואם מדובר באדמה בלבד שופכים אותה, באישורו של נאשם 1, בחלקות שלו. כשהתבקש להבהיר מי מנחה היכן להשליך את המטען ומי מאשר לשפוך אדמה בשטחים של נאשם 1, השיב אבו זאיד כי מדובר בסדרן עבודה, והוא מניח שנדרש לשם כך אישורו של נאשם 1 (**ת/51, עמ' 2, שורה 31-28**). לשאלה מי מחליט אם המטען הוא אדמה שניתן לשפוך בכפר אז"ר, השיב שהוא שואל כשמעמיסים את המשאית ולפעמים הוא רואה, אך לדבריו כשהוא פורק בכפר אז"ר לא בודקים אם מדובר באדמה מכיוון ש"יש פה אמונה של הנהג" (**ת/51, עמ' 3, שורה 78**). בנוגע למעשיו ביום **26.6.2013** הכחיש תחילה אבו זאיד כי השליך דבר בכלל, וטען שהגיע לכפר אז"ר מחירייה עם מכולה ריקה. בהמשך החקירה אישר כי בתמונות שהוצגו לו (**ת/72, תיקיית "מבצע ותפיסה 26.6.13"**) המכולה של משאיתו הייתה מלאה והוא רוקן אותה בחלקה. עם זאת טען שרוב המטען שהשליך הוא אדמה "שניתן לשימוש" עם מעט אבנים (**ת/51, עמ' 4, שורה 105**). יצוין כי בתמונות אלה ניתן לראות בבירור פסולת רבה ומגוונת מעורבת באדמה במכולה שעל המשאית שבה נהג. לשאלת החוקר השיב אבו זאיד כי שער החלקה היה פתוח כשהגיע למקום ולא נדרש לפתוח אותו עבורו, ושהפועלים המצולמים במקום ללא משאית עסקו בבניית שער חשמלי.

80. **בעדותו בבית המשפט (22.3.2021)** ציין אבו זאיד כי הפסיק לעבוד עם נאשם 1 בערך במחצית שנת 2013, כשהחל בעבודתו הנוכחית כמורה. בנוגע לעבודתו עם נאשם 1, הסביר כי נאשם 1 אמר לו להביא חומר נקי "לחצר ליד הנפה", שלדבריו הייתה מגודרת ובעלת שער, ואילו חומר מלוכלך לקחת לחירייה, שם הוא מוטמן (**פרוטוקול מיום 22.3.2012, עמ' 229, שורה 10-13**). לטענתו, באדמה שהביא היו לעתים אבנים קטנות שהיה צריך להוציאן, והוא מעולם לא קיבל מנאשם 1 הנחיה לבצע פעולה אסורה כמו הטמנת פסולת. לדבריו, לא הוצע לו מעולם לשלם קנס בגין העבירה המיוחסת לו. **בחקירתו הנגדית** טען כי ההבחנה בין פסולת שיש

לפנות לאתר מורשה, לבין אדמה שאותה נדרש להביא לחלקה של נאשם 1, נעשית על ידי הקבלן שממנו נלקח המטען, אך גם לפי התרשמותו ממשקל המטען - אם הוא כבד מדובר באדמה ואם קל יותר מדובר בפסולת בניין. עם זאת, אישר כי אינו יכול לדעת אם מתחת לאדמה במכולה נמצאת גם פסולת בניין. בנוגע לתפיסת משאיתו על ידי המשטרה הירוקה ביום 26.6.2013, הבהיר אבו זאיד כי נאשם 1 אמר לו: "אל תדאג יש לנו אישור", ובנוגע לחקירה אמר לו: "תגיד את האמת, מה שהיה בדיוק, שזה שאני מביא חומר נקי ושופך את זה ליד הנפה. זה בדיוק מה שהיה וזה מה שאמר לי להגיד" (**פרוטוקול מיום 22.3.2013**, עמ' 234, שורות 31-19). אבו זאיד אישר כי שיקר תחילה בחקירתו כשהכחיש ששפך מטען ממשאיתו ביום המבצע, וכן שייתכן שהייתה פסולת במטען שפרק ממשאיתו (המתועדת בתצלומים מתוך **ת/51** ובסרטון 134 מתוך **ת/72**), אך בכמות מועטה - "בערך 95% חול או אדמה" (**פרוטוקול מיום 22.3.2021**, עמ' 236, שורות 20-22). בדומה, טען אבו זאיד לגבי המטען שהיה על משאיתו בתצלום (**ת/51**) כי הובא מקבלן והיה מיועד לניפוי כיוון ש"לפעמים יש כמה עצים גם באמצע, זה לא אסון... 10%, אולי פחות" (**פרוטוקול מיום 22.3.2021**, עמ' 238, שורות 7-9). בחקירה החוזרת הבהיר אבו זאיד לשאלת בא כוחו כי את הוראות העבודה קיבל מסדרנים.

81. **נאשם 8, משה יוסף**, נחקר בידי המשטרה הירוקה ביום **3.5.2012** בחשד שהשליך פסולת ברשות הרבים (**ת/52**). יוסף העיד כי הוא "טרקטוריסט" המועסק על ידי סלי חורי. הוא אישר שנאשם 1 הזמין את שירותיו דרך חורי, וכשהגיע למקום באותו בוקר אמר לו נאשם 1 להעביר אדמה ממקום למקום. לדבריו של יוסף, בקיר המפריד בין "שטח הנגרייה לשעבר" (**חלקה 108**) לשטח "מצפון לנגרייה" אליו העביר את האדמה (כנראה **חלקה 181**) הייתה איסכורית שנפתחה עבורו על ידי פועלים של נאשם 1. יוסף השיב לשאלות החוקרת כי העביר אדמה בין החלקות ואישר שיישר את השטח **בחלקה 181**, אך הכחיש כי השליך בה פסולת. כשנשאל באילו חלקות נוספות באזור התעשייה ביצע עבודות עבור נאשם 1, השיב יוסף "בשטח שמצפון לחברת החשמל [ייתכן שמדובר בחלקות 68-69 או 92-94]. אני רק הרמתי את האדמה" (**ת/52**, עמ' 2, שורה 49), וכשנשאל מדוע עשה זאת השיב: "לא יודע, הוא אמר לי" (**ת/52**, עמ' 2, שורה 51). לשאלת החוקרת השיב יוסף כי אינו מבין שהעברת אדמה לחלקה 181 ועבודה בה ללא היתרים מהווה עבירה, ואמר, לפי הנטען בדו"ח: "אני יודע שזה אדמה ולא פסולת ואני עושה מה שיעקב אומר לי" (**ת/52**, עמ' 3, שורות 56-57).

82. בעדותו בבית המשפט (22.3.2021) ציין יוסף כי הועסק על ידי חורי כמפעיל שופל כ-28 שנים, עד הפסקת עבודתו בשנת 2018 (**נ/24**), ועבד עשרות פעמים עבור נאשם 1. לדבריו, נאשם 1 לא נתן לו הוראות אלא מנהל עבודה, וככלל לא נדרש להנחות אותו בשל הותק והניסיון שלו בעבודה זו. כשנשאל אם זכור לו מקרה חריג במהלך עבודתו אצל נאשם 1, ציין מקרה שבו נאשם 1 צעק על נהג ששפך פסולת לא במקום. **בחקירתו הנגדית** הסביר יוסף כי הנפה מפרידה חומר מעורב לשלושה סוגי חומר שאותם הוא מפנה מהנפה לערימות נפרדות - פסולת שנלקחת במשאיות מחוץ למתחם, לעתים אחרי אחסון זמני בצד עד שתתפנה משאית; אדמה נקיה שאותה יכול נאשם 1 למכור, לדברי יוסף, ומשוטחת לעתים על הקרקע לשם בטיחות; וחומר "פחות נקי" שמשמש כאדמת מילוי. לדברי יוסף, לא קיבל הוראות עבודה מנאשם 1 אלא ממנהל עבודה במקום, וככלל הכיר את העבודה ולא היה צורך להנחות אותו. לדבריו, ביום **3.5.2012** הנפה הייתה בשטח "ליד הנגרייה" (כנראה **חלקה 108**) והוא היה אחראי על הורדת החומרים המופרדים מהנפה, והעמסת הפסולת על משאיות. יוסף אישר כי במעבר שבו צולם הטרקטור שלו (**ת/53**, תמונה 1) - המעבר בין חלקה 108 ו-181 לטענת התביעה - ניצבה איסכורית כפי שתיאר בחקירתו. לטענתו, ערימת האדמה המעורבת בפסולת שצולמה (**ת/53**,

תמונות 1-2) הייתה מיועדת לניקוי בנפה והעובדה שהייתה בו פסולת מעידה על כך מכיוון שחומר שיוצא מהנפה הוא נקי יותר; בתצלום השני מתועדת לטענתו פעולת הרמה בכף השופל של אדמה מהנפה שאותה הניח במרחק קצר באופן זמני עד להעמסתה על משאית. לדבריו, אין לו עניין להגן על נאשם 1 והוא לא עובד אתו מזה מספר שנים. כמו כן ציין יוסף כי חקירתו ביום זה נערכה בשטח, ארכה כ-10 דקות, ובסופה נאמר לו לחזור לעבודה - עובדה הסותרת לדעתו את הטענה כי מעשיו היו בגדר עבירה.

83. ניר עופר כיהן כיושב ראש ועד כפר אז"ר בשנים 2012-2013. בעדותו בבית המשפט כעד מטעמו של נאשם 1 (24.3.2021) הסביר כי מיקומו של אזור התעשייה בתוך השטחים החקלאיים של כפר אז"ר, מביא לכך שכלי רכב הנוסעים לאזור התעשייה עוברים בכפר. בנוסף טען כי אזור התעשייה הפך למקום השלכת פסולת בניין על ידי קבלנים שונים, והדבר יצר בעיות בעיבוד השטחים החקלאיים ופגיעה באיכות החיים של תושבי הכפר. עופר העיד שפנה לגורמים ממשלתיים ומקומיים שונים בבקשה לסיוע וטיפול בבעיה, אך לדבריו "היחיד שעוד אפשר היה איכשהו לדבר אתו זה יעקב סבן" (פרוטוקול מיום 24.3.2021, עמ' 265, שורות 13-14). לטענתו של עופר, כיוון שהגישה לבית העסק של נאשמת מס' 2 היא באמצעות דרך חקלאית של כפר אז"ר שאותה יכול היה עופר לחסום, הגיע להבנות עם נאשם 1, שלפיהן ינקה יעקב סבן את כל השטחים השייכים לכפר אז"ר, וגם יהיה אחראי לכך שלא תהיה עוד פסולת במקום. נאשם 1 אף סיפק, לדברי עופר, ערבות בנקאית בסכום גבוה לגיבוי התחייבותו. לפי העדות, נאשם 1 עבד במקום "חודש חודשיים שלושה" (פרוטוקול מיום 24.3.2021, עמ' 265, שורה 19), במועדים שלא היו זכורים לעופר, שבמהלכם נאשם 1 "גרס פינה הזיז" פסולת מהאזור באמצעות נפה שהביא למקום וטרקטורים שפינו את השטח. לדברי עופר, מאותו זמן שבו הגיעו להבנות, בכל פעם שנתקל בבעיה של פסולת במקום פנה אל נאשם 1, שפינה אותה. מספר שנים לאחר מכן, לדברי עופר, הוחזרה הערבות לנאשם 1 הן משום ש"ראינו שגם הוא עושה וגם ירדה הבעיה באיזשהו מקום, נפתרה הבעיה, פחות מלכלכים" (פרוטוקול מיום 23.4.2021, עמ' 265, שורות 25-26). לדברי עופר: "אני אמרתי לו בסוף היום שמבחינתי בשטחים שלי בסדר... מבחינת ההפרעה לי, היא נגמרה" (פרוטוקול מיום 23.4.2021, עמ' 265, שורות 32-33). לשאלות בא כוחם של נאשמים 7-8, אישר עופר כי בשנת 2012 פנה למשטרה הירוקה בתלונה על הפעילות של נאשם 1, אך לדבריו רק באמצעות שימוש ב"נקודת הלחץ" של חסימת דרך הגישה היחידה לבית העסק הצליח להביא לניקוי המקום. את האזור שבו פעל בית העסק של נאשמת מס' 2 זיהה עופר בת/2 כדרך 172 ובאר המים, אך לדבריו לא היתה מבחינתו עדיפות מיוחדת לאזור והוא ביקש להביא לניקוי כל השטחים של כפר אז"ר באזור התעשייה. לדבריו, השטחים הפרטיים בתוך אזור התעשייה (כגון חלקה 69 שעליה נשאל) כמו גם השטחים מצפון לאזור התעשייה השייכים לקריית אוננו, לא עניינו אותו כלל. ניר עופר לא זכר את תוכן תלונתו לגביאל סנקר ושיחותיו עמו, אך אישר כי הדוחות של סנקר המתעדים דברים שאמר עופר הם ככלל נכונים, בכללם 16/ת שבו דיווח סנקר על שיחה עמו.

84. משה גריידי, שהעיד אף הוא כעד מטעם נאשם 1, הציג את עצמו כמי שהיה מנהל מדור רישוי עסקים בעיריית רמת-גן בתקופה הרלוונטית לכתב האישום. בעדותו בבית המשפט (24.3.2021) הסביר כי כפר אז"ר, ובכלל אזור התעשייה הצמוד אליו, סופח לרמת-גן ובמסגרת אחריות מחלקתו טיפל בעסקים שפעלו במקום ללא רישיון, ובשנים 2011-2012 למיטב זכרונו טיפל בנושא פסולת הבניין במתחם. גריידי העיד כי ערך מספר ביקורים במקום, לפחות אחד מהם יחד עם דן בית דין, ובין היתר תפסו את שעשוע וחליל (אלסייד) שופכים במקום פסולת בניין. לדבריו, לא היה עד להשלכת פסולת על ידי נאשם 1. לדברי גריידי, בתגובה לבקשה שהגיש

נאשם 1 לקבלת רישיון עסק, הוא (סבן) נדרש לנקות את כל מתחם כפר אז"ר, ובמסגרת זו ריכז את הפסולת במקום מסוים שאושר על ידי העירייה, "ליד המסגרייה", שם ניפה אותה. עוד לדברי גריידי, לאחר שנאשם 1 עמד בדרישת הניקוי, ניתן לו בסוף שנת 2012 רישיון למשך 5 שנים. בחקירה הנגדית הבהיר גריידי כי הרישיון האמור הוא לעסק של אחסנת חומרי בניין, וכי הדרישה לניקוי השטח הופנתה לנאשם 1 ו"כל העסקים" שבבעלותו (**פרוטוקול מיום 24.3.2021**, עמ' 274, שורה 23) כיוון שהם הואשמו בהשלכת פסולת בניין במקום. כמו כן הדגיש גריידי כי המחלקה שייכת לאגף פיקוח רישוי עסקים, וכי הוא עסק באכיפת צווי סגירה ותביעות נגד עסקים, אך לא היה אחראי לרישוי עסקים, תחום שעליו היתה מופקדת היחידה לרישוי עסקים בראשות נעמי חיימוב. לכן, לדבריו, לא היה אחראי לקביעת התנאי של ניקוי השטח על ידי נאשם 1 לשם חידוש הרישיון, שלדבריו הוצב על ידי בכירים ממנו - ראש העירייה, מנהל אגף התברואה או מנהל הפיקוח, או המשרד להגנת הסביבה שאישורו נדרש לשם קבלת רישיון זה.

ראיות נוספות

85. תצלומים שונים:

א. בתצלום מיום **25.6.2013 (נ/24)**, כנראה מחלקה **68-69**, שהציג ב"כ נאשמים 1-6 לנאשם 1 בעדותו הראשית, נראית משאית שהמכולה שלה מורמת וריקה ולצידה מכולה על הקרקע מלאה בפסולת בניין. לטענת נאשם 1 בעדותו בבית המשפט (**פרוטוקול מיום 15.2.2021**) הפסולת במכולה הופרדה מאדמה שהובאה מלקוח, פעולה שנדרשת לעתים מכיוון שלא ניתן לדעת מראש מה מכילה האדמה שמובאת מלקוחות לפני פריקתה.

ב. בא כוחם של נאשמים 1-6 הציג למספר עדי תביעה תצלומים של ערימות אדמה במיקומים שונים: **נ/2** - ערימות של מה שנראה כאדמה נקיה לצד כביש; **נ/3** - ערימות של אדמה וחול נקיים לכאורה בין שטח מרוצף ומדשאה; **נ/4** - ערימות אדמה נקיה לכאורה לצד מדרכה; **נ/5** - ערימת אדמה או חול מחוץ לאתר בניה מגודר. עד התביעה אלקלעי (**פרוטוקול מיום 7.11.2017**) השיב כי הבחנה בין "אדמה" ל"פסולת" היא תלוית הקשר, אך ככלל אדמה המיועדת לגינון או בנייה לא תיחשב כפסולת. דן בית דין (**פרוטוקול מיום 28.11.2017**) השיב כי לא ניתן לקבוע אם התמונות מעידות על ביצוע עבירה ללא ההקשר הרחב של כל תצלום. לדבריו, זיהוי השלכת פסולת והפעלת אכיפה בגינה נעשים במידתיות ובשיקול דעת בהתאם לנסיבות המקרה, אך ערבוב אדמה נקיה עם פסולת מעלה חשד שנעשה ניסיון להסתיר את הפסולת עם אדמה ואת ביצועה של עבירה סביבתית. ברוך ובר (**פרוטוקול מיום 7.1.2018**) השיב כי אדמה המונחת לצד הדרך לצורך גינון, בניית מחלף, או עבודות תשתית, אינה עילה להוצאת צו ניקוי. לעומת זאת, אדמה שהונחה בצד הכביש, כפי שנראה ב-**נ/2**, עשויה להקים עילה לפניה לרשות המקומית בדרישה לטיפול במפגע, אלא אם נעשה שימוש באדמה תוך פרק זמן סביר. בתגובה לתצלום (**נ/5**) השיב ובר כי יפעל במקרה של אדמה שנחפרה לצורך הקמת יסודות בניין והושארה בשטח רק אם האדמה לא תפונה לאחר סיום עבודות התשתית.

86. לפי הרישומים בפרוטוקול מיום 24.10.2017, במסגרת עדותו של עד התביעה גבריאל סנקר (24.10.2017)

הוגש על ידי ההגנה דיסק סרטונים שסומן נ/1. הדיסק לא נמצא בתיק המוצגים בבית המשפט. כשנודע על כך לסניגורם של נאשמים 1-6, אמר שאין לדיסק זה חשיבות, ושההגנה אינה נסמכת עליו ולא תגישו מחדש.

87. חשבוניות: בא כוחם של נאשמים 1-6 הגיש חשבוניות ואישורי התקשרות עם אתרים מורשים לפינוי פסולת - אקולוגי וא.ס.פ.י - מהשנים 2012 ו-2013 (נ/22, נ/27, נ/28). מסמך מאתר "אס"פ ברקת" מיום 22.2.2012 מאשר כי חברת "סבן יעקב בע"מ" - אשר לא ברור אם זו נאשמת מס' 2 או נאשמת מס' 3 - חתמה על הסכם הטמנה עם אתר זה ביום 10.12.2000, במסגרתו היא מטמינה פסולת באתר "בהתאם להנחיות המשרד להגנת הסביבה", "באופן רציף וקבוע" (נ/22, נ/27). אישור התקשרות עם אתר אקו-לוגי בחירייה מיום 22.2.2012 מצהיר גם הוא כי האתר קולט מחברת "סבן יעקב בע"מ" (נאשמת מס' 2 או נאשמת מס' 3) "פסולת בניין המאושרת לקליטה באתר באופן רציף וקבוע" (נ/22). החשבוניות שהוגשו משני אתרים אלה מתעדות פינוי פסולת לאתרים א.ס.פ.י. ואקו-לוגי בין התאריכים 30.8.2012 ל-18.6.2013 (לא רציף). מלבד חשבונית אחת מיום 30.6.2013, כל שאר החשבוניות שהוגשו מופנות ל"סבן יעקב בע"מ" או ל"יעקב סבן", ולכן כאמור לא ניתן לשייכן באופן בלעדי לאחד הנאשמים. החשבוניות האחרונות משנת 2012 הן מיום 31.10.2012: בחשבונית מאתר אקו-לוגי ממועד זה מתועד פינוי של 7,079 טון על ידי נאשמת מס' 2 במהלך חודש אוקטובר בעלות של 383,160, וחשבונית מאתר א.ס.פ.י ממועד זה מתעדת הטמנה של 239 טון בעלות 14,097 ₪. המוקדמת מבין החשבוניות משנת 2013 היא מאתר אקו-לוגי מיום 30/4/2013, אך היא חלקית ללא עמוד הסיכום שבו מצוינים סך הכמות שהוטמנה ועלותה. חשבונית מאקו-לוגי מיום 31.5.2013 מצביעה על פינוי 4412.55 טון בעלות של 305,698 ₪. עבור חודש מרץ 2013, שבמהלכו היו אמורים נאשמים 1 ו-2 לנקות את **חלקה 181**, לא הוגשה כל חשבונית. כזכור, צו הניקוי הוצא בתאריך 3.3.2013 ועו"ד צפריר הודיע על פינוי "ערימות החמרה" בתאריך 12.3.2013. ככלל, החשבוניות מצביעות לכאורה על השלכת פסולת כדין, באופן רציף ותדיר על ידי נאשמים 1 ו-2, אך עם זאת, הן מתעדות פעילות בחודשים ספורים ולא רציפים ולא מאפשרות להעריך את היקף השימוש של סבן באתרים מורשים ורציפותו לאורך זמן. כמו כן, העלות החודשית המוצגת בחשבוניות נמוכה מזו שהעריך סבן בחקירתו (ת/49).

88. רישיונות לפעילות המסחר בחומרי בניין:

א. ב"כ נאשמים 1-6 הציג רישיונות לניהול עסק על שם יעקב סבן וחברת סבן בע"מ, נאשמים 1-2, מיום **13.2.2013** (נ/26) ומיום **26.02.2013** (נ/25), שבהם הותרה למחזיקי הרישיון מכירתם והחסנתם של צבעים, דבקים וחומרי בניין, וכן החזקת מגרש למכירת חומרי בניין, עד תאריך 31.12.2017. שני רישיונות אלה הם זמניים, כנכתב על גבם, ותקפים "בכפוף לאישור ההנדסה" וכן "בכפוף לתנאי איכות הסביבה המצורפים".

ב. במכתבו של עו"ד שהרבני מיום **28.9.2014** (נ/19) לטל בן דב, מתכננת מחוז תל אביב במשרד להגנת הסביבה, בנוגע לבקשתו של סבן להיתר שימוש חורג לשם אחסון חומרי בניין בחלקות 100-107 סקר עו"ד שהרבני את ההליכים המשפטיים שננקטו כנגד **נאשמת מס' 2**, "יעקב סבן חברה לציווד בניין בע"מ", נגד **נאשם 1** ונגד חברות אחרות שבבעלותו. לטענתו של שהרבני במכתבו, במסגרת הליכים פליליים נגד נאשם

1 והחברות השונות בבעלותו נטען כי בחלקות **92,94,68,69,108,110** מתבצעת פעילות יומיומית הכוללת השלכת פסולת בניין בשטח פתוח ברשות הרבים והפעלת תחנת מעבר לא חוקית לפסולת בניין, שנמשכת מאז 2010 ועד היום. בנוסף נטען כי סבן והחברות שבבעלותו השליכו פסולת בניין בחלקה **181**. עוד צוין במכתב כי בשנת 2006 אישר המשרד להגנת הסביבה לחברה ולסבן לאחסן חומרי בניין בחלקות נושא הבקשה, בתנאים, אך מאז הם לא עמדו בתנאים.

89. חומרים מחקירות אחרות: בא כוחם של נאשמים 1-6 הגיש גם חומרים מתיקי חקירה אחרים של המשטרה הירוקה מהשנים 2012-2014 בנוגע לפעילותם של עלי, חליל ופארס אלסייד, והחברות א.ע. שעשוע וא.ס. חליל **בחלקה 110** ובחלקות נוספות באזור התעשייה בכפר אז"ר, וכתבי אישום שהוגשו נגדם בגין הפעלת תחנת מעבר שלא כדין, השלכת פסולת ברשות הרבים, הפעלת עסק ללא רישיון ועוד (**נ/23**). לטענת סבן בחקירתו (**ת/49**) ובעדותו בבית המשפט (15.2.21), אנשים אלה אחראים להשלכת פסולת באזור התעשייה.

90. בקשת חברת "גרין מיחזור א.א. ומכולות" לרישיון להפעלת תחנת מעבר:

א. במכתב "סירוב בקשה לרישיון עסק" מיום **24.1.2013** השיב המשרד להגנת הסביבה בשלילה לבקשתה של חברת "גרין מיחזור א.א. ומכולות" לרישיון עסק להפעלת תחנת מעבר בכפר אז"ר (**נ/10**) (חברת זו אינה נאשמת בתיק שבפניי). בין נימוקי הסירוב שפורטו במכתב: (1) העסק אינו עומד בדרישות התשתית הנדרשות לפי תקנות רישוי עסקים והתקנות למניעת מפגעים; (2) העסק אינו עומד בתנאים התשתיתיים של המשרד להגנת הסביבה לתחנות מעבר; (3) המשרד להגנת הסביבה ישקול הוצאת תנאים מוקדמים לעסק רק לאחר שיווכח כי העסק יכול לפעול במיקום המבוקש מבחינה תכנונית, עניין הנמצא עדיין בביור.

ב. פניה מיום **9.6.2013** ממנהלת רישוי עסקים בעיריית רמת גן, נעמי חיימוב, ל"איכות הסביבה", בבקשה לבחון את בקשתה של חברת גרין מיחזור א.א. ומכולות לקבלת היתר להפעלת תחנת מעבר בכפר אז"ר (**נ/13**). במסמך תשובה מיום **13.6.2013** לפנייתו של עו"ד צפריר (**נ/14**), כתבה גב' חיימוב שבקשתה של חברת גרין מיחזור א.א. לרישיון עסק לתחנת מעבר סורבה על ידי איכות הסביבה, וכן כי טרם התקבל אישור על קיום הדרישות שהציב משרד הבריאות לאישור הבקשה. במכתבה נאמר שכל עוד הבקשה לא אושרה על ידי שני גורמים אלה, לא יונפק רישיון העסק המבוקש.

ג. במכתב מיום **28.8.2013** (**נ/11**) הגיב אורי טל, מרכז הטיפול בפסולת בניין במשרד להגנת הסביבה, לבקשתו של יגדל אך מחברת מ.א. טכנולוגיות מיחזור בע"מ לקדם תחנות מעבר ממחזרות לטיפול בפסולת בנייה בתחומי רמת-גן וחולון. טל ציין במכתבו כי הקמת תחנות מעבר לפסולת יבשה עולה בקנה אחד עם החלטת הממשלה משנת 2003 בדבר הטיפול בפסולת הבניין ועם מדיניות המשרד להגנת הסביבה וכי "למשרד [להגנת הסביבה] אין התנגדות עקרונית להקמת תחנות המעבר וזאת בכפוף לקבל היתר בנייה של מוסד התכנון וכן קבלת רישיון עסק של הרשות המקומית. כשלב מוקדמים להקמתה". כן ציין טל במכתב כי "המשרד רואה בפסולת הבניין משאב, אשר בטיפול נכון, יכול לתרום לשמירה על ערכי טבע ונוף על ידי הפחתת האנרגטים ממקור טבעי וניצול מיטבי של משאב הקרקע, המצומצם ממילא". טל הפנה במכתבו

את המבקש לדן בית דין שיבחן את הבקשה ויסייע לקידום הפרויקט.

ד. מכתבו של דן בית דין ליגדל אך (מ.א טכנולוגיות מיחזור בע"מ) מיום **29.9.2013 (נ/12)** נוגע להקמת תחנות מעבר לפסולת בניין במחוז תל אביב. בית דין מצוין במכתבו ש"מחוז תל אביב סבור כי כמויות הפסולת שתיווצרנה בשנים הבאות בתחומי מצדיקות ככל הנראה הקמת תחנות מעבר לפסולת בניין נוספות, אולם הנושא נמצא כרגע בבדיקה. נכון להיום תכנית האב לפסולת בניין ממליצה על 3 תחנות מעבר במחוז תל אביב ואכן פועלות כיום במחוז 3 תחנות מעבר חוקיות (בדרום תל אביב, בחירייה וליד "מחלף הסירה"), אולם בכוונתנו לשנות בעתיד הקרוב ככל הנראה המלצה זו.

ה. במסמך שהונפק ביום **19.11.2014** על ידי מחלקת פיקוח עסקים בעיריית רמת גן מפורט מסלול הרישוי שעל חברת "גרין מיחזור א.א." לעבור לשם קבלת רישיון לתחנת מעבר לפינוי פסולת (נ/9). בטבלה מפורט כי חלק מה"שליבים" - בכללם מהנדס רישוי, כבאות, ותשלום אגרה - היו במעמד "חיובי" ולכאורה אושרו, בעוד הליכים אחרים מצוינים כ"חיובי בתנאים" - בהם תיכנון עיר ו"ועדה". בנושא בריאות מצוין כי ניתנו דרישות, ואילו בנושא איכות הסביבה המעמד הוא "שלילי".

ו. נוהל אחיפה סביבתית של המשרד להגנת הסביבה שהציגה ההגנה (נ/16) מפרט את סדר הפעולות ולוחות זמנים ליישום "נוהל אחיפה סביבתית" משרדי בהליכים מנהליים ופוליטיים כנגד מבצעי מפגעים סביבתיים, ואת אפשרויות ההארכה של המועדים הנדרשים לפי הנוהל.

ז. "תכנית האב לטיפול בפסולת יבשה (מחוז מרכז, נובמבר 2005)" (נ/8) עוסקת בתחנות מעבר ונכתב בה ש"תחנות אלו השפעתן הסביבתית מינורית ואפשר למקמן בשולי אזורי תעשייה או בשטחים המיועדים למתקני תשתית". בין ההמלצות בתכנית זו הקמת תחנות מעבר עירוניות, איתור אתרים למתקני גריסה, סבסוד מחזור פסולת בנייה ופיתוח שוק לפסולת בנייה גרוסה, כמו גם חיזוק אמצעי האכיפה בתחום.

91. הטיפול ב"תחנת המעבר של בני וצביקה":

א. ביום **29.1.2019 (נ/20)** דנה ועדת המשנה לתכנון ובניה בבקשתה של "גלילות מחזור פסולת בע"מ" ("תחנת המעבר של בני וצביקה"), בהיתר לשימוש חורג בשטח התחנה. לדברי מהנדס הוועדה במקום מופעלת תחנת המעבר ומתחם טיפול בפסולת בניין ללא היתר מספר שנים וכשלוש שנים ללא רישיון עסק. כן קבע המהנדס כי תכנית ייעוד הקרקע במקום אוסרת שימוש מסוג מפעלים לטיפול בפסולת, המהווה סטייה ניכרת מהתכנית. כמו כן נטען בישיבה כי פעילות התחנה יוצרת מפגעים סביבתיים ובטיחותיים שונים, מצבורי פסולת, שינויי טופוגרפיה בעקבות השלכה והטמנה של פסולת, מפגעי אבק ועוד; וכי בקשתה הוגשה בחוסר תום לב מרצון ונועדה להכשיר בדיעבד את עבירות הבניה שביצעה. הוועדה החליטה לדחות את הבקשה על כל חלקיה. כנימוקים מצוין בין השאר הנזק הסביבתי הקיים, ומניעת עידוד עבירות בנייה.

ב. בתמונות שצילם ב"תחנת בני וצביקה" ביום **29.1.2019 (נ/21)** תיעד נאשם 1 את הגדר ההיקפית של התחנה המורכבת מפח ומעליו רשת שחלקים ממנה קרועים, תעלה על צלע הגבעה מחוץ לגדר התחנה, ומשאית עם מכולה מלאה בפסולת בתוך המתחם.

ג. ברשימת אתרי הטמנה, תחנות מעבר ומפעלי מחזור לסילוק פסולת בנייה ולטיפול בה הפועלים בארץ **(נ/6)**, שנלקחה מאתר האינטרנט של המשרד להגנת הסביבה ביום 5.11.2017 כלולות שתי תחנות באזור תל-אביב, אחת מהן "תחנת בני וצביקה", ו-7 תחנות באזור המרכז.

92. עתירות מנהליות: יעקב סבן וחברת "סבן יעקב - ציוד לבניין בע"מ" (נאשמת מס' 2) הגישו מספר עתירות מנהליות כנגד הגורמים המעורבים לטענתם בדחיית בקשותיהם להיתר שימוש חורג (כתבי הטענות וההחלטות הוגשו על ידי התביעה בהסכמת ההגנה):

א. **עת"מ 57477-02-14**: עתירה של יעקב סבן וחברת סבן (נאשמים 1-2) נגד החלטת ועדת הערר המחוזית לתכנון ובניה תל אביב לבטל שני היתרים לשימוש חורג שניתנו לעותרים על ידי הוועדה המקומית ברמת גן ל"אחסנה פתוחה" ולשימוש במבנה. העותרים טענו, בין היתר, שהחלטת ועדת הערר התעלמה מכך שהוועדה המקומית אישרה את ההיתרים פעמיים בעבר, מכך שהערר הוגש בשיהוי ובאופן ששלל מהעותרים את זכות הטיעון, ממשך הזמן הארוך שבמהלכו פעלו העותרים במקרקעין ומאמציהם להסדיר את העסק באופן חוקי. עתירה זו נמחקה לבקשת העותרים, אשר בעקבות הדיונים בעתירה פנו בבקשה מתאימה למשרד להגנת הסביבה. בהחלטת בית המשפט מיום **5.2.2015** נקבע כי העותרים השתמשו לרעה בהליכי משפט וניסו לעקוף הליכים פליליים, צווים והחלטות שיפוטיות חלוטות באמצעות הליכים אזרחיים ומנהליים מרובים. כן נקבע כי באמצעות העתירה ביקשו למעשה העותרים צו עשה לשימור המצב הבלתי חוקי ולהמשך שימוש חורג במבנים ובשטחים הפתוחים אף על פי שבטלו על ידי ועדת הערר ועל אף העובדה שהעותרים לא עמדו בתנאי שקבעה הוועדה המחוזית למתן ההיתר - קבלת אישור המשרד להגנת הסביבה, ואף לא הוגש ערר על קביעת תנאי זה. כן קבע בית המשפט כי ניתנו לעותרים הזדמנויות רבות במהלך שנים רבות להיערך למצב והם היו מודעים למעלה מעשר שנים (במועד מתן ההחלטה) לצווים בעניינם והיה עליהם להיערך לכך ולכן לא יוכלו לטעון לפגיעה בפעילותם ובפרנסתם העובדים התלויים בעסק.

ב. **עת"מ 47836-01-15**: יעקב סבן וחברת סבן (נאשמים 1-2) עתרו נגד סירובה של נציגת השר להגנת הסביבה בוועדה המקומית לתכנון ובניה רמת גן, טל בן דב, להעניק אישור ולקבוע הנחיות לשימוש חורג לאחסנה פתוחה של פסולת בניין במגרשים 100-107 באזור התעשייה בכפר אז"ר; ובבקשה להותיר את האישור שהעניקו, לכאורה, הוועדה המקומית והיחידה האזורית לאיכות הסביבה לשימוש חורג. טיעוניהם המרכזיים של העותרים היו כי לנציגת השר לא הייתה סמכות להתערב בהליך האישור האמור והמניעים להחלטתה היו בלתי ענייניים, כי העותרים פועלים מזה שנים להסדרת פעילותם וכי השארת ההחלטה על כנה תפגע במחיתם של עובדיהם ובני משפחותיהם. בית המשפט דחה את העתירה ביום **31.5.2015** וקבע כי לא ניתן לבטל את החלטת הוועדה ובכך למעשה להתיר לעותרים שימוש חורג בשל אי חוקיותו של

המבנה שעבורו התבקש ההיתר שנבנה ללא היתר בנייה, אי התאמת המבנה והשטח המיועד לאחסנה למצב התכנוני במקום, ההפרה המתמשכת של חוקי התכנון והבנייה והפעלת עסק ללא היתר לאורך זמן רב, ונימוקים נוספים. כמו כן קבע בית המשפט כי אף על פי שהוועדה המקומית דרשה קבלת אישור של המשרד לאיכות הסביבה עוד בהחלטה משנת 2012, לא פעלו העותרים כנגד החלטה זו או פעלו לפיה ובמקום זאת הציגו לוועדה המקומית היתר של היחידה הסביבתית בעיריית רמת גן במקום היתר של המשרד לאיכות הסביבה כנדרש.

ג. **עת"מ 54236-11-14:** חברת "גרין מיחזור א.א. ומכולות" ויעקב סבן עתרו נגד מחלקת רישוי עסקים בעיריית רמת גן וכן נגד בעלי תפקידים במשרד להגנת הסביבה - ברוך ובר, שי אשכנזי, דן בית דין, אורי טל וטל בן דב, בבקשה לבטל את החלטת המשיבים לסרב לבקשה לרישיון עסק לתחנת מעבר ולהורות להם להתירה. העותרים טענו כי החלטת המשיבים הונעה משיקולים זרים ופסולים, ומבטאת אפליה של העותרים ועצימת עיניים בנוגע לחברות מתחרות. בהחלטתו מיום 15.3.2015 דחה בית המשפט את העתירה על הסף וקבע שהמשיבים אינם הגורם המוסמך על פי חוק להעניק רישיון עסק או לאשר את הקמתו וכי גורמים נוספים התנגדו לכאורה לבקשה והתנאים שהציבו גורמים שנתנו אישור עקרוני לא קוימו. כמו כן קבע בית המשפט כי טענתם של העותרים לאפלייתם לרעה לעומת חברת 'טכנולוגיות מיחזור' (החברה בבעלותו של יגדל אך) היא חלשה מכיוון שהמכתב שנשלח אליה לא כלל כל התחייבות או הבטחה למתן רישיון, וכי בפני העותרים פתוחה האפשרות להגיש בקשה חדשה לרישיון עסק.

דיון והכרעה:

אישום ראשון - החלקות באזור התעשייה של כפר אזור

93. לנוכח סיכומיו של ב"כ נאשמים 1-6, בפתח הדברים יש לומר כי לא מצאתי כל פגם של אי אמינות בעדויותיהם של אנשי המשטרה הירוקה ומשטרת ישראל שהעידו בפניי. בעדויות אלה לא נמצאו כל סתירות או פרוכות משמעותיות. גם אם היו טעויות מסוימות שאותן הזכרתי בפרק סקירת הראיות לעיל הרי שהן תוצאה סבירה של חקירה מרובת ראיות ופרטים כחקירה בתיק זה. גם אם סנקר הוסיף מידע טקסטואלי ליד צילומים בדיעבד ואף כתב דוח פעולה שנים אחרי האירועים תוך ציון התאריך האמיתי שבו נכתב לא מדובר בבידוי ראיות כטענת הסניגור. יתר על כן, מדובר באנשי מקצוע נעדר עניין אישי, ולא מצאתי בסיס כלשהו לטענותיו של נאשם 1 נגדם כאילו עסקו ברדיפתו האישית. לפיכך, אני מוצא את עדויותיהם כאמינות. לחוסר אמינותם של הנאשמים אתייחס בהמשך.

94. שלל הראיות שנסקרו לעיל מלמדות כי אכן בהזדמנויות רבות נמצאה פסולת בחלקות הפרטיות של נאשם 1 באזור התעשייה של כפר אזור. עם זאת, בכך אין די כדי להוכיח את כל האישומים שיוחסו בכתב האישום לנאשם 1 ולחברות שבבעלותו. בהקשר זה יש לציין בפתח הדברים כי אזור התעשייה המדובר אינו נמצא בדרכו של איש ממקום כלשהו למקום כלשהו (ראו עדותו של ניר עופר שתמציתה לעיל). למעשה מדובר במקום מבודד הנמצא בקצהו של כביש, ואשר לאיש אין סיבה ממשית לבקר בו, למעט לבעלי העסקים הנמצאים בו ולעובדיהם וכן

ללקוחות העסק של נאשם 1 למכירת חומרי בניין הנמצא בכניסה לאזור התעשייה. עוד יש לציין כי בשני מקרים לפחות הורשעו גורמים אחרים הפעילים באזור התעשייה בכך שהפעילו ללא רישיון תחנות מעבר לפסולת באזור

תעשייה קטן זה (בשני המקרים הם נדונו בפני^[1]). עובדות אלה הגבירו את הרף הראייתי שעל התביעה לעמוד בו כדי להוכיח חלק מן האישומים בכתב האישום. זאת, כיוון שבהתחשב בנסיבות אלה קשה יותר ליחס לנאשמים השלכתה של פסולת שנמצאה בשטח אזור התעשייה, ויש חשיבות מיוחדת להוכחה כי שטח פרטי כלשהו שבו הושלכה פסולת אמנם נמצא ברשות הרבים במשמעותו החוקית של מונח זה.

95. חוק שמירת הניקיון, תשמ"ד-1984 מגדיר "השלכה": "לרבות זריקה, שפיכה, נטישה, השארה או גרם לכלוך באופן אחר". באי כוח המדינה הסתמכו על הגדרה זו ויחסו לנאשמים 1 ו-2 השלכת פסולת בשל המצאות מכולות מלאות פסולת בשטח אזור התעשייה. נאשם 1, שנותן שירות של השכרת מכולות ופינוי פסולת בניין מאתרי בניה, נתן הסברים שונים להמצאות הפסולת במכולותיו בשטח אזור התעשייה: השמת הפסולת במכולות על ידי אחרים, פסולת של העסק החוקי שלו בכפר אז"ר, פסולת שאסף במסגרת מבצע לניקוי אזור התעשייה ופסולת שהיא תוצאת ניפוי אדמה שנחפרה מפרויקטים של תמ"א 38. יש להדגיש שעצם השלכת פסולת למכולה לאיסוף פסולת אינה יכולה מבחינה תכליתית להוות עבירה של השלכת פסולת. על מנת שניתן יהיה לראות בהשארת מכולה מלאה פסולת בשטח משום השלכת פסולת אסורה, על המכולה מלאה הפסולת שבה מדובר להישאר במקומה במשך תקופה ממושכת ולא באופן זמני וקצר. בעניין זה מקובלת עלי עמדתו של ברוך ובר, שהיה מנהל מחוז תל אביב במשרד להגנת הסביבה, וחלק בעדותו בפני על עמדתו המשפטית של התובע שניהל בזמנו את התיק. לפיכך, בהיעדר תצפית עקבית על המכולות, לא ניתן ליחס לנאשמים עבירה של השלכת פסולת בעקבות תיעודן של המכולות בשטח בנקודת זמן רגעית ובלי הוכחה שהושארו בשטח לאורך זמן רב כשהן מלאות בפסולת.

96. גם עצם העובדה שנמצאה פסולת בשטחים פתוחים שבבעלות נאשם 1 אינה יכולה לבסס את הרשעתו בעבירה של השלכת פסולת כאשר אין תצפית המוכיחה מי השליך אותה - **ותצפית כזו אין**. במיוחד נכונים הדברים כאשר מדובר באזור תעשייה שפועלות בו תחנות מעבר בלתי חוקיות בניהולם של אחרים. לפיכך, בעצם קיומן של תמונות המתעדות פסולת בשטח אין כדי להביא להרשעת הנאשמים בעבירה של השלכת פסולת.

97. למעלה מן הצורך אציין שכתב האישום מייחס לנאשמים 1-7 לכלוך רשות הרבים בפסולת בניין והשלכת פסולת בניין ברשות הרבים. חוק שמירת הניקיון מגדיר את "רשות הרבים" כ"כל מקום שהציבור רשאי להשתמש בו או לעבור בו או שהציבור משתמש או עובר בו למעשה". מכאן שכדברי השופט אליקים רובינשטיין ברע"פ 8478/10 **יוסף אליאס נ' מדינת ישראל** (24.11.2010), שאליו הפנתה התובעת בסיכומיה, בהתחשב בכך שהשטחים שבהם נמצאה הפסולת הם שטחים בבעלות פרטית, שהציבור אינו רשאי להשתמש בהם, כדי לבסס עבירה של השלכת פסולת ברשות הרבים היה על התביעה להוכיח אמפירית שהשטחים הפרטיים שבהם הושלכה הפסולת הם שטחים המשמשים בפועל גם את הציבור או שהציבור עובר בהם. שימוש בפועל על ידי הציבור לא הוכח על ידי התביעה לגבי אף אחת מן החלקות בבעלות נאשם 1 בתוך אזור התעשייה. העובדה שעובדים תחת ניהולו של נאשם 1 המחזיק בשטח, וכן שוטרים ופקחים של המשרד להגנת הסביבה במסגרת אכיפה סביבתית נכנסים לחלקה פרטית מסוימת אֵינָה הופכת אותה לחלקה "הציבור" משתמש בה או עובר בה. בהתחשב

בבידודו של אזור התעשייה ובאופי העסקים המצויים בו, גם כאשר החלקה אינה מגודרת אין כל חזקה עובדתית שחלקות אלו משמשות את הציבור או שהוא עובר בהן. בכך שונה עניינן של החלקות הפנימיות באזור התעשייה של כפר אז"ר ממקרים אחרים שאליהם הפנתה התביעה, שבהם עצם העובדה ששטח אינו מגודר הקימה חזקה עובדתית שהציבור משתמש בשטח או עובר בו (התביעה הפנתה בהקשר זה לת"א (חיפה) 10274-01-16 עיריית קרית אתא נ' מדינת ישראל (17.6.2018) ולפסקי הדין הרבים הנזכרים בו). רשות הרבים המובהקת היחידה באזור התעשייה של כפר אז"ר שחומר החקירה מתייחס אליה היא הדרך הסמוכה לחלקה 172. כאמור לעיל, דברים אלה נכתבים למעלה מן הצורך כיוון שאין בידי התביעה ראיות מספיקות לכך שהפסולת שנמצאה בחלקות לא מגודרות אלה הושלכה דווקא על ידי מי מהנאשמים.

98. את הדברים לעיל ניתן לסכם כך: אם החלקות הפרטיות של נאשם 1 היו שטח פרוץ שהציבור עובר בו, על מנת להרשיע את הנאשמים בהשלכת פסולת בו, היה על התביעה להוכיח בראיות משכנעות שהנאשמים הם שהשליכו בו את הפסולת ולא הציבור שעובר בו, ולא הוצגו ראיות שכאלה; אם הציבור אינו עובר בשטחים הפרטיים של הנאשם באזור התעשייה של כפר אז"ר הרי שמדובר ברשות היחיד ולא ברשות הרבים, ולא ניתן כלל להרשיע בעבירה של השלכת פסולת ברשות הרבים בגין השלכת פסולת בשטחים אלה.

99. עוד יש להוסיף כי חלק מהתצפיות על ערימות פסולת נערכו בשנת 2010. הואיל וחקירת אותה השלכת פסולת התמצתה בפעולה הנקודתית של תיעודה של הפסולת בתמונה, במועד הגשת כתב האישום לאחר יותר מחמש שנים, העבירות התיישנו. בהקשר זה יש להבהיר שהוצאת תעודת עובד ציבור בעניין הבעלות ברכב שממנו הושלכה הפסולת שנים לאחר תיעוד העבירה אינה דרך לגיטימית להארכת תקופת ההתיישנות.

100. קשה להימנע מן המחשבה שגם אנשי המשטרה הירוקה סברו בזמן אמת שאין בידיהם חומר מספיק לייחוס עבירה בעקבות תצפיות אלה על פסולת שלא תועדה השלכתה, שאם לא כן היו מצמידים מראש דו"ח פעולה לתמונות אלו ולא כעבור שנים כפי שנעשו הדברים בפועל. זאת ועוד, קשה גם כמובן לתת משקל ראיתי לדו"ח פעולה שנכתב שנים לאחר מעשה כפי שנעשה במקרה זה על ידי גבריאל סנקר לגבי חלק ניכר מהתצפיות.

101. לנוכח כל האמור לעיל, אני קובע שלא ניתן לייחס לאיש מן הנאשמים עבירה של השלכת פסולת בגין המקרים שבהם תועדה פסולת (במכולות או מחוצה להן) בלי לתעד מי השליך אותה, ואני מזכה את הנאשמים מאשמה בקשר לכל אותם מקרים.

102. נאשמים 1,2 מואשמים בכך שהפעילו ללא רישיון בחלקות הפנימיות באזור התעשייה של כפר אז"ר אתר להטמנת פסולת. הוראות החיקוק שאליהם מפנה כתב האישום כוללות את פריט 5.1ד' לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי). כותרתו המדויקת של פריט זה היא: "אתר לסילוק פסולת יבשה". להבנת מונח זה ניתן לפנות לתקנות רישוי עסקים (תחנת מעבר לפסולת), תשנ"ח-1998, שבהן מוגדר "אתר לסילוק פסולת" כ"מקום המשמש לפינוי ולסילוק פסולת, באמצעות הידוקה וכיסויה באופן מבוקר בחומר כיסוי והמורשה על פי כל דין". חומר הראיות כפי שתיארתי בפירוט רב לעיל, אינו תומך כלל בטענה כי בחלקות הפנימיות בתוך

אזור התעשייה הופעל אתר לסילוק פסולת. לא ניתן למצוא במוצגים שהוגשו ראיות לכך שבאופן שיטתי הוטמנה פסולת בחלקות אלו (הראיות בתיק מעלות את האפשרות שבחלקה 181 שמחוץ לאזור התעשייה היה אתר לסילוק פסולת, אך בכך לא הואשמו הנאשמים בכתב האישום). אני אף מקבל את עמדתו של נאשם 1 שלפיה אין גם היגיון רב בכך שיקבור פסולת בחלקות השייכות לו ויהפוך אותן לבלתי שמישות. לפיכך, **אני מזכה את הנאשמים מן האישום בהפעלה ללא רישיון של עסק שהוא אתר לפינוי פסולת.**

103. הנאשמים מואשמים גם בכך שהפעילו את אתר הפסולת בחלקות הפנימיות של אזור התעשייה ללא התשתיות הקבועות בדין ובלי לעמוד בדרישות הדין וזאת מכוח החוק למניעת מפגעים, תשכ"א-1961 והתקנות למניעת מפגעים (מניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת), תש"ן-1990. בתקנות אלה מוגדר "אתר לסילוק פסולת" כ"מקום המשמש לפינוי ולסילוק פסולת". מטעמים של הרמוניה חקיקתית יש לתת גם למונח זה את המשמעות שניתנה למונח המקביל בתקנות רישוי עסקים שהוזכרו לעיל. כיוון שכך, **הקביעה שלפיה לא הוכחה הפעלה ללא רישיון של עסק שהוא אתר לסילוק פסולת מחייבת זיכויים של הנאשמים גם מן העבירות שיוחסו להם לפי החוק למניעת מפגעים והתקנות שהותקנו לפיו.** כמו כן, הואיל וזיכיתי את הנאשמים מן העבירה של הפעלת אתר פסולת בחלקות הפנימיות של אזור התעשייה בכפר אז"ר, **אני מזכה אותם גם מן העבירה לפי סעיף 7(ד) לחוק שמירת הניקיון בכל הנוגע לחלקות אלה, כיוון שלפי פסקה 73 לכתב האישום עבירה זו יוחסה להם בשל פינוי פסולת לאתר לא מורשה.**

104. שונים פני הדברים במידה מסוימת במה שנוגע לעבירה של הפעלת תחנת מעבר ללא רישיון. תחנת מעבר לפסולת מוגדרת בתקנות רישוי עסקים (תחנת מעבר לפסולת), תשנ"ח-1998 כך:

"תחנת מעבר לפסולת ותחנת מעבר לפסולת בנין, שהיא מיתקן ניח וקבוע שבו נעשה אחד מאלה:

(1) העברה של פסולת או של פסולת בנין, במהלך פינויה וסילוקה מכלי קיבול אחד, לרבות רכב להובלת אשפה, לכלי קיבול אחר;

(2) מיון של פסולת או של פסולת בנין לרכיביה לצורכי מיחזור או שימוש חוזר;"

105. התצפית שערכו גורמי האכיפה בחודש יוני 2013 אינה מותירה מקום לספק שבחלקות 92, 94 ו-68, 69 הופעלה בחודש זה תחנת מעבר לפסולת בניין. צפייה בסרטוני הווידאו שבת/72 מלמדת כי בחלקות 92, 94 נשפכו לסירוגין על הקרקע מכולות של פסולת בניין ומכולות של אדמה ונבנה מעין הר של פסולת בניין מעורבת באדמה (אין אף כל צורך להידרש בעניין זה לתמונות הסטילס המרובות). כפי שניתן לראות בסרטונים, בחלקות 68, 69 נשפכו בתחילה מכולות של אדמה ומכולות של אדמה ובה חתיכות קטנות ומעטות יחסית של פסולת בניין "גושית", אך בהמשך נשפכה במקום לפחות פעמיים פסולת בניין מובהקת. ערבוב בין פסולת בניין "מרוכזת" (שברי מבנים וכדומה) לאדמה "נקייה" הוא הגיוני רק אם מבקשים להטמין בהמשך את הפסולת באופן שלא תבלוט לעין. שאם לא כן (גם לפי הסבריו של נאשם 1) כדאי דווקא להפריד בין האדמה הנקייה, שאותה ניתן למכור, לבין פסולת הבניין המרוכזת. כמובן, אין הגיון בערבוב פסולת בניין "מרוכזת" ואדמה "נקייה" רק כדי להפריד ביניהן מאוחר יותר באמצעות נפה. כל אלה רומזים

שהפסולת המעורבת באדמה הייתה מיועדת להיטמן באתר פסולת בלתי חוקי. העובדה שנאשם 1 הציג חשבוניות המוכיחות כי הוא משלם מדי חודש סכומי כסף נכבדים על הטמנה חוקית של פסולת אינה מוכיחה כי אין הוא משלב בין פעילות חוקית לפעילות בלתי חוקית. כדי לתמוך את טענתו כי אין זה הגיוני שהשליך או הטמין פסולת במקומות לא מוסדרים טען נאשם 1 שמדובר ברווח שולי לעומת הוצאות ההטמנה החוקית שלו, אך באותה מידה ניתן לטעון מנגד שכאשר מפנים פסולת לאתר בלתי חוקי לא רק שחוסכים את תשלום דמי ההטמנה, אלא ניתן גם להעלים את עסקת הפינוי כולה מרשיות המס, כך שמדובר ברווח משמעותי (דברים אלה נכתבים רק כהתייחסות לטענות הנאשם אודות משקל הראיות ולא כקביעה אשר למניעיו של הנאשם בפועל). כך או כך, הראיות מוכיחות ברמה שמעבר לספק סביר שבחודש יוני 2013 (3.6-26.6.2013) הופעלה תחנת מעבר בחלקות האמורות באזור התעשייה של כפר אז"ר. אציין שהעברת תוכן של המכולות שהובאו על גבי משאיות או עגלות הטרקטורים אל החלקה המגודרת היא בגדר העברה מכלי קיבול אחד למשנהו. זאת, כקל וחומר לעומת העברה ממכל אטום אחד למכל אטום אחר. אין כל ספק שהנאשם לא התכוון לטמון את הפסולת בקרקע של חלקות 68, 69 ו-92, 94 או לצבור בהן את הפסולת לאורך זמן (פעולות שאין בהן כל היגיון), וברור שהייתה זו נקודת ערבוב ואחסון זמני בלבד. אין גם מחלוקת שלאיש מהנאשמים לא היה רישיון להפעלת תחנת מעבר באזור התעשייה בכפר אז"ר.

106. כידוע, לפי ההלכה הנוהגת "הליך הסקת המסקנה המפלילה מהראיות הנסיבתיות הוא תלת-שלבי: בשלב הראשון נבחנת כל ראיה נסיבתית בפני עצמה כדי לקבוע אם ניתן להשתית עליה מימצא עובדתי; בשלב השני נבחנת מסכת הראיות כולה לצורך קביעה אם היא מערבת לכאורה את הנאשם בביצוע העבירה, כאשר הסקת המסקנה המפלילה היא תולדה של הערכה מושכלת של הראיות בהתבסס על ניסיון החיים ועל השכל הישר. המסקנה המפלילה עשויה להתקבל גם מצירופן של כמה ראיות נסיבתיות אשר כל אחת בנפרד אמנם אינה מספיקה לצורך הפללה, אך משקלן המצטבר מספיק לצורך כך; בשלב השלישי מועבר הנטל אל הנאשם להציע הסבר העשוי לשלול את ההנחה המפלילה העומדת נגדו. הסבר חלופי למערכת הראיות הנסיבתית, העשוי להותיר ספק סביר באשר להנחה המפלילה את הנאשם, די בו כדי לזכותו. בית-המשפט מניח את התזה המפלילה של התביעה מול האנטי-תזה של ההגנה ובוחן אם מכלול הראיות הנסיבתיות שולל מעבר לכל ספק סביר את גירסתו והסברו של הנאשם" (ע"פ 9372/03 עמוס פון וייזל נ' מדינת ישראל (23.9.2004)).

107. כאמור בפרק סקירת הראיות לעיל, נאשם 1, יעקב סבן, היה המחזיק בפועל של חלקות 68-69 ו-92-94 בתקופה הרלוונטית - בין אם כבעלים רשום ובין אם כשוכר או מכוח החלפת חלקות. זאת, על פי עדותו שלו ועל פי רישומי הטאבו. עובדות אלה גם לא היו שנויות במחלוקת במשפט עצמו. סבן גם היה הבעלים היחיד והמנהל היחיד של 5 החברות שהן נאשמות 2-6 ושממכולותיהן, משאיותיהן ונגרריהן נשפכה הפסולת בתחנת המעבר. טרקטורים של לפחות שתיים מחברות אלה שבבעלותו (נאשמות 4 ו-6) הופעלו בחלקות אלה כדי לערום את הערימות זו על גבי זו ולדחוק אותן מנקודה לנקודה. משרדיו של סבן עצמו אף היו ממוקמים באזור התעשייה. סבן גם מיהר להתייצב בחלקות אלה כשפשטו עליהן אנשי איפת החוק ב-26.6.2013, ופתח עבורם את השער. מן הראיות גם עולה תמונה ברורה של אדם פיקח מאד וריכוזי בניהול ענייניו (זאת גם לפי עדותו שלו), ולכן אין כל אפשרות שתחנת המעבר נוהלה מתחת לאפו וללא ידיעתו. יתר על כן, סבן

והחברות שבבעלותו הם היחידים שיכולים היו להרוויח מפעולתה של תחנת מעבר זו. בנסיבות אלה קמה חזקה שבעובדה שסבן הוא שהפעיל את תחנת המעבר כעסק ללא רישיון. טענותיו של סבן שלפיהן לא ידע שבמקום נשפכת פסולת בניין "מרוכזת" (כלומר, לא שיירים מעטים בתוך כמות גדולה של אדמה) ומעורבבת עם אדמה "נקייה", אינה מתקבלת על הדעת - מה עוד שלא היה מדובר במקרה חד פעמי. בהקשר זה יש להזכיר כי כאמור לעיל לאיש פרט לסבן ולחברות שבבעלותו לא היה אינטרס בהפעלת תחנת מעבר בחלקה שבבעלותו או אפשרת להפעילה שם. בוודאי לא היה אינטרס כזה למי מן הנהגים ששפך במקום את פסולת הבניין. לכך מצטרפת העובדה שגרסתו של סבן הייתה בלתי אמינה באופן כללי כפי שאסביר בהמשך כאשר אתייחס לחלקה 181. לפיכך, **אני מוצא שבחודש יוני 2013 (3.6-26.6.2013) נאשם 1 הפעיל ללא רישיון עסק תחנת מעבר לפסולת בחלקות 68-69 ו-92-94 באזור התעשייה בכפר אז"ר. אני מזכה את נאשם 1 מעבירה זו בכל הנוגע להפעלת תחנת מעבר במועדים אחרים הנטענים בכתב האישום, שכן לא הוכח שהפעיל תחנת מעבר במועד אחר כלשהו.**

108. נאשם 1 (שטענתו העיקרית הייתה שכלל לא הפעיל תחנת מעבר) טען שעומדת לו הגנה מן הצדק בשל אכיפה בררנית בעניין הפעלת תחנת המעבר. טענה זו התבססה בעיקר על אי נקיטת צעדים נגד "התחנה של בני וצביקה" מצפון לתל אביב. אף על פי שהיו פגמים בעדויות נציגי המשרד להגנת הסביבה שניסו להפחית מחומרת עניינה של התחנה האחרת, אינני מוצא כי הוכחה אכיפה בררנית נגד נאשם 1 בעניין הפעלת תחנת המעבר. ראשית, אין מחלוקת שנגד נאשמים אחרים שהפעילו תחנות מעבר נוספות בלתי חוקיות באזור התעשייה של כפר אז"ר הוגשו כתבי אישום, והם הורשעו והוטלו עליהם עונשים (ראו לעיל הערת שוליים 1), וכתבי אישום הוגשו גם נגד אחרים שהפעילו תחנות מעבר במקומות אחרים. שנית, התובעת הצהירה שגם נגד מפעילי "התחנה של בני וצביקה" הוגש כתב אישום בחודש דצמבר 2013 והתנהל משפט בעניינם שבסיומו זוכו בשנת 2017. יתר על כן, לפי המידע שהוצג לי "התחנה של בני וצביקה" החזיקה ברישיון עד שאיבדה אותו כשפקע היתר לשימוש חורג שבו החזיקה, בעוד תחנת המעבר שהפעיל נאשם 1 באזור התעשייה של כפר אז"ר מעולם לא החזיקה ברישיון, ואין דומה מצבו של עסק שמעולם לא החזיק ברישיון לעסק שאיבד רישיון שבו החזיק, שבצדק הרשויות נוהגות במפעיליו ביתר סבלנות בטרם נקיטת צעדים נגדם (בזמן שבעלי הרישיון לשעבר מנסים לקבלו חזרה). חזקה על המשרד להגנת הסביבה שינקוט צעדים נגד "התחנה של בני וצביקה" אם מאמציהם לקבל חזרה את רישיון העסק יעלו בתווה. גם הניסיון לתקוף בתקיפה עקיפה את ההחלטה שלא לאשר לנאשם 1 להפעיל (בעצמו או באמצעות אחת החברות שבבעלותו) תחנת מעבר באזור התעשייה של כפר אז"ר אינו יכול לסייע לנאשם. זאת, כיוון שנאשם 1 ניהל הליכים משפטיים שבהם תקף ללא הצלחה בתקיפה ישירה החלטה זו, ולכן לא היה כל מקום שיתקוף את ההחלטה גם בתקיפה עקיפה בפניי. ממילא טענות הנאשם בעניין זה גם לא היו משכנעות. **כיוון שכך אני מרשיע את נאשם 1 בעבירה של הפעלת עסק ללא רישיון לפי סעיפים 4 ו-14 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968 בגין הפעלת תחנת המעבר בחלקות 68-69 ו-92-94 באזור התעשייה בכפר אז"ר בחודש יוני 2013 (3.6-26.6.2013).**

109. התביעה לא הביאה ראיות לכך שנאשם 1 הפעיל את תחנת המעבר כעסק ללא רישיון כאורגן של נאשמת 2. התביעה גם לא הביאה ראיות מספיקות לכך שנאשמת 2 הפעילה בעצמה את תחנת המעבר, ולא הייתה צרכנית שלה כמו נאשמות 3-6 שממשאיותיהן נשפכה הפסולת בתחנת המעבר. יתר על כן, הטרקטורים היחידים שזוהו כשפעלו בחלקות ששימשו תחנת מעבר היו בבעלות נאשמות 4 ו-6 ולא בבעלות נאשמת 2.

בנסיבות אלה אני מזכה את נאשמת 2 מהאישום בהפעלת תחנת מעבר ללא רישיון עסק לפי סעיפים 4 ו-14 לחוק רישוי עסקים, וכן אני מזכה את נאשם 1 מהאישום לפי סעיף 15 לחוק רישוי עסקים שלפיו היה אחראי להפעלת תחנת המעבר כנושא משרה בנאשמת 2.

110. צפייה בסרטוני הווידאו שבת/72 תומכת בחוות דעתו של דן בית דין שלפיה שטח תחנת המעבר הבלתי חוקית (בחלקות 68-69 ו-92-94) לא עמד בדרישות התקנות המסדירות את דרך פעולתן של תחנות מעבר - הוא לא היה בנוי בשיפוע ולא אטום לחלחול, ואני מקבל גם את חוות דעתו של בית דין שלפיה גם לא הוצב שלט כדרישת התקנות. עם זאת, אני קובע שהשטח היה מגודר בתקופה הרלוונטית. נאשם 1, שהכחיש את קיומה של תחנת מעבר בחלקותיו, אישר בחקירתו במשטרה שהחלקות לא עמדו בדרישות הדין אשר לתנאים להפעלת תחנת מעבר. לפיכך, אני מרשיע את נאשם 1 בכך שבחודש יוני 2013 (3.6.2013-26.6.2013) הפעיל בחלקות 68-69 ו-92-94 באזור התעשייה בכפר אז"ר תחנת מעבר לפסולת ללא התשתיות והדרישות הקבועות בדין. בכך עבר עבירה לפי תקנות 2(7,8) לתקנות רישוי עסקים (תחנת מעבר לפסולת), תשנ"ח-1998 וסעיפים 10א ו-14 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968. אני מזכה את נאשם 1 מהפרת תקנה 2(1) לתקנות רישוי עסקים ומן העבירות לפי התקנות למניעת מפגעים המפורטות בכתב האישום, כיוון שזיכיתי אותו מהפעלת אתר פסולת. אני מזכה את נאשם 1 מעבירות אלה בכל הנוגע למועדים אחרים הנזכרים בכתב האישום. אני מזכה את נאשמת 2 מכל העבירות שבפסקה 5 בעמוד 9 לכתב האישום, כיוון שלא הוכח ברמה הנדרשת במשפט פלילי שהפעילה תחנת מעבר או אתר הטמנה לפסולת.

111. הואיל והשלכות הפסולת על ידי הנאשמים בחלקות הפנימיות של אזור התעשייה בכפר אז"ר היחידות שהוכחו במשפט הן אלה שנעשו בתחומי חלקות 68-69 ו-92-94 בחודש יוני 2013, ואף לפי פסקה 2 לכתב האישום אין מחלוקת כי חלקות אלה היו בתקופה זו "ברשות היחיד", אני מזכה את הנאשמים מן העבירה של השלכת פסולת ברשות הרבים לפי סעיף 2 לחוק שמירת הניקיון בכל הנוגע לאישום הראשון.

112. התביעה לא הביאה ראיות לתמיכה בטענתה שנאשמת 5 לא החזיקה ברישיון עסק להובלת פסולת (הוגשה תעודת עובד ציבור רק בנוגע לרישיונות כלי הרכב עצמם). לפיכך, אני מזכה את נאשמים 1 ו-5 מן העבירות המיוחסות להם בגין הפעלה ללא רישיון של עסק להובלת פסולת.

113. נאשם 1, יעקב סבן, הצדיק את הפעולות הקשורות בפסולת שנצפו בשטחים בשליטתו בין היתר בכך שלפי טענתו עיריית רמת גן דרשה ממנו שינקה את כל שטחי אזור התעשייה והשטחים הצמודים להם כתנאי לחידוש הרישיון של העסק שלו בתחום חומרי הבניין. לפי הסבריו, הסכים לנקות את השטחים אף על פי שלא הוא השליך את הפסולת. לדבריו, הרווח הכלכלי מהסדרת עסקו הצדיק כניעה לתכתיב זה של העירייה. לתמיכה בטענתו זו הביא נאשם 1 לעדות שניים - יו"ר הוועד של כפר אז"ר מר ניר עופר, ומנהל תחום הפיקוח על רישוי עסקים בעיריית רמת גן בעת הרלוונטית, מר משה גריידי. מר עופר הותיר עלי רושם אמין שכן דיבר בכנות על דאגתו לאינטרסים של תושבי כפר אז"ר תוך שהוא מספר על הדרך הבריונית משהו שבה אילץ את סבן לנקות את שטחי אזור התעשייה (הדרך הייתה של הצבת מכשולים בתוך כפר אז"ר שיקשו על

לקוחותיו של סבן להגיע לעסקו). עוד הבהיר עופר שהתעניין רק בשטחים השייכים לכפר אז"ר ויותר מאשר רמז שבתפקידו כנציג כפר אז"ר לא הייתה לו התנגדות שאת הפסולת שסבן אסף משטחי כפר אז"ר ישלך בשטחה המוניציפאלי של קריית אונו מצפון לאזור התעשייה. עופר העריך כי מבצע הניקוי של סבן בשטחי כפר אז"ר ארך בין חודש לשלושה חודשים. הרושם שהותיר גריידי, שסיפר על הדרישה של עיריית רמת גן מסבן לניקוי שטחי אזור התעשייה, היה בעייתי, ולכן משקל עדותו נמוך. זאת, משום שהציג את עצמו כאיש רישוי עסקים בעירייה אף על פי שלא עסק ברישוי, אלא בפיקוח (יש לציין שנציגת מדור רישוי עסקים העידה במשפט כעדת תביעה והיא לא נשאלה בעניין זה). בשורה התחתונה, שילוב העדויות בעניין זה מוליך למסקנה כי יש גרעין של אמת בטענתו של נאשם 1. כלומר, שסבן אמנם עשה מבצע ניקוי בלחץ עיריית רמת גן וועד כפר אז"ר, אלא שהוא השתמש בעניין זה כאמתלה למעשים שעשה ואשר "פרויקט הניקוי", כפי שכינו זאת הוא וסניגורו, אינו יכול להסבירם. מקובלת עלי הערכתו של ניר עופר כעד ניטראלי בעניין זה (שהובא על ידי נאשם 1 עצמו) שלפיה "פרויקט הניקוי" ארך בין חודש לשלושה חודשים, ואני דוחה כבלתי אמינה ובלתי הגיונית את גרסתו של נאשם 1 שלפיה במשך שנתיים עסק בניקוי אזור התעשייה. כמו כן, ברור כי קיומו של פרויקט ניקוי בלחץ עיריית רמת גן וועד כפר אז"ר אינו תומך בכך שבמסגרתו נוקתה חלקה 181, שצמודה לאזור התעשייה של כפר אז"ר מצפון ונמצאת בשטחה המוניציפלי של קריית אונו (נהפוך הוא, עולה חשש שהפסולת שנאספה בשטחי כפר אז"ר עורבבה עם אדמה והושלכה בחלקה השייכת לקריית אונו). יש להוסיף כי לפי ת/14 ב-23.7.2012 קיבל סנקר הודעת טקסט מנאשם 1 שלפיה החל לנקות בתיאום עם ניר עופר, ומספר ימים אחר כך (ב-26.7.2012) קיבל הודעה משלימה באותו עניין. גם אם מאמצים את הערכת הזמן המקסימלית של ניר עופר, שהובא כאמור לעדות על ידי נאשם 1 עצמו, הרי ש"פרויקט הניקוי" הסתיים עד נובמבר 2012. השימוש של סבן ב"פרויקט הניקוי" שלו כדי להצדיק את עיסוקו בפסולת בתחומי אזור התעשייה של כפר אז"ר לאורכן של כל השנים 2012-2013 פוגע לכן מאד באמינותו כעד.

114. האופי המצומצם בזמן ובמקום של "פרויקט הניקוי" מנתק כל קשר בינו לבין הפעלת תחנת המעבר בחודש יוני 2013 שאותה תיארת לעיל. יתר על כן, ממילא עצם קיומו של "פרויקט ניקוי" בלחץ הרשויות אינו מחייב שימוש באמצעים בלתי חוקיים כגון הפעלת תחנת מעבר ללא רישיון. ניתן היה כמובן לנקות את השטח ולהעביר את הפסולת לתחנת מעבר חוקית או ישירות לאתר הטמנה חוקי מבלי להקים תחנת מעבר ללא רישיון בכפר אז"ר.

115. הדברים שבסוף הפסקה הקודמת נכונים גם לעניין השימוש בנפה שנאשם 1 הודה שמדי פעם שכר והביא לכפר אז"ר. הרעיון שהציג בפני סבן שלפיו פינה אדמת חפירות מפרויקטים של תמ"א 38, ניפה את מעט פסולת הבניין שבתוך אדמת החפירות, ובהמשך מכר את האדמה המנופה, נראה לי כהדיוט בתחום זה כרעיון נכון וראוי כלכלית וסביבתית. ואולם, עדיין החוק מחייב קבלת רישיון עסק לשם הפעלת נפה זו שעשויה מן הסתם ליצור מפגעים סביבתיים בעת שהיא מפרידה בין אדמה לאבנים קטנות ולאבנים גדולות, ולכן חשוב שהרשויות יאשרו את הפעלתה במקום מסוים. בעניין זה ראו צו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי) על גרסאותיו השונות המתייחס בסעיף 5.1ג כעסק טעון רישוי לעסק ל"טיפול בפסולת, לרבות פסולת אלקטרונית; לעניין זה, "טיפול" - לרבות: עיבודה, ניצולה, מיחזור, מיונה, קומפוסטציה, שריפתה". אין ספק שהנפה שימשה למיון הפסולת. קשה לקבל כנכונה את טענתו של סבן (שהוא אדם הבקיא בהלכות

התחום הרלוונטי) שלא ידע שעליו לקבל רישיון לשם הפעלת הנפה. לפי דברי סבן עצמו, סנקר שאל אותו כבר ב-24.7.2012 אם יש לו רישיון להפעלת הנפה (פרוטוקול מ-15.2.2021, עמ' 202, ש' 14-18). יתר על כן, ניתן להסתמך במקרה זה על החזקה של ידיעת הדין, ובוודאי שלא קם במקרה זה סייג הטעות (סבן כלל לא מפרט מי אמר לו שלא צריך רישיון כזה). גם טענתו של סבן שסנקר בירך אותו בשטח על הפעלת הנפה (שגם אם יש לה בסיס עובדתי כלשהו ברור שמדובר בעניין שהוצא מהקשרו על ידי נאשם 1) אינה יכולה להועיל לו. יתר על כן, סנקר הוא איש הגנת הסביבה, הוא אינו איש עיריית רמת גן ואינו מעניק רישיונות עסק, כך שסבן ידע שאין הוא האדם המוסמך לאשר לו להפעיל את הנפה בשטח. יתכן שסנקר שמח לראות את נאשם 1 ועובדיו עוסקים בניקוי (ולא בשפיכת פסולת), אך בוודאי הוא לא העניק בכך כל הכשר לפעולה כלשהי שנעשתה ללא רישיון עסק. "פרויקט הניקוי" של אזור התעשייה בכפר אז"ר, שלטענת סבן נכפה עליו על ידי הרשויות, כלל לא חייב שימוש בנפה. את הפסולת ניתן היה לפנות כמות שהיא. הניפוי נעשה מטעמים כלכליים של סבן עצמו (בין אם לצמצום הוצאת הפינוי ובין אם לשם מכירת אדמה נקייה). ההשוואות שערך הסניגור בין הפעלת הנפה לפעולות גריסה הנעשות באתרי בניה (ופעולות אחרות), הן השוואות בין שונים ולא בין דומים, ואין מבססות טענה של אכיפה בררנית. לפיכך, **אני מרשיע את נאשם 1 בכך שבחמישה מועדים (24.7.2012, 6.8.2012, 30.6.2013, 3.7.2013, 5.7.2013) הפעיל ללא רישיון באזור התעשייה של כפר אז"ר נפה להפרדת פסולת בניין ובכך עבר עבירה של הפעלת עסק ללא רישיון לפי סעיפים 4 ו-14 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968 (לנוכח האמור בסיכומי הסניגור אני מבהיר שהואיל ומדובר בנפה ניידת לא מדובר בהפעלת תחנת מעבר). הואיל והתביעה לא הוכיחה ברמה הנדרשת במשפט פלילי שדווקא נאשמת 2 הייתה מעורבת בהפעלת הנפה, אני מזכה את נאשמת 2 מן העבירה של הפעלת עסק ללא רישיון בהקשר של הפעלת הנפה.**

האישום השני - חלקה 181

116. באישום זה מואשמים נאשמים 1, 2 ו-8 בהשלכת פסולת ברשות הרבים ובפינוי פסולת לאתר פסולת שאינו מורשה. נאשמים 1 ו-2 מואשמים גם באי קיום צו לשמירת הניקיון.

117. בשום מקום בתיאור העובדתי בכתב האישום בתיק זה לא נאמר שבחלקה 181 התקיים אתר פסולת (לסילוק פסולת, להטמנת פסולת או לפינוי פסולת). באישום 2 נעשה בשני מקומות שימוש במילה "התחנה" לתיאור חלקה זו וברוב המקרים ההתייחסות אליה היא כ"חלקה". בתיאור העובדתי באישום השני מתוארת שוב ושוב השלכת פסולת ברשות הרבים ולא פינוי פסולת לאתר פסולת לא חוקי. רק בחלק האחרון של פרק העובדות שבו נכתב אילו עבירות מגבשים מעשי הנאשמים נטען שהם מגבשים עבירה של פינוי פסולת לאתר בלתי מורשה ובהמשך אף מיוחס להם סעיף האישום הרלוונטי. לכן, מטעמי זהירות ועל מנת לשמור על הגינות ההליך, **אני מזכה את הנאשמים מן העבירה של פינוי פסולת לאתר לא מורשה בהקשר של חלקה 181.**

118. הראיות שהונחו בפניי ובעיקר דו"חות הפעולה של גבריאל סנקר והתמונות שצורפו אליהם (ת/53, ת/55) ועדותו של סנקר בפניי מבססים את הטענה שב-3.5.2012 וב-20.7.2012 העביר נאשם 8, משה יוסף,

באמצעות שופל פסולת בניין מתוך אזור התעשייה של כפר אז"ר אל חלקה 181 ושפך אותה על הארץ. בפעם הראשונה נראית בבירור בצילומים אדמה מעורבת בגושי אבן וברזלים בכף השופל שהפעיל יוסף ובפעם השנייה נראה שמדובר באדמה "נקייה". עדותו של משה יוסף בפניי הייתה בלתי אמינה לחלוטין כאשר טען שבכף השופל נראית אדמה נקייה גם כאשר נראו בה בבירור גושי בטון וברזלי בניין, ופגם זה באמינות משליך כמובן גם על אמינותו הכללית כשטען שעסק רק בפעילות הקשורה לנפה ולא העביר פסולת מחלקה לחלקה ולא השליך פסולת אל הקרקע. אני מעדיף באופן מוחלט את עדויותיהם האמינות של סנקר ויתר אנשי המשרד להגנת הסביבה בעניינים אלה (גם אם שפיכת הפסולת לא תועדה בתמונות). בניגוד לאמור בסיכומי הסניגור העובדה שבמועד המאוחר מבין השניים העביר יוסף אדמה שהופרדה מפסולת באמצעות נפה בתוך אזור התעשייה לחלקה 181 שמחוצה לו, לא הוסתרה על ידי גורמי החקירה והתביעה (ראו ת/15). אין גם כל ידיעה שיפוטית שפסולת נשפכת דווקא ממשאיות ולא מכף של שופל כטענת הסניגור.

119. חוק שמירת הניקיון כולל את ההגדרה הבאה:

"פסולת בניין", "פסולת גושית" - חמרים ושיירי חמרים המשמשים לבניה, או שמשתמשים בהם בקשר לעבודות בניה, לרבות ערימות אדמה וחלקי הריסות של מבנים;

120. ניתן לראות כי על פי הגדרה זו גם ערימות אדמה נחשבות לפסולת בניין. עם זאת, בריא כי השאלה אם ערימות אדמה הן בגדר פסולת בניין היא תלויה סטואציה. אדמה שנשמרת בנפרד לצרכי שימוש עתידי לא תחשב בהכרח לפסולת. לשם הכרעה אם ערימת אדמה היא בגדר פסולת יש חשיבות כמובן למקום שבו היא נשמרת (למשל: בשטח פרטי או ברחוב. בסמוך למקום שבו מוחלפות מרצפות המדרכה או על המדרכה מחוץ לאתר בנייה), למשך הזמן שבו היא נמצאת שם (למשל: בזמן שמבוצעות עבודות שתילה או לאחר שהסתיימו) ולשימוש המיועד לה (אם נועדה להישאר במקום או שמתכוונים להשתמש בה בעתיד). זאת, בדיוק כפי שהגדרת של פרוסת לחם כדבר מאכל או כפסולת תלויה בשאלה אם היא נמצאת על שולחן האוכל או על הרצפה וכמה זמן. בכל הנוגע לחלקה 181 מדובר במקום שאינו שייך למי מן הנאשמים ובאדמה שהוספה לערימה של אדמה מעורבת בפסולת "גושית" (ולכך ראיות מצולמות רבות כמפורט בפרק סקירת הראיות לעיל), ושטחה עליה באופן שהפכה לחלק מן הערימה (ראו גם בעניין זה את פרק סקירת הראיות לעיל), כך שעל אף טענות הנאשמים לא ניתן לראות בה אדמה שאוחסנה במקום באופן זמני לצורך שימוש עתידי ויש לראותה כפסולת בניין. כלומר, נאשם 8 השליך בשני המקרים פסולת בניין כמובנה בדיון.

121. חלקה 181 נמצאת מחוץ לאזור התעשייה של כפר אז"ר, היא אינה מגודרת ועל פי תצלומיה היא נמצאה בתקופה הרלוונטי בלב שדה בר ופרדס. ככזו, קיימת חזקה שבעובדה שהיא נמצאת בשימוש של הציבור העובר בה. לעניין זה ראו ת"א (חיפה) 10274-01-16 **עיריית קרית אתא נ' מדינת ישראל** (17.6.2018), שאליו הפנתה התביעה, ופסקי הדין הרבים שנזכרים בו בהקשר הרלוונטי.

122. לנוכח האמור לעיל, אין ספק שבשני המועדים הרלוונטיים השליך נאשם 8 פסולת ברשות הרבים.

123. הסיגור טען שיש מקום לבטל את כתב האישום נגד נאשם 8 מכוחה של הגנה מן הצדק בשל אכיפה בררנית. טענתו של הסיגור עוררה אצלי התלבטות שכן נאשם 8 הוא היחיד שנאספו נגדו ראיות לכך שהעביר פסולת בניין מחלקותיו של נאשם 1 באזור התעשייה של כפר אז"ר לחלקה 181 שהיא שטח פתוח מצפון לאזור התעשייה הנמצא בשטחה המוניציפלי של קריית אונו. אם אין די בכך, מדובר בשני מקרים נפרדים, ובנאשם שחזר על מעשיו אחרי שנתפס כבר על ידי הרשויות. במקרה הרגיל די כמובן בהבדל בהיקף הראיות נגד חשודים שונים כדי להצדיק תוצאה שונה. עם זאת, בהתחשב בהיקפו הרחב מאד של "פרויקט הלכלוך" כפי שהוצג על ידי התביעה, קשה לקבל תוצאה שבה עובד זוטרי יחיד ישא באחריות כאשר ברור שלא הוא שהעביר את כל הפסולת לחלקה 181 (ואף פעילותו שלו בוצעה בשיתוף עם אחרים). העובדה שהטרקטוריסט הנוסף שנחקר (שנפלד) לא נתפס מעביר פסולת מכפר אז"ר (אך הודה שפיזר אדמה שנשפכה במקום), ושזהות נהגו של טרקטור שנצפה במקום בהזדמנות אחרת אינה ידועה, אינה יכולה להצדיק תוצאה כזו. יתר על כן, מן הראוי היה שלצורך איסוף הראיות הרשויות יערכו תצפית מתמשכת על חלקה 181 כפי שערכו על חלקות 68-69 ו-92-94. במצב דברים שבו לא נערכה תצפית כזו וכתוצאה מכך נתפס רק נהג אחד מאלה שעבדו בשטח, מן הראוי היה לכל היותר שיטל עליו קנס מנהלי בגין מעשיו מבלי לצרפו כנאשם לכתב האישום שהוגש נגד מי שלדעת המדינה יזמו וניהלו את שלל הפעולות בשטח. הגשת כתב אישום נגד נהג אחד בלבד שהיה מעורב בפעילות שלפי התביעה הייתה רחבה מאד (והיו בה מעורבים רבים כולל למשל מנהלי עבודה ועובדים שפתחו את גדר האסכורית לצורך המעבר לחלקה 181) עומדת בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגיונות משפטית, ולכן **אני מקבל את טענת ההגנה מן הצדק ומבטל את האישום נגד נאשם 8 בגין השלכת פסולת ברשות הרבים.**

124. נאשם 8 הוא עובד של קבלן משנה (סלי חורי) שנשכר לצורך העבודה בכפר אז"ר. התביעה לא הציגה ראיות להוכיח שנשכר דווקא על ידי נאשמת 2 או ישירות על ידי נאשם 1. לפי מזכרו של סנקר שהוזכר לעיל (ת/52), נאשם 8 קיבל לדבריו הנחיות ישירות מנאשם 1. לעומת זאת, בעדויותיו המאוחרות העיד נאשם 8 כי קיבל את ההנחיות לצורך פעילותו בחלקה 181 ממנהלי עבודה. מטעמי זהירות, אעדיף בעניין זה את העדויות המאוחרות. עוד סיפר ש"פועלים של נאשם 1" פתחו עבורו את גדר האיסכורית שחסמה את המעבר מאזור התעשייה של כפר אז"ר. המונחים "אנשיו של נאשם 1" ומנהלי עבודה מטעם יעקב סבן מכוונים מן הסתם לעובדי אחת החברות שבבעלותו של סבן. במצב דברים זה שבו ברור שהעבודה הוזמנה על ידי נאשם 1 ישירות או על ידי אחת החברות שבבעלותו ובניהולו הבלעדי, לצורך העברת הפסולת מכפר אז"ר לחלקה 181 פותחים עובדי אחת החברות שמפעיל נאשם 1 עבור השופליסט את גדר החלקה שבה הושלכה הפסולת הנמצאת בשליטתם, ומנהלי עבודה מטעם אחת החברות נותנים לו הנחיות, יש לראות בחברה שמטעמה פעלו אותם עובדים, הנמצאת בבעלותו ובניהולו הבלעדיים של נאשם 1, כמבצעת בצוותא של העבירה יחד עם השופליסט (לענין זה ראו רע"פ 1402/21 **חברת קו צינורות אילת אשקלון בע"מ נ' מדינת ישראל** (12.8.2021)). ואולם, התביעה לא הביאה ראיות שיוכיחו מעל לספק ספיר שמדובר בעובדי נאשמת 2 דווקא, ובהתחשב בכך שנאשם 1 הוא בעלים ומנהל של מספר חברות, אין די בראיות שהובאו כדי להטיל על נאשמת 2 אחריות כמבצעת בצוותא למעשיו של נאשם 8. לפיכך, **אני מזכה את נאשמת 2 מהאישום בהשלכת פסולת ברשות הרבים בקשר למעשיו של נאשם 8.** כאמור לעיל, מטעמי זהירות והואיל ונאשם 1 לא הואשם בכתב האישום כמשדל לדבר עבירה, אני מאמץ את הגרסה המקלה מבחינתו של נאשם 1, שלפיה לא נתן הוראות ישירות לנאשם 8. עם זאת, גם כאשר לא הוכח ברמה הנדרשת במשפט פלילי לאיזו מהחברות שבבעלות נאשם 1 היו שייכים העובדים שהיו שותפים להשלכת הפסולת על ידי נאשם

8 בחלקה 181, ניתן לקבוע כי אחת מן החברות שבבעלותו ובניהולו של נאשם 1 הייתה שותפה לביצוע העבירה של השלכת הפסולת (כאמור בפרק סקירת הראיות לעיל נאשם 1 אף הגיע למקום בשתי ההזדמנויות שבהן שעצרו אנשי המשרד להגנת הסביבה את פעילותו של נאשם 8, כך שאין ספק שהיה קשור לפעילותו). אין ספק כי נאשם 1 כנושא משרה בתאגיד לא עשה כל שניתן למניעת עבירה של השלכת פסולת על ידי התאגיד שבו הוא שולט ועל ידי עובדיו, ובכך **עבר נאשם 1 עבירה לפי סעיף 15 לחוק שמירת הניקיון, תשמ"ד-1984 בשני המקרים שבהם נאשם 8 נתפס משליך פסולת בחלקה 181 (ב-3.5.2012 וב-20.7.2012).**

125. כאמור בפרק סקירת הראיות לעיל, המשרד להגנת הסביבה הוציא בראשית חודש מרץ 2013 צו המחייב את נאשמים 1 ו-2 לנקות את חלקה 181. סנגורם של הנאשמים טען בהקשר זה שתי טענות: שהצו הוצא ללא בסיס ראיתי ושהצו בוצע על ידי הנאשמים.

126. אשר לטענה הראשונה שלפיה הצו לשמירת הניקיון הוצא ללא בסיס ראיתי. הרי שמדובר בטענה שיש קושי רב לקבל כאשר היא נשמרה לתקיפה עקיפה של הצו ולא הועלתה בתקיפה ישירה בהתאם להוראות החוק. הסעיף הרלוונטי בחוק שמירת הניקיון קובע כך:

13ב1. בקשה לביטול צו על ידי בית המשפט

(א) הרואה את עצמו נפגע על ידי צו שהוצא לפי הוראות סעיף 13ב1, רשאי להגיש לבית משפט השלום בקשה לביטול, ולעניין צו לפי סעיף 13ב1(א) - לבית משפט השלום או לבית המשפט לעניינים מקומיים.

(ב) הגשת בקשה לביטול צו לפי הוראות סעיף קטן (א), אינה מתלה את תוקפו של הצו, כל עוד לא החליט בית המשפט אחרת; החליט בית המשפט להתלות את תוקפו של הצו במעמד צד אחד, תידון הבקשה במעמד הצדדים בהקדם האפשרי, ולא יאוחר מתום שבעה ימים מיום ההחלטה.

(ג) בית המשפט רשאי לבטל את הצו, לאשרו או לשנותו.

127. כפי שנקבע על ידי בית המשפט העליון ברע"פ 4398/99 **עינת הראל נ' מדינת ישראל** (10.8.2000), קיימת במקרה מעין זה עדיפות לתקיפה ישירה של ההחלטה להוציא צו על פני תקיפתה העקיפה במסגרת המשפט הפלילי. מדובר בצו אישי שהוצא נגד הנאשמים, הנאשמים קיבלו את הצו, הנאשמים היו מיוצגים על ידי עורך דין (מטעם אחד ממשרדי עורכי הדין הגדולים במדינה) שאף כתב מכתב למשרד להגנת הסביבה בקשר לצו, כך שלא היה להם כל קושי לפנות לבית המשפט בתקיפה ישירה של הצו בהתאם להסדר הספציפי הקבוע בחוק. די לעיין בשלל העתירות המנהליות שהגישו נאשם 1 וחלק מהחברות שבבעלותו בכדי להצביע על כך שלא עמדו בפניהם כל מכשול או מניעה לפנות לבית המשפט לאחר קבלת הצו לשמירת הניקיון כדי לתקוף אותו בתקיפה ישירה. יתר על כן, קיים אינטרס ציבורי מיוחד בכך שצו לשמירת הניקיון יותקף בתקיפה ישירה ולא בתקיפה עקיפה וזאת בשל הצורך בביצועו המידי שבא לידי ביטוי גם בהוראות סעיף 13ב1(ב) שהובאו לעיל, וזאת בשל הנזק לסביבה שנגרם כתוצאה מעיכוב ביצוע הצו (ראו בעניין זה: ת"פ (תל אביב) 43556-05-10 **מדינת ישראל נ' עיריית אור יהודה** (17.9.2011) וראו גם פסקה 32 ב-

ת"א (חיפה) 10274-01-16 **עיריית קרית אתא נ' מדינת ישראל** (17.6.2018). לא מצאתי סטייה מההלכה של **רע"פ הראל** גם בפסק הדין שאליו הפנה הסניגור: תו"ב (רמלה) 39590-09-15 **הועדה המקומית לתכנון ובניה מצפה אפק נ' בוחניק חליפה בע"מ** (14.10.2018)). זאת ועוד, לא מתקבל על הדעת שבמסגרת תקיפה ישירה בית המשפט יהיה מוסמך לעכב את ביצוע הצו במעמד צד אחד לשבוע בלבד עד הדיון, ואילו מי שהצו הוצא נגדם יוכלו לעכב כדרך שגרה את תקיפתם את הצו במשך שנים באמצעות הבחירה לתקוף את הצו בתקיפה עקיפה במשפט הפלילי. דומה כי תקיפה עקיפה במקרה כזה שבפניי תצלח רק כאשר מדובר בהחלטה שהייתה מסווגת בעבר כבטלה (או קרוב לכך) ובוודאי לא בכל מקרה שבו מדובר בהחלטה שהייתה מסווגת כניתנת לביטול (בימים שלפני הולדת תורת הבטלות היחסית או בשמותיה האחרים: תוצאה יחסית או חוקיות יחסית). אין כל ספק שהמצב שבפניי אינו של החלטה בטלה או חסרת יסוד ראיתי.

128. יש לזכור כי ההחלטה על הוצאת צו לשמירת הניקיון היא החלטה מנהלית הנסמכת על ראיות מנהליות. ראיות מנהליות כוללות ראיות שאינן קבילות במשפט הפלילי כגון עדויות שמיעה. גם נטל ההוכחה מעבר לכל ספק סביר הנוהג במשפט הפלילי אינו נהוג במשפט המנהלי, אלא די ברמת הוכחה נמוכה יותר. הואיל וכאמור לעיל במקרה זה היה על הנאשמים לתקוף את הצו בתקיפה ישירה מייד עם הוצאתו ולא להמתין שנים לתקיפתו העקיפה בבית המשפט, אסתפק בכך שאציין כי הצו הוצא אחרי שלמוציא הצו הועברו מסמכים המעידים על כך שההתראה שהוצאה מספר חודשים קודם לכן לא הביאה לניקוי השטח (ת/68), והתראה זו הוצאה על בסיס פנייה של מפקח המשטרה הירוקה שלפיה הנאשמים השליכו פסולת בחלקה הרלוונטית (ת/66) (למעלה מן הצורך אציין שבמהלך המשפט אף הוצגו ראיות רבות שהיו יכולות לשמש כראיות מנהליות להוצאת צו לשמירת הניקיון כגון עדותו המאוחרת יותר של כפיר אליהו במשטרה ועדויות השמיעה הכלולות בה אודות השלכת הפסולת מצפון לאזור התעשייה, טענת נאשם 1 שהשתמש בחלקה זו לאחסון אדמה באישור בעל השטח, הקשר של נאשם 1 לפעולותיהם של שנפלד ויוסף בשטח לפי דבריהם ולפי עדותו שלו, והראיות לכך שאנשיו של נאשם 1 שלטו בכניסה לחלקה שנסכרה בגדר עשויה איסכורית). כאשר מדובר בתקיפה עקיפה הנעשית כעבור שנים כאשר החוק קובע הסדר מפורש ומפורט לתקיפה ישירה של צו מן הסוג הרלוונטי ובמקרה שבו לא הייתה כל מניעה לתקיפה ישירה של הצו, די באמור לעיל כדי לדחות את טענות ההגנה בהקשר זה, ולא אכנס כאן לניתוח מפורט של טענות הסנגור הנוגעות לאמינות עדי התביעה וראיות התביעה לכך שהנאשמים אחראים להשלכת הפסולת במקום. בהקשר זה יש לציין שסיכומי התביעה מנסים לבסס טענה שהנאשמים הפעילו אתר לסילוק פסולת בחלקה 181 מבלי שטענה זו נטענה כלל בכתב האישום ומבלי שהתביעה ביקשה בשלב כלשהו שאזהיר את הנאשמים כי יש אפשרות שישורשו בגין הפעלת אתר פסולת בחלקה 181. כדי לשמור על הגינות ההליך לא אדון בשאלה אם טענה זו של התביעה הוכחה במידה הנדרשת במשפט הפלילי. כיוון שכך אינני נדרש גם לטענות הסנגור אודות אי אמינותם של עדי התביעה וראיותיה בעניין זה - טענות שהסנגור מעלה במסגרת תקיפה עקיפה של הצו לשמירת הניקיון, שכאמור לעיל אני דוחה אותה.

129. אשר לטענה שהנאשמים ביצעו את הצו לשמירת הניקיון. טענה זו נסמכת על שניים - מכתבו של עורך דינו של נאשם 1 מיום 11.3.2013 שבו נאמר שנאשם 1 החליט "לפנות את כל ערימות החמרה" וצורפו אליו מה שתואר כ"תמונות השטח לאחר הפינוי", ועל העובדה שהבדיקה שבה נקבע שהצו לשמירת הניקיון לא בוצע

נערכה כמעט חודש לאחר מכתבו של עורך הדין ובאופן תיאורטי יכולים היו אחרים להשליך פסולת באותו מקום לאחר שנוקה לפי הטענה על ידי הנאשמים (אין מחלוקת על כך שהר הפסולת היה במקום בשעת הבדיקה).

130. ואולם, עדויותיו של נאשם 1 לא מותירות ספק שהצו לשמירת הניקיון לא בוצע. בעדותו במשטרה (ת/50) טען נאשם 1 שלא ביצע את הצו כיוון שעורך דינו אמר לו שאין צורך בכך כי לא צריך לפנות ערימות אדמה ואחר כך אמר לו שהבעיה נפתרה - "העניין סגור" (ההגנה לא טענה שעומדת לו בשל כך טענה של הסתמכות על עצת עורך דין). במשפט טען נאשם 1 שאת חלקה 181 ניקה כחלק ממחויבותו לעיריית רמת גן. טענה זו אינה קושרת בין הניקיון לבין הצו שהוצא והיא גם חסרת שחר מבחינה עובדתית שכן חלקה 181 שייכת לקריית אונו ולא לרמת גן ורק מלמדת על חוסר אמינות של נאשם 1 (כפי שכבר כתבתי לעיל, עולה דווקא חשש שפסולת שנאספה באזור התעשייה של כפר אז"ר השייך לרמת גן הושלכה בחלקה 181 השייכת לקריית אונו). טענת הסניגור כאילו הנאשמים לא ידעו שהחלקה שייכת לקריית אונו ולא לרמת גן היא חסרת בסיס עובדתי ומעולם לא נטענה על ידי נאשם 1 עצמו, שכאמור לעיל הוא אדם מעורה ופיקח. זאת ועוד, נאשם 1 שהציג חשבוניות רבות על פינוי פסולת לאתרים חוקיים, לא הגיש את אלו הנוגעות לחודש מרץ 2013 שבו היה אמור להתבצע הצו לשמירת הניקיון לפי מכתבו של עורך דינו למשרד להגנת הסביבה. הטיעון שהרשויות אולי תפסו חשבוניות אלה בחקירה אחרת אינו משכנע, שהרי נאשם 1 יכול היה לקבל עותק מהן מהרשויות או אף מאתרי הפסולת שהנפיקו את החשבוניות. אכן יש טעם רב בטענתו של הסניגור שהיה על הרשויות למחר ולבדוק אם השטח נוקה לאחר שהוא הודיע על "פינוי ערימות החמרה", אך הואיל וברור שהנאשם עצמו אינו תומך באמור במכתב ששלח עורך הדין בזמנו למשרד להגנת הסביבה (כאילו השטח נוקה בעשרת הימים שלאחר הוצאתו), אין לעיכוב עד לביצוע הבדיקה שבה נקבע שהצו לא בוצע השלכה ראייתית בתיק זה. מעבר לנדרש אציין שיש להניח שאילו היו הנאשמים מבצעים את הצו לשמירת הניקיון, הם גם היו דואגים שאיש לא ישפוך באותו מקום פסולת לאחר הניקיון ועד לעריכת הבדיקה של המשרד להגנת הסביבה או לכל הפחות היו מתעדים פעולות שפיכת פסולת על ידי אחרים בתקופה זו.

131. לנוכח האמור לעיל אני מרשיע את נאשמים 1 ו-2 באי ביצוע צו לשמירת הניקיון שהוא עבירה לפי סעיפים 13 ו-13(ב)(5) לחוק שמירת הניקיון, תשמ"ד-1984. הואיל והצו הוצא לנאשם 1 כצו אישי אין מקום להרשיעו גם בנושא משרה בנאשמת 2 ולכן אני מזכה את נאשם 1 באישום לפי סעיף 15 לחוק שמירת הניקיון בהקשר זה.

132. התביעה מבקשת לבסס הכרעה בדבר היקף החסכון הכספי של נאשמים 1 ו-2 מאי קיום הצו לשמירת הניקיון על חוות דעתו של רומן יוניטר. ואולם חוות דעת זו מתבססת על מדידות שערך יוניטר ב-18.3.2014, כשנה לאחר הוצאת הצו לשמירת הניקיון. במהלך שנה זו בוודאי יכולה הייתה להתווסף פסולת נוספת בחלקה זו, ולכן לא ניתן לבסס על חוות דעתו של יוניטר קביעה כלשהי (ראו למשל ת/84 המלמד לכאורה על פעילות בחלקה 181 לאחר הוצאת הצו לשמירת הניקיון). יש לציין שבמועד הוצאת הצו לא נעשתה מדידה מדויקת של היקף הפסולת. כדי להמחיש עניין זה ניתן להצביע על כך שסנקר הזכיר רק מדידה גסה שערך על סמך צילום אוויר שבה העריך את השטח ב-150 מ' X 150 מ' - כלומר, 22.5 דונם. בעוד במדידה של יוניטר שנה מאוחר יותר היה שטח הר הפסולת קטן משמעותית (11.6 דונם). כמובן, במהלך השנה

שחלפה מההערכה של סנקר עד למדידה של יוניטר היה שטח הר הפסולת צפוי לגדול ולא להצטמצם במחצית, ומכאן שאין בפני הערכה מוסמכת כלשהי של שטח הפסולת במועד הוצאת צו הניקוי. כל שניתן הוא להתרשם התרשמות כללית מן התמונות מן המועדים הרלוונטיים המצויות בתיק.

התוצאה

133. אני מרשיע את נאשם 1 בעבירות הבאות:

א. הפעלת עסק ללא רישיון לפי סעיפים 4 ו-14 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968 בגין הפעלת תחנת המעבר בחלקות 68-69 ו-92-94 באזור התעשייה בכפר אז"ר בחודש יוני 2013 (3.6-26.6.2013).

ב. הפעלת תחנת מעבר לפסולת ללא התשתיות והדרישות הקבועות בדין לפי תקנות 2(7,8) לתקנות רישוי עסקים (תחנת מעבר לפסולת), תשנ"ח-1998 וסעיפים 10 ו-14 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968 זאת, בחלקות 68-69 ו-92-94 באזור התעשייה בכפר אז"ר בחודש יוני 2013 (3.6-26.6.2013).

ג. הפעלת עסק ללא רישיון לפי סעיפים 4 ו-14 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968. בגין הפעלת נפה ללא רישיון באזור התעשייה של כפר אז"ר בחמישה מועדים (24.7.2012, 6.8.2012, 30.6.2013, 3.7.2013, 5.7.2013).

ד. הפרה של אחריות נושא משרה בתאגיד לפי סעיף 15 לחוק שמירת הניקיון, תשמ"ד-1984 בשני המקרים שבהם נאשם 8 נתפס משליך פסולת בחלקה 181 (ב-3.5.2012 וב-20.7.2012).

ה. אי ביצוע צו לשמירת הניקיון לפי סעיפים 13ב ו-13(ב)(5) לחוק שמירת הניקיון, תשמ"ד-1984.

134. אני מזכה את נאשם 1 מיתר העבירות שבהן הוא הוא מואשם בכתב האישום.

135. אני מרשיע את נאשמת 2 בעבירה של אי ביצוע צו לשמירת הניקיון לפי סעיפים 13ב ו-13(ב)(5) לחוק שמירת הניקיון, תשמ"ד-1984.

136. אני מזכה את נאשמת 2 מיתר העבירות שבהן היא מואשמת בכתב האישום.

137. אני מזכה את נאשמים 3, 4, 5, 6, 7 מכל האישומים המיוחסים להם בכתב האישום.

138. אני מזכה את נאשם 8 מן העבירה של פינוי פסולת לאתר לא מורשה ומבטל את האישום נגדו בהשלכת פסולת ברשות הרבים.

139. ניתנה היום, 25 בנובמבר 2021, במעמד הצדדים.

[1] ת"פ (תל אביב) 23404-04-16 מדינת ישראל נ' עלי אלסייד (17.9.2017); ת"פ (תל אביב) 46189-01-16 מדינת ישראל נ' א.ס. חליל בע"מ (6.6.2018).